

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Uudenmaan kasvun mahdollisuudet

Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektiot vuoteen 2060

**Uudenmaan kasvun mahdollisuudet –
Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektiot vuoteen 2060**

Uudenmaan liiton julkaisu E 266 - 2025
ISBN 978-952-448-615-6
ISSN 2341-8885

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste

Uudenmaan liitto
Helsinki 2025

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Sisällys

Kuvailulehti	4
Presentationsblad	5
Esipuhe.....	6
Yhteenveto	7
1. Tausta ja toteutus	10
1.1 Selvityksen tarkoitus.....	11
1.2 Työn sisältö ja toteutus	12
2. Uudenmaan aluetalous.....	13
2.1 Uudenmaan ja koko maan trendejä 2000-luvulla.....	13
2.2 Aluetalouden vaikutusmekanismeja	14
2.3 Aluetalouden skenaariomalli.....	15
2.4 Aluetalouden vaihtoehdot skenaariot.....	16
3. Väestökehitys ja väestöprojektiot	20
3.1 Uudenmaan väestökehitys 2000-luvulla.....	20
3.2 Väestökehitys Uudenmaan eri alueilla	22
3.3 Väestönmuutokset	24
3.4 Asukkaiden ikäjakauma Uudellamaalla ja sen eri alueilla.....	28
3.5 Väestöprojektien laadinnan menetelmä.....	29
3.6 Väestönkasvu Uudellamaalla eri vaihtoehdoissa.....	30
3.7 Väestön ikärakenteen muutos maakunnan tasolla.....	31
3.8 Väestökehitys Uudenmaan alueilla	32
4. Työpaikkojen muutos ja työpaikkaprojektiot	36
4.1 Työpaikkojen muutos 1980–2023.....	36
4.2 Toimialarakenteen muutos	37
4.3 Alueiden kehitys ja alueelliset erot.....	39
4.4 Projektien laadinnan menetelmä.....	41
4.5 Työpaikkaprojektiot Uudellamaalla 2023–2060.....	42
4.6 Työpaikkojen muutos Uudenmaan alueilla.....	44
4.7 Vihreän siirtymän vaikutuksia Uudenmaan aluetalouteen ja työllisyyteen	49
5. Vetovoiman valtit ja varautumisen keinot – kooste hankkeen työpajojen tuloksista..	54
5.1 Alueellinen kilpailukyky ja vetovoima	54
5.2 Vihreän siirtymän vetovoimatekijät Uudenmaan alueilla.....	57
5.3 Asunto- ja maapolitiikan keinot varautua väestönkasvuun	59
5.4 Kuntien keinot varautua investointeihin ja työpaikkoihin	62
6. Johtopäätökset	66
6.1 Väestö ikääntyy ja moninaistuu, kaupungistuminen jatkuu.....	67
6.2 Vihreä kilpailukyky kysyy hyvinvointia ja innovaatioita	68
6.3 Kasvun haasteet	71
6.4 Varautuminen ja yhteistyö luovat tulevaisuutta	72
7. Lähteet ja kirjallisuus.....	74

Kuvailulehti

Julkaisun nimi

Uudenmaan kasvun mahdollisuudet – Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektiot vuoteen 2060

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Tekijät

Kaupunkitutkimus TA ja Uudenmaan liitto
Raportin teksti: Maija Urponen, Kaupunkitutkimus TA

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja E 266

Julkaisu-aika

3/2025

ISBN

978-952-448-615-6

ISSN

2341-8885

Kieli

Suomi

Sivuja / Sidor

74

Tiivistelmä

Tässä raportissa on esitetty vaihtoehtoisia kehitysnäkymiä – projektioita – Uudenmaan ja sen alueiden väestön ja työpaikkojen kehityksestä vuoteen 2060 asti. Projektiot tarjoavat Uudenmaan maakunnalle, sen eri alueille ja kunnille kasvuhaarukan, jossa väestön ja työpaikkojen kehitys vaihtelee voimakkaasta kasvusta kasvun hiipumiseen. Projektioiden tarkoituksena on tarjota konkreettista aineistoa kuntien, Uudenmaan liiton sekä muiden toimijoiden pitkän aikavälin suunnittelua ja varautumista varten.

Projektioiden taustalla on kaksi toisistaan poikkeavaa aluetalouden skenaariota, jotka on edelleen jaettu väestön ja työpaikkojen vaihtoehtoista kehitystä kuvaaviin projektioihin.

Nopean kasvun skenaariossa Uudenmaan kilpailukyky ja tuottavuus vahvistuvat ja talouden, työpaikkojen ja väestö kasvu on nopeaa. Nopean kasvun skenaario on jaettu kolmeen projektiin, jotka poikkeavat toisistaan siinä, miten väestön ja työpaikkojen kasvu suuntautuu maakunnan eri alueille. Hidastuvan kasvun skenaariossa Uudenmaan suhteellinen kilpailukyky heikkenee ja talous sekä työpaikkojen ja väestön määrä kasvavat hidastuvasti.

Vuonna 2023 Uudenmaan asukasluku oli 1,76 miljoonaa. Nopean kasvun vaihtoehdoissa väestön määrä on 2,02–2,10 miljoonaa vuonna 2040 ja 2,26–2,36 miljoonaa vuonna 2060. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Uudenmaan asukasluku on 1,93 miljoonaa vuonna 2040 ja 1,9 miljoonaa vuonna 2060.

Uudenmaan työpaikat ovat pitkään kasvaneet nopeammin kuin koko maan työpaikat, mutta muutosta ovat leimanneet voimakkaat suhdannevaihtelut. Vuonna 2023 Uudellamaalla oli kaikkiaan noin 866 000 työpaikkaa. Kaikissa kasvuvaihtoehdoissa – myös hidastuvan kasvun vaihtoehdossa – Uudenmaan työpaikkojen kasvu jatkuu tarkastelujakson loppuun vuoteen 2060 asti hidastuen vähitellen jakson alusta alkaen työikäisen väestön kasvun hidastuessa. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa työpaikkojen kasvu on kuitenkin selvästi nopean kasvun vaihtoehtoja hitaampaa pienemmän muuttovoiton ja vähäisempien investointien seurauksena.

Projektiot tarjoavat jokaiselle Uudenmaan alueelle vaihteluvälin, jonka puitteissa kasvun ennakoitaan toteutuvan vuoteen 2060 asti. Jos nopea kasvu realisoituu, kunnan tulee kaavoittaa ja toteuttaa kasvun edellyttämiä infrainvestointeja sekä kehittää liikennejärjestelmää kasvun mahdollistamiseksi. Jos kasvu on hidasta tai trendit kääntyvät laskuun, on tärkeää priorisoida, mihin vähäistä kasvua suunnataan ja jarruttaa uusia avauksia ja rajata niiden kustannuksia.

Presentationsblad

Publikation

Uudenmaan kasvun mahdollisuudet – Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektio vuoteen 2060
Nylands möjligheter för tillväxt – Befolknings- och arbetsplatsprojektioner 2060

Utgivare

Nylands förbund

Författare

Kaupunkitutkimus TA och Nylands förbund
Rapportens text: Maija Urponen, Kaupunkitutkimus TA

Seriens namn och nummer

Nylands förbunds publikationer E 266

Utgivningsdatum

3/2025

ISBN

978-952-448-615-6

ISSN

2341-8885

Språk

finska

Sidor

74

Sammanfattning

I denna rapport anges alternativa utvecklingsförlopp – projektioner – angående utvecklingen av befolkningen och arbetsplatserna i Nyland och dess regioner fram till år 2060. Projektionerna erbjuder landskapet Nyland, dess olika regioner och kommunerna ett tillväxtintervall där utvecklingen av befolkningen och arbetsplatserna varierar från kraftig tillväxt till tillväxt som avtar. Syftet med projektionerna är att erbjuda ett konkret material för kommunernas, Nylands förbunds och andra aktörers planering och beredskap på lång sikt.

Bakom projektionerna ligger två scenarion för regionalekonomin som avviker från varandra och som vidare har delats in i projektioner som beskriver den alternativa utvecklingen av befolkningen och arbetsplatserna.

I ett scenario för snabb tillväxt stärks Nylands konkurrenskraft och produktivitet och tillväxten av ekonomin, arbetsplatserna och befolkningen är snabb. Scenariot för den snabba tillväxten har indelats i tre projektioner som avviker från varandra i fråga om hur tillväxten av befolkningen och arbetsplatserna inriktas till landskapets olika områden. I ett scenario för tillväxt som mattas av försämras Nylands relativa konkurrenskraft samt ekonomin och antalet arbetsplatser och invånarantalet ökar i långsammare takt.

År 2023 var Nylands invånarantal 1,76 miljoner. I alternativen för den snabba tillväxten är invånarantalet 2,02–2,10 miljoner år 2040 och 2,26–2,36 miljoner år 2060. I alternativet för tillväxten som mattas av är Nylands invånarantal 1,93 miljoner år 2040 och 1,9 miljoner år 2060.

Antalet arbetsplatser i Nyland har länge ökat i en snabbare takt än arbetsplatserna i hela landet, men förändringen har präglats av de kraftiga konjunkturvåxlingarna. År 2023 fanns det totalt cirka 866 000 arbetsplatser i Nyland. I alla tillväxtalternativ – även i alternativet för tillväxten som mattas av – fortsätter antalet arbetsplatser i Nyland att öka fram till slutet av granskningsperioden, dvs. år 2060; tillväxten mattas av så småningom från början av perioden när ökningen av befolkningen i arbetsför ålder avmattas. I alternativet för tillväxten som mattas av är tillväxten av arbetsplatserna dock klart långsammare än i alternativen för den snabba tillväxten till följd av det mindre flyttningsöverskottet och mindre investeringar.

Projektionerna ger varje region i Nyland ett intervall inom vilket tillväxten väntas ske fram till år 2060. Om den snabba tillväxten går i uppfyllelse bör kommunen planlägga och genomföra de infrastrukturinvesteringar som tillväxten kräver samt utveckla trafiksystemet för att möjliggöra tillväxten. Om tillväxten blir långsam eller om trenderna vänder nedåt är det viktigt att prioritera hur den lilla tillväxten inriktas och att bromsa upp nya lanseringar och avgränsa deras kostnader.

Esipuhe

Väestön ja työpaikkojen kehitystä koskevien muutosten ennakoiminen on tärkeää mutta väistämättä epävarmaa, kuten vaikkapa koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainassa vaikutukset ovat osoittaneet. Väestö ja työpaikat ovat joka tapauksessa keskeinen elinvoiman lähde alueille ja kunnille. Ymmärrys niihin vaikuttavista tekijöistä ja tulevista kehitysvaihtoehdoista tarjoavat mahdollisuuden varautua ja jossain määrin myös vaikuttaa muutoksen suuntaan.

Tämä raportti on tehty laajassa vuorovaikutuksessa alueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Uudenmaan liitto toivoo, että työn aikana

syntynyt tietopohja ja raportissa kuvatut tulokset antavat konkreettisia välineitä tulevaisuuden suunnitteluun, varautumiseen ja tarkempaan ennakkointiin.

Väestö- ja työpaikkaprojektioiden tuloksia hyödynnetään jatkossa myös seuraavan Uusi-maa-ohjelman valmistelussa, vihreään siirtymään keskittyvän VISIO-maakuntakaavan laadinnassa sekä Uudenmaan edunvalvonnassa. Lisäksi projektioita voidaan hyödyntää muussa pitkän aikavälin suunnittelussa, kuten Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman muodostamisessa.

Yhteenvedo

Tässä raportissa on esitetty vaihtoehtoisia kehitysnäkymiä – projektioita – Uudenmaan ja sen alueiden väestön ja työpaikkojen kehityksestä vuoteen 2060 asti. Projektioiden tarkoituksena on tarjota konkreettista aineistoa kuntien, Uudenmaan liiton sekä muiden toimijoiden pitkän aikavälin suunnittelua ja varautumista varten. Näkökulmana on erityisesti maankäytön, liikenteen ja infrastruktuurin kehittäminen, joiden vaikutukset ulottuvat vuosikymmenien – jopa vuosisatojen – päähän. Siksi on tärkeää, että suunnitelmat pohjautuvat perusteltuihin näkemyksiin tulevaisuudesta.

Tulevaisuuteen liittyy lukemattomia epävarmuustekijöitä. Ennakoinnin tärkein tehtävä on kuvata mahdollisia kehityskulkuja ja auttaa hahmottamaan minkälaisia suunnitelmia kannattaa tehdä ja mitä toimenpiteitä toteuttaa erilaisissa vaihtoehdoissa ja tilanteissa. Projektit tarjoavat Uudenmaan maakunnalle, sen eri alueille ja kunnille kasvuhaarukan, jossa väestön ja työpaikkojen kehitys vaihtelee voimakkaasta kasvusta kasvun hiipumiseen. Erot eri kasvuvaihtoehtojen välillä ovat erittäin merkittäviä erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Maankäytön, liikenteen ja infrastruktuurin suunnittelussa Uudenmaan haasteena on varautua nopeana jatkuvaan kasvuun, joka voi alueellisesti painottua hyvin eri tavoilla. Jopa yhden kunnan sisällä kehityskulut saattavat poiketa toisistaan merkittävästi ja vaatia erilaisia varautumisen keinoja. Koko Uudenmaan tasolla kasvu edellyttää rakentamismahdollisuuksia asumiselle ja yritystoiminnalle sekä liikennejärjestelmää, joka vahvistaa

eri alueiden kestävästä saavutettavuutta. Myös energiaverkoston osalta olisi tärkeää mahdollistaa ilmaston ja ympäristön kannalta kestävän energijärjestelmän kehittäminen ja turvata puhtaan energian riittävyys niin asukkaiden kuin elinkeinonjenkin tarpeisiin.

Ennakointi auttaa varautumaan myös tilanteeseen, jossa väestön ja työpaikkojen määrät eivät kasva tai kääntyvät laskuun. Kasvun hiipuminen ei vähennä vaan jopa korostaa suunnittelun tarvetta, jotta väestön asumistarpeet ja yritystoiminnan kehittämistarpeet voidaan ottaa huomioon ja niille voidaan luoda edellytyksiä. Kaavoituksen ja liikennesuunnittelun tehtävä on mahdollistaa taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä yhdyskuntarakenteen kehitys kasvun suunnasta ja suuruudesta riippumatta.

Projektit tarjoavat Uudenmaan maakunnalle, sen eri alueille ja kunnille kasvuhaarukan, jossa väestön ja työpaikkojen kehitys vaihtelee voimakkaasta kasvusta kasvun hiipumiseen.

Aluetalouden skenaariot

Projektoiden taustalla on kaksi toisistaan poikkeavaa aluetalouden skenaariota, jotka on edelleen jaettu väestön ja työpaikkojen vaihtoehtoista kehitystä kuvaaviin projektioihin.

Nopean kasvun skenaariossa Uudenmaan kilpailukyky ja tuottavuus vahvistuvat ja talouden, työpaikkojen ja väestön kasvu on nopeaa. Nopean kasvun skenaario on jaettu kolmeen projektiin:

- **Ve0 Tilastokeskuksen vuoden 2024 ennuste** jatkettuna vuoteen 2060 (vain väestöprojektioissa)
- **Ve1 Keskittyvän kasvun vaihtoehto**, jossa väestön ja työpaikkojen kasvu painottuu pääkaupunkiseudulle ja lähimpiin KUUMA-kuntiin.
- **Ve2 Laajentuvan kasvun vaihtoehto**, jossa maakunnan kasvu jatkuu kuten vaihtoehdossa Ve1, mutta väestön ja työpaikkojen kasvu suuntautuu tasaisemmin koko maakuntaan.

Hidastuvan kasvun skenaariossa Uudenmaan suhteellinen kilpailukyky heikkenee ja talous sekä työpaikkojen ja väestön määrä kasvavat hidastuvasti. Tämän skenaarion vaikutuksia väestön ja työpaikkojen kehitykseen on kuvattu yhdellä projektiolla:

- **Ve3 Hidastuvan kasvun vaihtoehto**, jossa väestön ja työpaikkojen kasvu suuntautuu kuten vaihtoehdossa Ve1 mutta on merkittävästi hitaampaa.

Projektiot kuvaavat väestön ja työpaikkojen pitkän ajan trendejä, joissa ei ole otettu huomioon talouden suhdanteista ja muista tekijäistä johtuvia vaihteluita. Kuitenkin on todennäköistä, että väestön ja työpaikkojen muutoksen nopeus tulee vaihtelevaan myös tulevaisuudessa, vastaavasti kuin ne ovat vaihdelleet menneisyydessä.

Väestönmuutos eri projektiovaihtoehdoissa

Nopean kasvun vaihtoehdoissa Uudenmaan väestönkasvu jatkuu koko jakson ajan vuoteen 2060 vähitellen hidastuen. Tilastokeskuksen ennustetta vuoteen 2060 jatkavassa projektiovaihtoehdossa Ve0 kasvu on kauden alussa voimakkaampaa mutta hidastuu nopeammin kuin kahdessa muussa nopean kasvun vaihtoehdossa (Ve1 ja Ve2). Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2 väestön kasvu suuntautuu tasaisemmin koko maakunnan alueelle aina vuoteen 2060 asti. Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 kasvua tapahtuu vain pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-seudulla, kun taas Länsi- ja Itä-Uudellamaalla väestön määrä laskee koko jakson ajan. Kaikissa nopean kasvun vaihtoehdoissa väestönkasvu perustuu nettomuuttoon ulkomailta ja muualta Suomesta. Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa muuttovoittoa riittää enemmän ja laajemmin koko maakuntaan.

Tilastokeskuksen vuoteen 2060 jatkettussa ennusteessa (Ve0) maakunnan väestön määrä on 2,1 miljoonaa vuonna 2040 ja 2,36 miljoonaa vuonna 2060. Keskittyvän kasvun (Ve1) ja laajentuvan kasvun (Ve2) vaihtoehdoissa Uudenmaan väestö kasvaa lähtötilanteen (2023) 1,76 miljoonasta asukkaasta noin 2,02 miljoonaan vuonna 2040 ja edelleen 2,26–2,28 miljoonaan vuonna 2060.

Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa (Ve3) väestönkasvu hidastuu jakson alusta alkaen selvästi voimakkaammin kuin nopean kasvun vaihtoehdoissa. Väestö kasvaa 2040-luvun puoliväliin, minkä jälkeen väestön määrä kääntyy laskuun. Tässä vaihtoehdossa Uudenmaan asukasluku on 1,93 miljoonaa vuonna 2040 ja 1,9 miljoonaa vuonna 2060.

Väestön ikärakenne tulee muuttumaan tuntuvasti seuraavina vuosikymmeninä kaikissa projektiovaihtoehdoissa. Erityisesti yli 60-vuotiaiden väestöosuus kasvaa systemaattisesti. Vastaavasti

lasten ja nuorten osuus supistuu. Nopean kasvun vaihtoehdoissa maahanmuutto kuitenkin pitää työkäisten määrän kasvussa koko jakson ajan. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa työkäisten määrä alkaa laskea 2040-luvun puolivälistä alkaen.

Nopea keskittyvän kasvun vaihtoehto (Ve1) jatkaa väestökehityksessä 2010-luvun jälkipuolella alkannutta trendiä, missä kasvu keskittyy voimakkaasti pääkaupunkiseudulle. Nopea laajentuvan kasvun vaihtoehto (Ve2) puolestaan perustuu oletukseen, että muuttovirta pääkaupunkiseudulle heikkenee esimerkiksi pääkaupunkiseudun tonttipulan takia tai sen vuoksi, että työpaikkojen lisääntyminen uusien investointien ansiosta vetää asukkaita maakunnan muille alueille. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa pääkaupunkiseudun kansainvälinen kilpailukyky heikkenee hidastaen samalla kasvua koko maakunnan alueella.

Työpaikkojen muutos

Uudenmaan työpaikat ovat pitkään kasvaneet nopeammin kuin koko maan työpaikat, mutta muutosta ovat leimanneet voimakkaat suhdannevaihtelut. Vuonna 2023 Uudellamaalla oli kaikkiaan noin 866 000 työpaikkaa.

Kaikissa kasvuvaihtoehdoissa – myös hidastuvan kasvun vaihtoehdossa – Uudenmaan työpaikkojen kasvu jatkuu tarkastelujakson loppuun vuoteen 2060 asti hidastuen vähitellen jakson alusta alkaen työkäisen väestön kasvun hidastuessa. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa (Ve2) työpaikkojen kasvu on kuitenkin selvästi nopean kasvun vaihtoehtoja hitaampaa pienemmän muuttovoiton ja vähäisempien investointien seurauksena.

Työpaikkakehityksen erot Uudenmaan alueiden välillä eri vaihtoehdoissa ovat samankaltaiset kuin väestökehityksessä. Lisäksi alueet eroavat toisistaan sen suhteen, mille toimialoille kasvu kohdistuu.

Taulukko 1 Uudenmaan väestö vuonna 2040 ja 2060 eri projektiovaihtoehdoissa.

Projektiovaihtoehto	Väestö v. 2040	Väestö v. 2060
Ve0 Tilastokeskuksen ennusteen mukainen vaihtoehto	2 100 000	2 360 000
Ve1 Keskittyvän kasvun vaihtoehto	2 020 000	2 280 000
Ve2 Laajentuvan kasvun vaihtoehto	2 020 000	2 260 000
Ve3 Hidastuvan kasvun vaihtoehto	1 930 000	1 900 000

Taulukko 2 Uudenmaan työpaikat vuonna 2040 ja 2060 eri projektiovaihtoehdoissa

Projektiovaihtoehto	Työpaikat v. 2040	Työpaikat v. 2060
Ve1 Keskittyvän kasvun vaihtoehto	1 070 000	1 200 000
Ve2 Laajentuvan kasvun vaihtoehto	1 070 000	1 200 000
Ve3 Hidastuvan kasvun vaihtoehto	1 020 000	1 070 000

1. Tausta ja toteutus

Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektioita on laadittu säännöllisesti neljän vuoden välein. Edellisen kerran projektiot päivitettiin vuosina 2020–2021, jolloin alueiden ja kuntien toimintaympäristön muutokset olivat pandemian vaikutuksesta poikkeuksellisen jyrkkiä. Vuoden 2021 jälkeen muutosten tahti ei juurikaan ole hidastunut. Venäjän Ukrainassa aloittama hyökkäyssota on ratkaisevalla tavalla vaikuttanut Suomen talouteen. Talouspakotteet ja itärajan sulkeutuminen näkyvät muutoksina viennin ja matkailun rakenteessa. Korkojen nousu ja inflaatio ovat nostaneet jyrkästi sekä asumisen että rakentamisen kustannuksia, mikä on näkynyt asuntokaupan ja -rakentamisen hiljentymisenä. Pandemia käänsi hetkellisesti muuttoliikkeen suuntaa pois päin suurista kaupungeista, mutta ilmiö jäi lyhytaikaiseksi ja väestökehitys on palautunut kaupungistumisen uralle. Suurilla kaupunkiseuduilla kamppaillaan asuntotuotannon riittävyyden kanssa samaan aikaan, kun taantuvilla alueilla kiinteistöjen vajaakäyttö kasvaa.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on tehdä Euroopasta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä, vauhdittaa taloutta vihreän teknologian avulla, luoda kestävä teollisuutta ja liikennettä sekä vähentää saasteita. Siirtymä fossiilittomaan energiaan haastaa vakiintuneita toimialoja ja yrityksiä. Vihreään siirtymään liittyy mittavia investointeja. Toteutuessaan investoinneilla voi olla paikallisesti huomattava työllistävä vaikutus. Monet investoinnit edellyttävät panostuksia kuljetusyhteyksiin, sähköverkkoihin ja muuhun infrastruktuuriin. Työllisyyden välityksellä vaikutukset ulottuvat myös asumisen ja palveluiden kysyntään. Investointien toteutumiseen liittyy kuitenkin vielä paljon epävarmuutta.

Vuoden 2021 jälkeen maahanmuutto on kiihtynyt ennen näkemättömään vauhtiin. Tässäkin oma osansa on Venäjän sotatoimilla Ukrainassa. Vuosina 2022–2024 ukrainalaiset jättivät Suomessa yhteensä noin 75 000 tilapäisen suojelun hakemusta.¹ Maahanmuuttotilastoissa he näkyvät kuitenkin vasta kotikunnan saatuaan. Maahanmuuton määrällinen kasvu on kuitenkin tätä laajempi ilmiö. Vaikka ukrainalaiset jätettäisiin pois laskuista, vuonna 2023 Suomeen muutti noin 46 500 ulkomaan kansalaista, mikä on noin kaksinkertainen määrä vuoteen 2019 verrattuna. Tämä kehitys näkyy selvästi Tilastokeskuksen syksyllä julkaisemassa väestöennusteessa, joka poikkesi huomattavasti edellisestä, kolme vuotta vanhemmasta ennusteesta. Siinä missä aiempi ennuste näytti Suomen väkiluvun alkavan hiipua vähitellen jo 2030-luvun puolivälistä alkaen, uusi ennuste ennakoi väestön jatkavan kasvuaan aina vuoteen 2070 asti. Huomattavaa on, että myös työikäisen väestön määrä jatkaisi sen mukaan kasvuaan seuraavat 30 vuotta. Tilastokeskuksen väestöennuste on trendilaskelma, joka näyttää, mitä tapahtuisi, jos väestökehitys jatkuisi kuten tähänkin asti, ei varsinaisen ennuste. Se kuitenkin osoittaa, miten valtava merkitys maahanmuutolla on väestökehitykseen tilanteessa, jossa syntyvyys on laskenut dramaattisesti.

Uusimaa on Suomen merkittävin ja vahvimmin kasvava talouskeskittymä, jolle toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja vihreä siirtymä tuovat sekä valtavia haasteita että uusia mahdollisuuksia. Tämän selvityksen perusteella Uudenmaan ennustetaan kasvavan enimmillään noin 600 000 asukkaalla ja liki 340 000 työpaikalla vuoteen 2060 mennessä. Väestönkasvu ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti maakunnan sisällä. Samalla tavalla kuin koko Suomen väestönkasvusta

¹ Maahanmuuttoviraston tilastot (<https://tilastot.migri.fi>).

suurin osa tulee kohdistumaan Uudellemaalle, Uudenmaan sisällä kasvu keskittyy pääkaupunkiseudulle – vain keskittymisen voimakkuus vaihtelee skenaariosta riippuen. Tästä seuraa, että Uudenmaan kuntien kesken keinot varautua tulevaan kehitykseen voivat olla keskenään hyvin erilaisia.

1.1 Selvityksen tarkoitus

Toimintaympäristön muuttuessa nopeasti ennakkoinnin merkitys aluekehityksessä korostuu entisestään. Laadukas ennakkointi perustuu keskeisten alueellisten ilmiöiden nykytilan huolelliseen analyysiin ja perusteltuihin näkemyksiin niiden mahdollisista kehityspoluista tulevaisuudessa. Aluetalous, väestökehitys ja työpaikkojen muutos ovat ilmiöitä, jotka vaikuttavat toisiinsa monin tavoin. Niillä on vahva kytkös myös lukuisiin muihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektoiden päivitystyö on tehty erityisesti maankäytön ja liikenteen suunnittelua ja investointeja silmällä pitäen. Maankäyttö- ja liikennejärjestelmäsuunnitelmat ja niiden toteuttaminen tulevat vaikuttamaan yhdyskuntiin vuosikymmenien – jopa vuosisatojen – ajan. Pitkän aikajänteen takia maankäytön ja liikenteen tulevaisuuden tarpeisiin liittyy lukemattomia epävarmuustekijöitä, ja sen vuoksi niiden ennustaminen on poikkeuksellisen haastavaa. Väestön ja työpaikkojen muutoksen suuruuden ennustaminen jopa kuluvan ja seuraavan vuoden ajalle on osoittautunut vaikeaksi. Kun aikajänne venytetään 40 vuoden mittaiseksi, epävarmuus kasvaa entisestään.

Todennäköisesti mikään tässä selvityksessä vuoteen 2060 asti esitettävä ennustevaihtoehto ei toteudu sellaisenaan, etenkin yksittäisten seutujen ja kuntien tasolla. Väestö- ja työpaikkaprojektioita ei pidäkään lukea ennusteina siitä, mitä tulee tapahtumaan. Sitä vastoin ne ovat vaihtoehtoisia ja keskenään riittävän erilaisia kehityskulkuja kuvaavia skenaarioita. Projektit ovat tiettyjen lähtöoletusten pohjalta tehtyjä

laskelmia siitä, miten väestö ja työpaikat voisivat kehittyä siinä tapauksessa, että tulevaisuus veisi meitä lähtöoletusten osoittamaan suuntaan.

Projektoiden tarkoituksena on auttaa kuntia ja maakuntaa varautumaan erilaisiin tulevaisuuden kehityskuluihin. Niiden avulla kuntien on ensinnäkin mahdollista ennakoida maankäytön ja liikenteen tarpeita. Mutta ehkä vieläkin tärkeämpää on pohtia niiden valossa sitä, miltä tulevaisuuden halutaan näyttävän ja miten kunta voi siihen omilla strategisilla valinnoillaan vaikuttaa. Ennakoinnin tärkeimpänä tehtävänä ei ole ”osua täsmälleen oikeaan”, vaan antaa perusteltuja näkemyksiä arvioida, minkälaisia suunnitelmia ja toimenpiteitä eri vaihtoehdoissa ja tilanteissa kannattaa tehdä.

Uudellamaalla maankäytön ja liikenteen suunnittelun haasteena on varautua nopeaan mutta alueellisesti epätasaiseen väestönkasvuun, josta ikääntyvän väestön kasvu muodostaa kaikissa skenaarioissa huomattavan osan.

Kasvu edellyttää rakentamismahdollisuuksia asumiselle, julkisille palveluille ja yritystoiminnalle sekä liikennejärjestelmää, joka mahdollistaa hyvän saavutettavuuden maakunnan eri alueilla. Kaavoitus ja liikennesuunnittelu mahdollistavat kasvun toteutumisen hallitusti ja kestäväällä tavalla. Rakentamismahdollisuuksien puute ja liikennejärjestelmän heikko toimivuus voivat muodostaa pullonkaulan, joka tyrehtyttää väestön kasvun ja työpaikkojen lisääntymisen tai vaihtoehtoisesti korostaa kasvun haitallisia vaikutuksia ihmisille ja ympäristölle.

Pelkkä kaavoitus ja liikennesuunnittelu eivät yksinään riitä takaamaan kasvua, jos sille ei muuten ole edellytyksiä. On mahdollista, että Uudenmaan talouden, työpaikkojen ja väestön kasvu hidastuu kuntien omista ja maakunnan yhteisistä tavoitteista ja toimista riippumatta. Näin voi käydä taloudellisen ulkoisen toimintaympäristön muutosten vuoksi, alueen kilpailukyvyyn heikkenemisen seurauksena tai muiden tekijöiden vuoksi. Tällöin kasvun hiipuminen heikentää sekä hyvinvointipalveluiden että liikenne- ja muiden julkisten

infrastruktuuri-investointien rahoituspohjaa. Supistuvaan väestö- ja työpaikkakehitykseen varautuminen onkin kestävä kehityksen näkökulmasta vähintään yhtä tärkeää kuin kasvuun tähtäävä ennakointi.

Tässä työssä toteutetuissa projektioissa ei oteta kantaa kuntien, seutujen tai maakunnan omiin kasvutavoitteisiin eikä näitä tavoitteita ole huomioitu työssä tehdyissä laskelmissa. Projektioissa kaikkia alueita on käsitelty yhdenmukaisilla kriteereillä kunkin skenaariovaihtoehdon määrittämissä puitteissa. Siten ne tarjoavat neutraalin vertailukohtaan, jota vasten kuntien ja maakunnan omia tavoitteita ja niiden edellyttämiä kehityskulkuja on mahdollista peilata.

1.2 Työn sisältö ja toteutus

Tässä raportissa kuvataan Uudenmaan alueellista kehitystä, pääosin 2000-luvun aikana, ja esitetään vaihtoehtoisia projektioita tuotannon, väestön ja työpaikkojen kehityksestä Uudellamaalla vuoteen 2060 asti. Työ on päivitetty versio vuonna 2021 julkaistusta raportista Uudenmaan kasvun vaihtoehdot - (Uudenmaan liitto 2021), mutta ilman arvioita asunto- ja toimitilakannan muutoksista.

Selvitystyötä ohjasi Uudenmaan liiton, Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) ja Helsingin seudun liikenteen (HSL) asiantuntijoista koostuva työryhmä:

- Ilona Mansikka
- Outi Ervasti
- Johannes Herala
- Rosa Tuomi
- Jouni Suominen
- Henri Jutila
- Inka Kytö
- Eija Hasu
- Kalle Laukkanen
- Vilja Tähtinen

Tässä työssä toteutetuissa projektioissa ei oteta kantaa kuntien, seutujen tai maakunnan omiin kasvutavoitteisiin eikä näitä tavoitteita ole huomioitu työssä tehdyissä laskelmissa.

Työn toteutuksesta vastasi Kaupunkitutkimus TA Oy:n vetämä työryhmä, johon kuuluivat Maija Urponen, Seppo Laakso, Harri Sinkko ja Tamás Lahdelma sekä Juha Honkatukia (Merit Economics).

Työn kuluessa Uudenmaan kuntien edustajille järjestettiin kolme työpajaa, joissa käsiteltiin Uudenmaan ja sen alueiden kilpailukykyä ja vetovoimaa, väestökehitystä ja asuntotarjontaa sekä työpaikkoja ja kuntien keinoja varautua mahdollisiin investointeihin. Työpajojen ensisijaisena tarkoituksena oli tuoda esille kuntien näkökulmia siihen, miten kunnat voivat varautua väestön ja työpaikkojen kehitykseen toisaalta voimakkaan kasvun olosuhteissa ja toisaalta myös tilanteessa, missä väestön ja työpaikkojen määrä vähenee. Työpajojen tulokset on koostettu tämän raportin lukuun 5 ja lisäksi niitä on hyödynnetty muualla raportissa maakunnan ja sen eri alueiden kehitystä koskevien tulkintojen lähdemateriaalina.

2. Uudenmaan aluetalous

Uusimaa on Suomen suurin taloudellisen toiminnan keskittymä ja Pohjois-Euroopan merkittävä metropolialue. Vuonna 2023 Uudenmaan asukasluku oli 1 760 000 henkeä, ja työpaikkoja maakunnassa oli 866 000. Maakunnan osuus Suomen maapinta-alasta on vain 3 %, mutta sen osuus Suomen väestöstä on 31 %, työpaikoista 36 % ja bruttokansantuotteesta (bkt) 39 %. Asukasta kohti laskettu bkt on Uudellamaalla lähes puolet korkeampi ja tuotannon arvonlisäys noin neljänneksen korkeampi kuin muussa Suomessa.

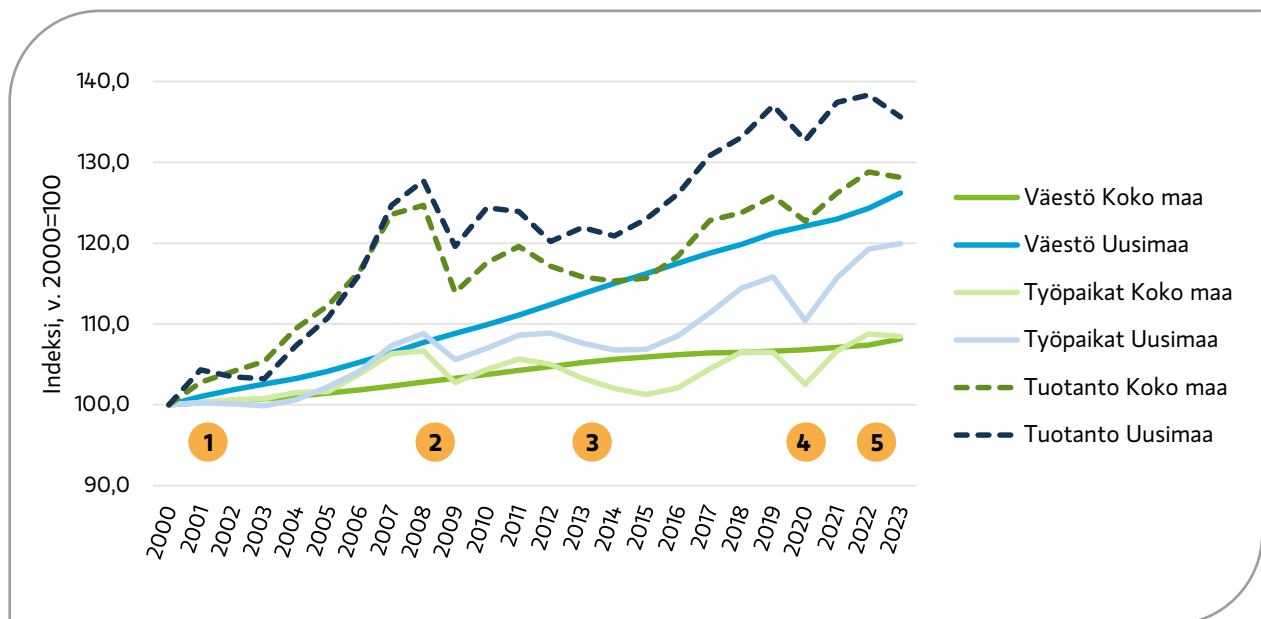
2.1 Uudenmaan ja koko maan trendejä 2000-luvulla

Uudenmaan väestö, työpaikat ja tuotanto ovat kasvaneet 2000-luvulla nopeammin kuin koko maassa (ks. kuvio 1).

Uudellamaalla väestö kasvoi vuosina 2000–2023 keskimäärin 1,0 % vuodessa, kun koko maassa kasvua oli 0,3 % vuodessa. Yhteensä väestö on kasvanut tänä aikana 40 000 asukkaalla eli 26 %:lla vuoden 2000 1,39 miljoonasta vuoden 2023 1,79 miljoonaan.

Samana aikana työpaikkojen määrä kasvoi Uudellamaalla keskimäärin 0,8 % ja koko maassa 0,4 % per vuosi. Vuonna 2000 maakunnassa oli 722 000 työpaikkaa, kun niitä vuonna 2023 oli jo 866 000. Kokonaisuudessaan 23 vuodessa työpaikkojen määrä kasvoi 144 000 eli 20 %.

Tuotannon bruttoarvonlisäyksessä kasvua oli eniten, Uudellamaalla keskimäärin 1,4 % ja koko maassa 1,2 % vuodessa.

Kuvio 1. Väestön, työpaikkojen ja tuotannon kehitys Suomessa ja Uudellamaalla vuosina 2000–2023. Kuviossa ovat nähtävissä IT-kuplan puhkeaminen 2000-luvun alussa (1), vuonna 2008 alkanut kansainvälinen finanssikriisi (2), eurokriisi (3) sekä koronapandemian (4) ja Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan (5) talousvaikutukset.

Viime vuosina pandemia ja Venäjän aseellinen hyökkäys Ukrainaan ovat vaikuttaneet koko maan talouteen. Uudellamaalla talouden heilahtelut ovat olleet voimakkaampia kuin koko maassa keskimäärin. Pandemian seurauksena tuotannon arvonlisäys putosi vuonna 2020 Uudellamaalla 3,2 % vuoteen 2019 verrattuna, kun koko maassa pudotusta oli 2,4 %. Uudellamaalla tuotanto palautui pandemian jäljiltä ensi alkuun keskimääräistä nopeammin. Vuoden 2022 jälkeen Uudenmaan talouskehitys on kuitenkin jälleen hidastunut voimakkaammin kuin koko Suomessa. Vuonna 2022 tuotannon arvo oli jo 1,9 % korkeammalla tasolla kuin ennen pandemiaa vuonna 2019. Vuonna 2023 tuotannon arvo Uudellamaalla putosi kuitenkin niin paljon, että se jäi prosentin verran vuotta 2019 matalammaksi.

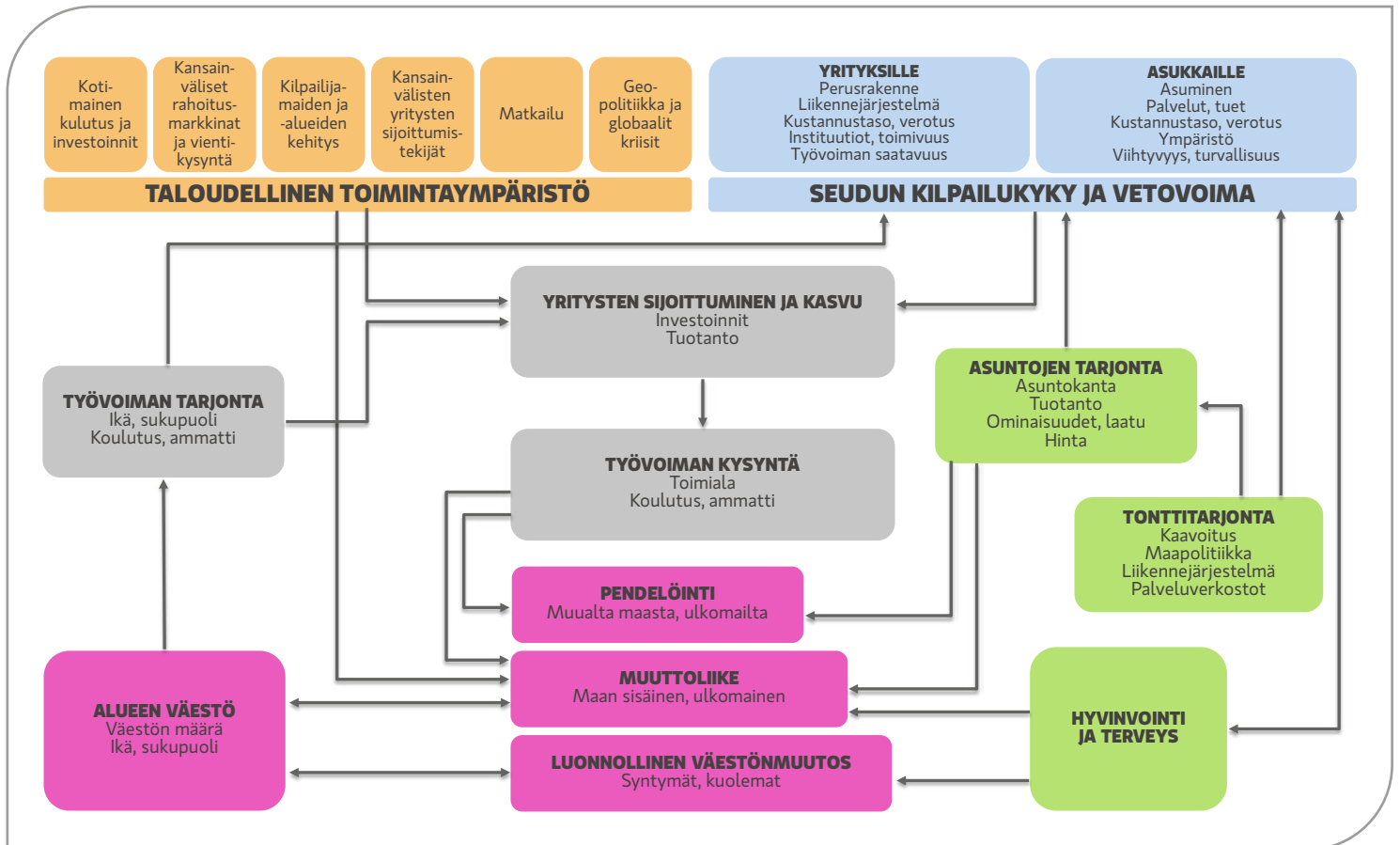
Uudenmaan työpaikkakehitys on samaan aikaan ollut muuta maata vahvempaa. Vuoteen 2019 verrattuna Uudenmaan työpaikkojen määrä oli vuoden 2023 loppuun mennessä noussut 3,6 %,

kun koko Suomessa nousua oli puolet tästä, 1,8 %. Vuositasolla työpaikkojen lisäys oli maakunnassa ja koko maassa hieman voimakkaampaa kuin 2000-luvulla keskimäärin. Osaltaan työpaikkamäärän nousu heijastelee väestökehitystä, joka on Uudellamaalla jatkunut muuta maata voimakkaampana myös vuoden 2019 jälkeen, joskin ero koko maan keskiarvoon on hieman kaventunut.

2.2 Aluetalouden vaikutusmekanismeja

Väestö- ja työpaikkakehitys ovat aluetaloudellisia ilmiöitä, jotka vaikuttavat toisiinsa monenlaisten takaisinkytkentöjen välityksellä (ks. kuvio 2).

Taloudellinen toimintaympäristö niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla vaikuttaa ratkaisevasti yritysten alueelliseen sijoittumiseen ja kasvuun. Taloudellisen toimintaympäristön osatekijöitä ovat mm. kotimainen kysyntä,

Kuvio 2. Aluetalouden ilmiöitä ja niiden välisiä vaikutussuhteita

vientikysyntä, rahoitusmarkkinat sekä kilpailijamaiden ja -alueiden kehitys ja kansainvälisten yritysten sijoittumiseen vaikuttavat tekijät. Viime vuosina toimintaympäristössä ovat näkyneet geopolitiikan ja globaalien kriisien seuraukset. Valtakunnalliseen saati kansainväliseen toimintaympäristöön ei voida oleellisesti vaikuttaa paikallisen tason toimenpiteillä. Ne ovat suurelta osin eksogeeninen eli ulkopuolinen tekijä, johon aluetalouden on sopeuduttava ja jotka paikallisessa suunnittelussa on pyrittävä ottamaan huomioon.

Maakunnan ja alueen kilpailukyky ja vetovoima, toisin sanoen niiden kyky tarjota yrityksille ja asukkaille menestymisen ja hyvinvoinnin edellytykset, koostuvat monista osatekijöistä. Yritysten näkökulmasta tärkeitä tekijöitä ovat mm. perusrakenne, liikennejärjestelmä, kustannustaso, verotus, monet instituutiot ja niiden toimivuus (ml. koulutus) sekä työvoiman osaaminen ja saatavuus. Asukkaiden kannalta tärkeät tekijät liittyvät mm. asumiseen ja palveluihin, kustannustason ja verotukseen sekä ympäristöön, viihtyvyyteen ja turvallisuuteen. Osa paikallisista vetovoimatekijöistä määräytyy kansallisen lainsäädännön tai valtakunnallisten instituutioiden asettamien reunaehtojen perusteella. Silti suurin osa paikallisista vetovoimatekijöistä on sellaisia, että niihin voidaan vaikuttaa maakunnan tai kuntien omilla toimenpiteillä. Maankäytön, liikenteen ja palveluiden suunnittelu sekä alueelliset kehittämissuunnitelmat ovat tässä keskeisessä roolissa.

Alueen kilpailukyky vaikuttaa **yritysten sijoittumispäätöksiin** ja alueella sijaitsevien yritysten mahdollisuuksiin menestyä. Yritysten tuotannon määrä yhdessä investointien ja muiden tuottavuuteen vaikuttavien tekijöiden – tuotantorakenteen ja -teknologian – kanssa saavat aikaan **työvoiman kysyntää**. Työvoiman saatavuus alueella on yrityksille olennainen sijoittumiskriteeri. Työvoiman kysyntä ja sen tarjonta alueella heijastuvat puolestaan edelleen maan sisäiseen ja ulkomaiseen muuttoliikkeeseen sekä pendelöintiin, eli muualla asuvan työvoiman halukkuuteen työskennellä alueen työmarkkinoilla.

Muuttoliikkeen kautta aluetalouden muutokset välittyvät väestökehitykseen. Väestön määrä kasvaa sitä nopeammin, mitä suurempaa on alueen muuttovoitto. Lisäksi muuttoliike vaikuttaa väestön ikärakenteeseen, sillä suurin osa alueiden välillä muuttavista on nuoria aikuisia. Muuttovoitto tuo alueelle työikäistä väestöä, joka puolestaan muodostaa perustan alueella asuvan väestön **työvoiman tarjonnalle**.

Yrityksistä lähtevien kysyntätekijöiden ohella muuttoliikkeen toteutumiseen vaikuttaa oleellisesti **asuntojen tarjonta** alueella. Asuntojen hyvä saatavuus, laatu ja ominaisuudet sekä asunalueiden viihtyisyys ja palvelutaso houkuttelevat alueelle uusia asukkaita. Vastaavasti mm. asuntojen korkea hinta- ja vuokrataso ovat tulomuuttoa rajoittavia tekijöitä. Asuntojen tarjonnalla on vaikutusta myös pendelöintiin, eli siihen, valitsevatko alueella työssä käyvät myös asua siellä. Asuntojen tarjonnan taustalla vaikuttaa erityisesti **tonntitarjonta**, joka on tärkein edellytys uudistuotannon toteutumiselle. Kodin ja työpaikan välinen saavutettavuus lisää alueen houkuttelevuutta sekä yrityksille että asukkaille.

2.3 Aluetalouden skenaariomalli

Selvitystyössä käytetty aluetalouden skenaariot on tuotettu laskennallisella FINAGE/REFINAGE-tasapainomalleilla (esim. Honkatukia ym. 2019). Tasapainomalleja käytetään yleisesti pitkän aikavälin kehityksen ennakkointiin.

Mallit kuvaavat talouden kehityksen seurauksena kotitalouksien, julkisen sektorin ja yritysten valinnoista (tavaroiden ja palveluiden kulutuskysyntä, välituotekysyntä² ja investoinnit). Osa loppukysynnästä tulee ulkomailta ja vastaavasti tuontitavarat muodostavat osan kotimaisesta tarjonnasta. Mallit huomioivat lisäksi tuotannon-tekijämarkkinat sekä tuotannon tekijätulojen ja

² Välituotteet ovat hyödykkeitä, jotka käytetään panoksina muiden hyödykkeiden tuotantoprosessissa.

erilaisten verotuottojen kohdentumisen. Kysynnän ja tarjonnan tasapaino toteutuu mallissa hintamekanismien kautta. Uudenmaan maakunnan kehitysarviossa on hyödynnetty koko kansantalouden tasoisia tuloksia, mutta laskelmat on laadittu maakunnan omasta väestö- ja elinkeinorakenteesta lähtien.

Kun tasapainomallilla tuotetaan skenaarioita tulevaisuuden kehitysnäkymistä, monia keskeisistä talouskasvun ajureista määritellään mallin ulkopuolella. Tällaisia tekijöitä ovat mm. väestön kasvu, käytettävissä oleva maa-ala, maailmantalouden kasvuennusteet, arviot eri hyödykkeiden maailmanmarkkinahintojen kehityksestä ja hyödykkeiden kysynnän kasvuvauhdista. Julkisen sektorin osalta kehitykseen vaikuttavasta politiikasta tehdään yleensä ”business-as-usual”-oletus, missä jo tehdyt politiikkapäätökset otetaan huomioon. Mallin tehtäväksi jää laskea sellaisten talouden tekijöiden kehitysarvio, jotka riippuvat näistä ulkopuolisista tekijöistä.³

Kansantuotetta voidaan tarkastella tarjonta- ja kysyntätekijöiden kautta. Tarjontaerien kasvuvaiikutukset koostuvat kokonaistuottavuuden kehityksestä, pääomista, työllisyydestä ja tuoteveroista. Kysynnän puolella kansantuotteen kasvu koostuu yksityisestä kulutuksesta, investoinneista, julkisesta kulutuksesta ja viennistä, kun taas tuonnin kasvu pienentää kansantuotetta. Kansantuotteen kasvua voidaan toisaalta kuvata myös toimialojen tuottaman arvonlisän näkökulmasta, jolloin saadaan näkyviin, työpaikkojen jakautuminen toimialoittain.

Aluetasolla talouskasvun suureen kuvaan vaikuttaa ennen kaikkea väestökehitys, sekä väestön määrällisen kasvun että väestön ikärakenteen kautta. Lisäksi alueiden toimialarakenne vaikuttaa alueelliseen kasvupotentiaaliin toimialojen erilaisen tuottavuuskasvun välityksellä. Selvimmin

³ Selvitystyössä tuotettujen aluetalouden skenaarioiden laskennassa on makrotalouden osalta käytetty muun muassa Valtiovarainministeriön syksyn 2024 ennustetta, kansantalouden tilinpitoa ja aluetilinpitoa koskevia tilastoaineistoja sekä vuoden 2022 panos-tuotosaineistoja. Maailmankaupan ja maailmanmarkkinahintojen kehitysarvio perustuu tullin hyödykekohtaisiin aikasarjoihin.

nämä erot näkyvät työvoimaintensiivisten julkisten palvelujen kohdalla sekä välituote- ja pääomaintensiivisten⁴ vientiteollisuuden ja -palvelujen vaikutuksessa talouskasvuun.

2.4 Aluetalouden vaihtoehtoiset skenaariot

Tässä raportissa väestön ja työpaikkojen kehitystä on tarkasteltu kahden toisistaan poikkeavan aluetalouden skenaarion valossa. Skenaarioiden muodostamisessa on hyödynnetty muun muassa valtionvarainministeriön makrotason talousennusteita, EU:n talouspoliittisen komitean ja Eläketurvakeskuksen työllisyysennusteita, tullin ulkomaankauppatilastoja, kansantalouden tilinpidon aineistoja mm. työtunneista ja työllisten määrästä sekä työvoimatutkimuksen tietoja. Skenaarioihin heijastuu se, että talouden toipuminen oli vuonna 2023 vielä kesken ja kevään 2024 uusimmat ennusteet ovat olleet synkkeneviä. Oletuksena on myös, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa muuttaa ulkomaankaupan rakennetta joiltain osin pysyvästi. Skenaarioissa on lisäksi huomioitu tähän mennessä tehdyt politiikkapäätökset mutta ei toimintaympäristön muutoksia vuodesta 2028 eteenpäin.

2.4.1 Nopean kasvun skenaariot

Uudenmaan kilpailukyky ja tuottavuus vahvistuvat. Talouden, työpaikkojen ja väestö kasvu on nopeaa.

Nopean kasvun skenaariossa suurin kasvu kansantalouden tasolla syntyy tuottavuuden kasvusta, pääoman kasvusta sekä välillisen verotuksen kautta. Aluetasolla talouskasvun suureen kuvaan vaikuttaa ennen kaikkea väestökehitys (väestön määrä ja ikärakenne).

⁴ Pääomaintensiiviset alat ovat aloja, joilla tuotantokapasiteettiin on sitoutunut paljon pääomaa, esim. paperiteollisuus, kemianteollisuus.

Uusimaa poikkeaa toimialarakenteeltaan selvästi muusta Suomesta. Tilanne on samanlainen muissa pohjoismaissa, joissa tietyt osaamisintensiiviset alat ovat keskittyneet Tukholman, Oslon ja Kööpenhaminan-Malmön alueille. Uudellamaalla toimialoista ylivoimaisesti suurin kasvuvaikutus on palvelutoimialoilla eli informaatioaloilla sekä rahoituksen ja liike-elämän palveluilla, joiden tuottavuuskasvu jatkuu historiallisen nopeana. Näiden alojen osuus aluetalouden tuotoksesta on Uudellamaalla selvästi suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Palveluiden jälkeen kasvu on nopeinta teollisuudessa sekä kaupan ja logistiikan aloilla. Myös julkishallinnon, sote-palveluiden sekä taiteen ja yhteiskunnallisten palvelujen kasvuvaikutus on Uudellamaalla huomattavan suuri muuhun maahan verrattuna.

Tuottavuuden kasvun edellytyksenä ovat kasvavat investoinnit tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja koulutukseen sekä vihreään siirtymään, digitalisaatioon ja muihin nykyaikaisiin tuotantovälineisiin. Nopean kasvun skenaariossa oletetaan, että vihreä siirtymä tuo Uudellemaalle uusia teollisuusinvestointeja. Lisäksi Uudenmaan talous hyötyy muualle Suomeen tehtävistä investoinneista informaatioalojen, rahoituksen ja liike-elämän

Tuottavuuden kasvun edellytyksenä ovat kasvavat investoinnit tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja koulutukseen sekä vihreään siirtymään, digitalisaatioon ja muihin nykyaikaisiin tuotantovälineisiin.

palveluiden välityksellä. Investoinnit parantavat Uudenmaan kilpailukykyä, vahvistavat yritystoiminnan edellytyksiä ja luovat mahdollisuuksia tavara- ja palveluviennin kasvulle. Investoinnit myös tuovat työpaikkoja ja lisäävät työvoiman kysyntää, joka puolestaan tekee alueesta houkuttelevan kohteen niin kotimaasta kuin ulkomailta tuleville muuttajille.

Koska työvoima on tulevaisuudessakin keskeinen tuotantopanoksena, riittävä työvoiman tarjonta on kasvun välttämätön edellytys. Nopean kasvun skenaario lähtee siitä oletuksesta, että työikäisen väestön kasvu jatkuu Suomessa vahvana maahanmuuton ansiosta ja keskittyy voimakkaasti Uudellemaalle. Uudenmaan väestö on selvästi nuorempaa kuin koko maassa keskimäärin, mikä parantaa työvoiman saatavuutta ja luo edellytyksiä talouden kasvulle. Samalla on huomattava, että myös vanhusväestön määrällinen kasvu on Uudellamaalla moninkertaista muihin maakuntiin verrattuna. Hoivapalveluiden ja terveydenhoidon palveluiden kysynnän kasvu sitoo työvoimaa ja syrjäyttää muiden toimialojen kasvumahdollisuuksia, joita maahanmuutto kuitenkin kompensoi.

Nopea taloudellinen kasvu voi suuntautua maakunnan alueelle eri tavoin. Kasvun erilaista suuntautumista kuvaamaan on laadittu **kolme erilaista projektiovaihtoehtoa**, jotka poikkeavat toisistaan tuotannon, työpaikkojen ja väestön sijoittumisen suhteen (ks. myös taulukko 2):

- **Ve0 Tilastokeskuksen ennusteen mukainen vaihtoehto** jatkaa Tilastokeskuksen väestöennustetta (2024–2045) vuoteen 2060 (vain väestöprojektit). Väestönkasvu jatkuu ja suuntautuu viime vuosien toteutuneen kehityksen mukaisesti.
- **Ve1 Keskittyvän kasvun vaihtoehto**, jossa väestön ja työpaikkojen kasvu keskittyy pääkaupunkiseudulle ja sitä lähinnä sijaitseviin KUUMA-kuntiin.
- **Ve2 Laajentuvan kasvun vaihtoehto**, jossa väestön ja työpaikkojen kasvu suuntautuu tasaisemmin koko maakunnan alueelle.

2.4.2 Hidastuvan kasvun skenaario

Uudenmaan suhteellinen kilpailukyky heikkenee. Talous sekä työpaikkojen ja väestön määrä kasvavat hidastuvasti.

Hidastuvan talouskasvun skenaario perustuu vastaavaan mallinnukseen kuin nopean kasvun skenaario, mutta väestön oletetaan siinä kasvavan merkittävästi hitaammin. Ero nopean kasvun skenaarioon syntyy muuttoliikkeestä ja investointien määrästä. Hidastuvan kasvun skenaariossa maakuntaan tulee investointeja (ml. vihreän siirtymän investoinnit) selvästi vähemmän kuin nopean kasvun skenaariossa. Tämä heikentää maakunnan työpaikkakehitystä ja houkuttelevuutta työperäisen maahanmuuton kohdemaana. Vaihtoehdossa oletetaan, että Uudenmaan saama nettomuutto ei pysty korvaamaan negatiivisen luonnollisen väestönkasvun aiheuttamaa poistumaa. Sen vuoksi työikäisen väestön kasvu hidastuu 2040-luvulla ja määrä kääntyy laskuun 2050-luvulla. Tämä puolestaan edelleen rajoittaa Uudenmaan talouden kasvupotentiaalia ja johtaa tuotannon ja työpaikkojen kasvun hidastumiseen 2030-luvulla.

Hitaampi väestönkasvu vaikuttaa voimakkaimmin julkisten ja yksityisten palvelujen sekä teollisuuden kasvuvauhtiin.

Hitaampi väestönkasvu vaikuttaa voimakkaimmin julkisten ja yksityisten palvelujen sekä teollisuuden kasvuvauhtiin. Informaatioalojen, rahoituksen ja liike-elämän palveluiden sekä varsinkin kaupan alalla kasvuvaikeus pienenee vain vähän nopean kasvun skenaarioon verrattuna. Työpaikkojen kokonaismäärä ei hidastuvan kasvun skenaariossakaan ehdi tarkastelujakson aikana kääntymään laskuun. Osassa toimialoja – etenkin julkisen hallinnon ja hyvinvointipalveluiden aloilla – työpaikkojen määrä alkaa kuitenkin vähentyä 2050-luvulle tultaessa. Työvoiman tarjonnan rajoittumisen vuoksi tämäkin vaihtoehto edellyttää tuottavuuden huomattavaa kasvua.

Skenaarion vaikutuksia väestön ja työpaikkojen kehitykseen on kuvattu yhdellä projektiolla:

- **Ve3 Hidastuvan kasvun vaihtoehto**, jossa väestön ja työpaikkojen kasvu suuntautuu kuten vaihtoehdossa Ve1 mutta on merkittävästi hitaampaa.

Edellä kuvatut projektiot on koottu pääpiirteissään taulukkoon 3.

Taulukko 3 Aluetalouden skenaariot: Keskittyvä, laajentuva ja hidastuva kasvu

Skenaario	Vaihtoehto	Kuvaus
Nopea kasvu Uudenmaan kilpailukyky ja tuottavuus vahvistuvat. Talouden, työpaikkojen ja väestön kasvu on nopeaa.	Ve0 Tilastokeskuksen jatkettu ennuste	<ul style="list-style-type: none"> Tilastokeskuksen ennuste on trendilaskelma. Se kuvaa tilannetta, jossa viime vuosien väestönkehitys jatkuisi samanlaisena. Kasvu perustuu maahanmuuttoon ja painottuu voimakkaasti Uudellemaalle. Tilastokeskuksen alueellinen väestöennuste ulottuu vuoteen 2045, mistä sitä on jatkettu samoilla oletuksilla vuoteen 2060 asti.
	Ve1 Keskittyvä kasvu	<ul style="list-style-type: none"> Uudenmaan kasvu painottuu pääkaupunkiseudulle ja lähimpiin KUUMA-kuntiin jatkaen 2010-luvun alussa alkanutta trendiä. Vihreän siirtymän ja muut investoinnit kohdistuvat pk-seudulle ja KUUMA-kuntiin, minkä lisäksi pk-seudun kaupungit hyötyvät toimialarakenteensa ansiosta muualle Suomeen tulevista investoinneista. Pääkaupunkiseudun kaupungit ja KUUMA-kunnat säilyttävät vetovoimansa asuinpaikkoina ja niillä on asuntotuotannolle riittävä tonttitarjonta hyvin saavutettavissa sijainneissa.
	Ve2 Laajentuva kasvu	<ul style="list-style-type: none"> Vaihtoehtoon Ve1 verrattuna kasvu suuntautuu tasaisemmin koko maakunnan alueelle. Vihreän siirtymän ja muut yritystoiminnan investoinnit suuntautuvat laajemmin eri puolille Uuttamaata. Investoinnit tuovat uusia työpaikkoja ja työpaikat vetävät lisääntyvästi asukkaita useille alueille. Pääkaupunkiseudulla parhaiten saavutettavien sijaintien rakentamispotentiaali hiipuu, kun nykyiset hyvin saavutettavien sijaintien suuret rakentamisalueet valmistuvat. Muualla Uudellamaalla raskaan raideliikenteen investoinnit parantavat saavutettavuutta ja lisäävät sijaintien houkuttelevuutta niin toimipaikkojen kuin asuntojenkin rakentamiselle.
Hidastuva kasvu Uudenmaan suhteellinen kilpailukyky heikkenee. Talous sekä työpaikkojen ja väestön määrä kasvavat hidastuvasti.	Ve3 Hidastuva kasvu	<ul style="list-style-type: none"> Väestön ja työpaikkojen kasvu hidastuu ja keskittyy pääkaupunkiseudun kaupunkeihin sekä sitä lähinnä oleviin KUUMA-kuntiin. Yritysten investointeja on vähemmän kuin nopean kasvun vaihtoehtoissa ja ne painottuvat pääkaupunkiseudulle. Pääkaupunkiseudulla parhaiten saavutettavat sijainnit säilyttävät vetovoimansa ja tonttitarjonta riittää kattamaan hidastuvan väestönkasvun aikaansaaman kysynnän.

3. Väestökehitys ja väestöprojektit

Uudenmaan väestö on kasvanut vakaasti useita vuosikymmeniä. Kasvu jatkui jonkin verran kiihtyvästi 2010-luvun alusta aina pandemiaan asti, jolloin kasvu hetkellisesti hidastui. Pandemian jälkeen kasvu on entisestään kiihtynyt.

Seuraavassa Uudenmaan väestökehitystä kuvataan koko Uudenmaan tasolla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston pohjalta. Lisäksi väestörakenteen ja -kehityksen alueellisia eroja kuvataan seututasolla käyttäen alla olevassa taulukossa esitettyä jakoa. Samaa seutujakoa käytetään myös raportin muissa osissa.

Taulukko 4 Uudenmaan aluejako

Alue	Kunnat
Pääkaupunkiseutu (4 kuntaa)	Espoo, Helsinki, Kauniainen, Vantaa
KUUMA-seutu (10 kuntaa)	Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula, Vihti
Länsi-Uusimaa (6 kuntaa)	Hanko, Inkoo, Karkkila, Lohja, Raasepori, Siuntio
Itä-Uusimaa (6 kuntaa)	Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Pukkila

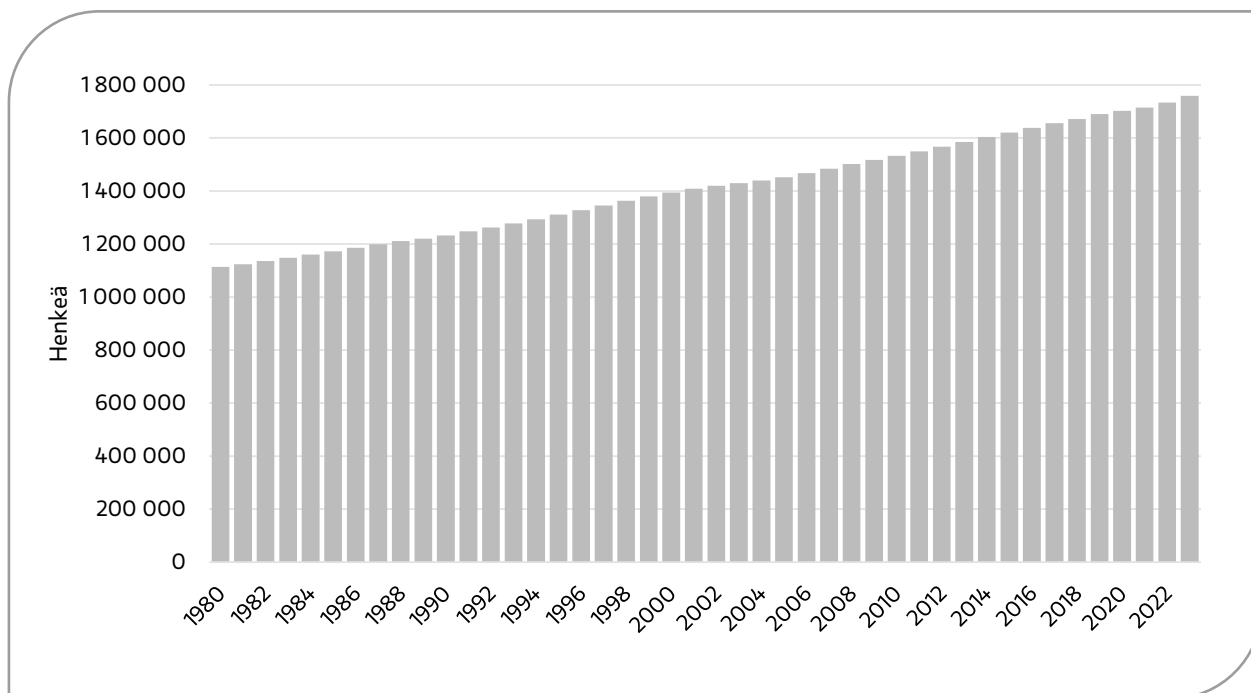

Uudenmaan väestö on kasvanut vakaasti useita vuosikymmeniä.

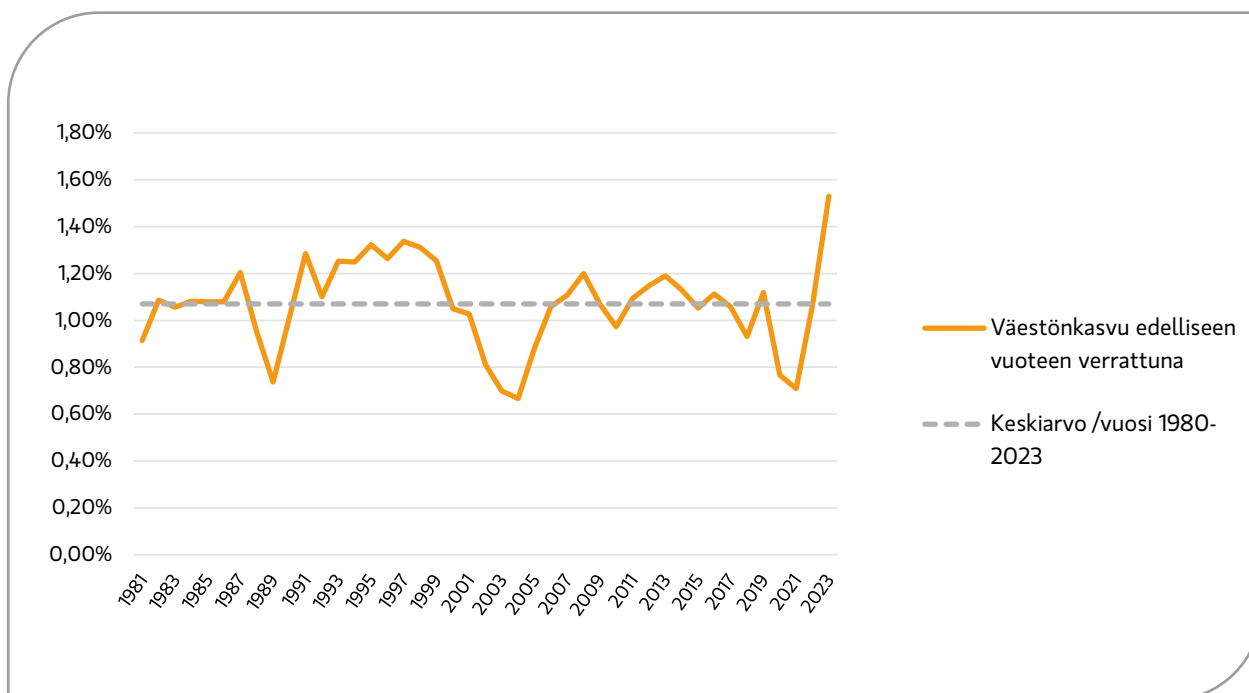
3.1 Uudenmaan väestökehitys 2000-luvulla

Vuoden 2024 lopussa Uudenmaan asukasluku oli 1 783 000 (ennakkotieto). Maakunnan väestö on kasvanut tasaisesti useiden vuosikymmenien ajan (kuvio 3). Vuodesta 1980 väestö on kasvanut 60 %, kaikkiaan 670 000 hengellä. Keskimääräinen kasvu ajanjaksolla 1980–2024 on ollut 1,1 % eli noin 15 000 henkeä vuodessa. Uudenmaan osuus koko maan väestöstä oli vuoden 2024 lopussa jo liki kolmannes (32 %), kun se vuonna 1980 oli alle neljännes (23 %).

Väestönkasvussa on ollut sekä suhdanneluontoisia pitempiä aaltoja että lyhyitä vuosittaisia vaihteluita (kuvio 4). Keskimääräistä nopeamman kasvun jaksoja olivat 1990-luvun jälkipuoli sekä 2010-luku. Pitkän ajan keskiarvoa hitaammin Uudenmaan väestö kasvoi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen alkupuolella, jolloin tietotekniikan alan kuplan puhkeamista seurannut taantuma vaikutti Uudellamaalla ja muutamalla muulla alueella, mutta ei juurikaan muualla Suomessa. Ennen pandemiaa suurin vuosittainen kasvu ajoittui vuoteen 2019, jolloin asukasluku lisääntyi 18 700 henkeä. Kasvun taustalla oli muuttaman vuoden jatkunut Uudenmaan talouden ja työvoiman kysynnän vahva kasvu sekä asuntojen tarjonnan lisääntyminen vilkkaan tuotantojakson seurauksena.

Kuvio 3. Uudenmaan väestö 1980–2023

Kuvio 4. Uudenmaan väestön kasvu, % vuosittain, 1980–2023

Viimeisten viiden vuoden aikana maakunnan väestönkasvu ensin hidastui vuosina 2019–2020 pandemian vaikutuksesta. Väestökehitys kuitenkin palautui pitkän ajan kasvu-uralle jo vuonna 2022. Vuonna 2023 maakunnan väkiluku lisääntyi peräti 26 500 asukkaalla ja myös suhteellinen väestönkasvu – 1,5 % – oli ylivoimaisesti koko tarkastelujakson korkein. Väestörakenteen ennakkotietojen perusteella kasvu hidastui vuonna 2024 mutta vain hieman, ja kasvuprosentti (1,3 %) oli edelleen selvästi korkeampi kuin koskaan aiemmin vuoden 2000 jälkeen.

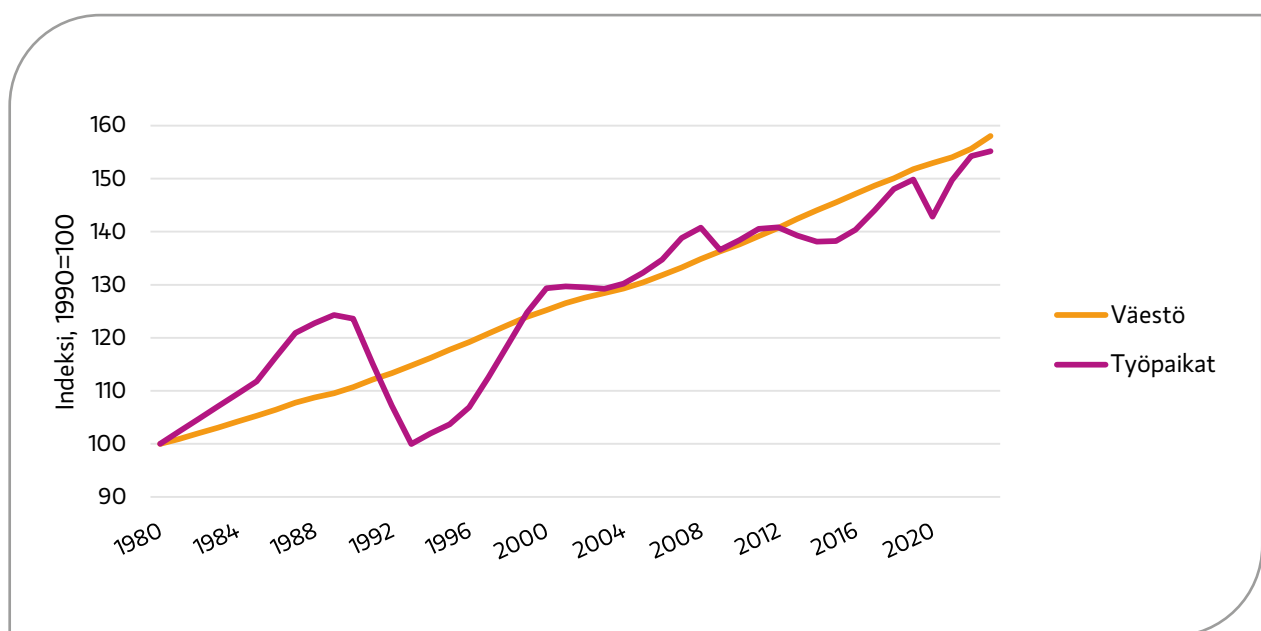
Väestön kehitys kytkeytyy vahvasti alueen työpaikkojen muutokseen (kuvio 5). Yritysten kasvu edellyttää osaavaa työvoimaa, jonka kysyntä vetää muuttajia alueelle. Väestönkasvu puolestaan generoi uusia työpaikkoja, koska uusien asukkaiden kulutus kasvattaa palveluiden kysyntää, ja paikalliset palvelut ovat työvoimaintensiivisiä aloja. Vastaavasti työn puute ajaa asukkaita pois alueelta ja heikentää sen suhteellista vetovoimaa muuttajien silmissä, jos muilla alueilla on työtä tarjolla. 1990-luvun lama ei lisännyt poismuuttoa

Uudeltamaalta, koska muualla Suomessa laman vaikutukset työllisyyteen olivat vielä pahemmat kuin Uudellamaalla. Sitä vastoin IT-alan taantuma osui muuta maata voimakkaammin juuri Uudellamaalle, mikä näkyy myös maakunnan väestönkasvun hidastumisena 2000-luvun alkuvuosina. Finanssikriisistä eli vuodesta 2008 alkaen Suomen hidas talouskehitys näkyy Uudenmaan väestönkasvussa hidastuvana trendinä, jonka pohja saavutettiin koronapandemian vuosina.

3.2 Väestökehitys Uudenmaan eri alueilla

Uudenmaan eri alueilla väestökehitys poikkeaa toisistaan.

Vuosituhanen ensimmäisellä vuosikymmenellä väestö kasvoi kaikilla Uudenmaan alueilla. KUUMA-seutu kasvoi selvästi nopeammin kuin muut alueet, jotka kasvoivat lähes samaa tahtia aina finanssikriisin alkuvuoteen 2008 asti.

Kuvio 5. Uudenmaan väestö- ja työpaikkakehitys 1980–2023 (indeksi, 1980=100)

Vuoden 2008 jälkeen Uudenmaan väestökehitys Uudenmaan eri alueilla on eriytynyt voimakkaasti (kuvio 6). Finanssikriisin aikana ja sen jälkeen Uudenmaan teollisuus koki voimakkaan rakennemuutoksen, jonka seurauksena työpaikat vähenivät erityisesti maakunnan teollisuusvaltaisilla alueilla. Rahoitusmarkkinat ja niiden myötä asuntomarkkinat muuttuivat. Pankit kiristivät omakotirakentamiseen liittyviä vakuusvaatimuksia ja lainaehjoja, minkä seurauksena omakotitalojen kysyntä tyrehtyi pitkäksi aikaa. Samaan aikaan pääkaupunkiseudulla Vuosaaren sataman valmistuminen vapautti Helsingin kantakaupungin satama-alueita asuinrakentamiselle. Vantaalla Kehärata ja Espoossa Länsimetron ensimmäinen vaihe tarjosivat asuntotuotannolle uusia hyvin saavutettavia vyöhykkeitä.

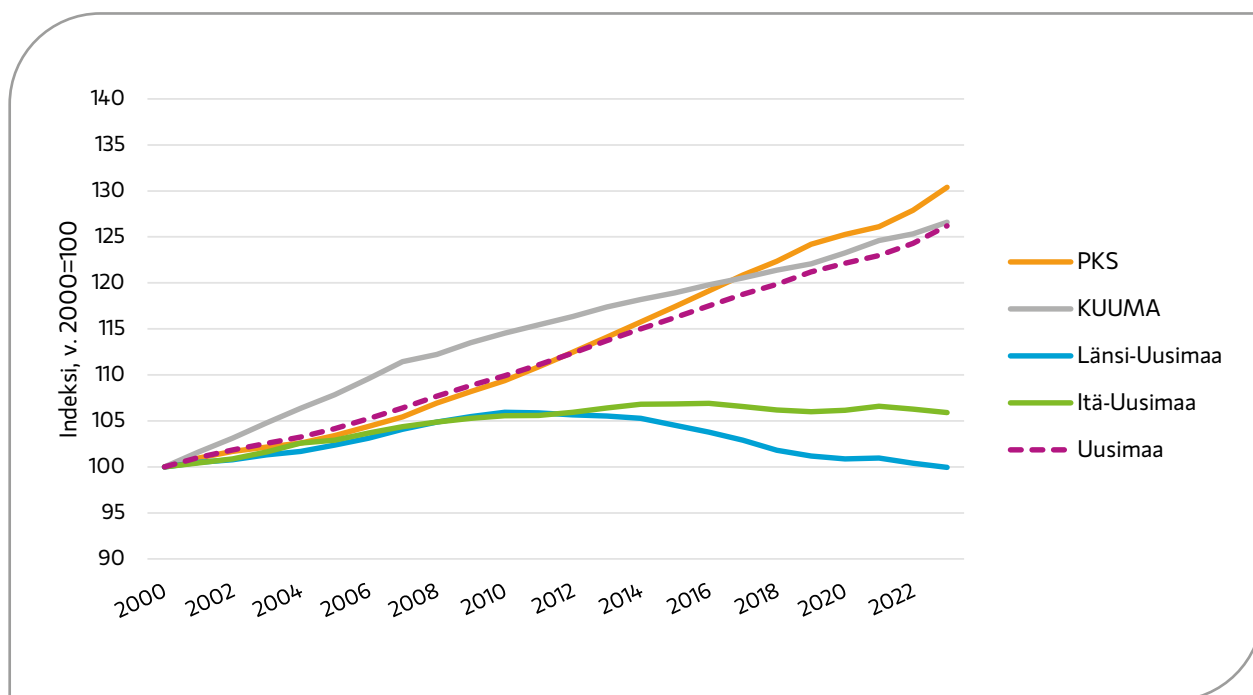
Rahoitusmarkkinoiden, suurten liikennehankkeiden ja niiden mahdollistaman asuntorakentamisen yhteisvaikutuksesta pääkaupunkiseudun kasvu kiihtyi ja KUUMA-seudun kasvu hidastui. Länsi-Uudenmaan väestötrendi kääntyi laskuun vuonna 2010 ja Itä-Uudellamaalla sama tapahtui vuoden 2015 jälkeen. Länsi-Uudellamaalla lasku on

johtunut alueella perinteisesti vahvojen metalli- ja metsäteollisuuden työpaikkojen vähenemisestä. Itä-Uudellamaalla Sköldvikin/Kilpilahden vahva työpaikkakeskittymä on pitänyt väestön määrää yllä koko alueella.

Koronapandemia käänsi hetkellisesti muuttoliikkeen suuntaa suurista kaupungeista ulospäin, mutta pitkän ajan väestönkehityksen alueellisiin trendeihin tällä ei näytä olleen merkittävää vaikutusta.

Vuoden 2008 jälkeen Uudenmaan väestökehitys Uudenmaan eri alueilla on eriytynyt voimakkaasti.

Kuvio 6. Väestökehitys Uudenmaan alueilla 2000–2023.

3.3 Väestönmuutokset

Väestö kasvaa tai supistuu väestönmuutosten kautta. Uudenmaan väestönmuutoksen osatekijöiden muutosta on havainnollistettu kuviossa 7.

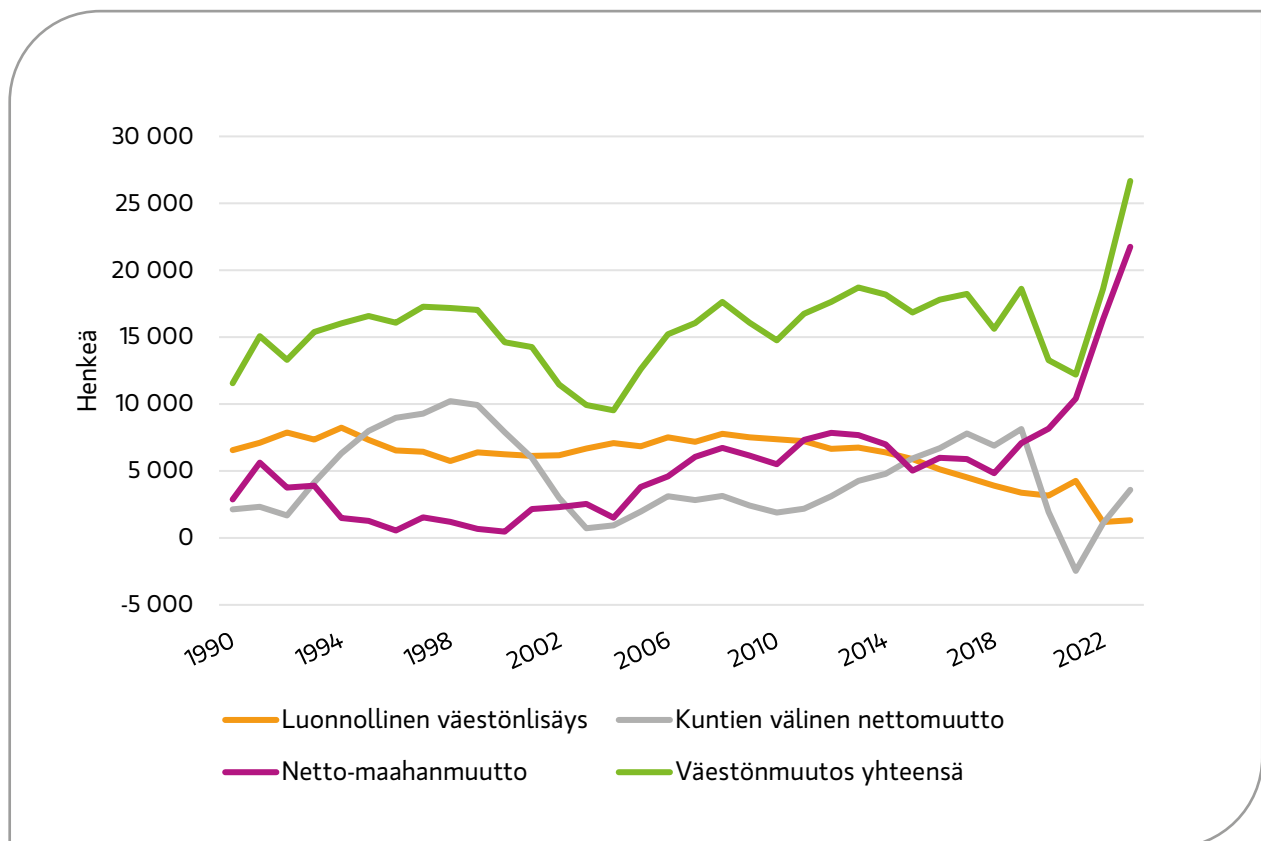
Vuosituhatosen ensimmäisellä vuosikymmenellä luonnollisen väestönmuutoksen (syntyneet – kuolleet) osuus Uudenmaan väestönkasvusta oli keskimäärin yli puolet. 2010-luvun aikana luonnollinen muutos supistui suunnilleen puoleen edellisen vuosikymmenen lopun tasosta, ja sen osuus väestönkasvun osatekijänä laski alle viidennekseen. Kuolleiden määrä kasvoi ja syntyneiden määrä väheni systemaattisesti koko vuosikymmenen ajan. Kuolleisuuden kasvun taustalla vaikuttaa väestön ikääntyminen ja syntyvyyden alenemisen taustalla naisten hedelmällisyyden (syntyneet suhteessa 15–49-vuotiaiden naisten määrään) lasku. Vuosina 2022–2023 luonnollinen

väestönkasvu oli ennätyskellisen alhaisella tasolla, ja sen osuus maakunnan väestönkasvun osatekijänä oli vain noin 5 %.

Muuttoliikkeen trendi on ollut vastakkainen luonnolliseen muutokseen verrattuna.

Vuosina 2022–2023 luonnollinen väestönkasvu oli ennätyskellisen alhaisella tasolla, ja sen osuus maakunnan väestönkasvun osatekijänä oli vain noin 5 %.

Kuvio 7. Väestönmuutoksen osatekijät Uudellamaalla 1990–2023.

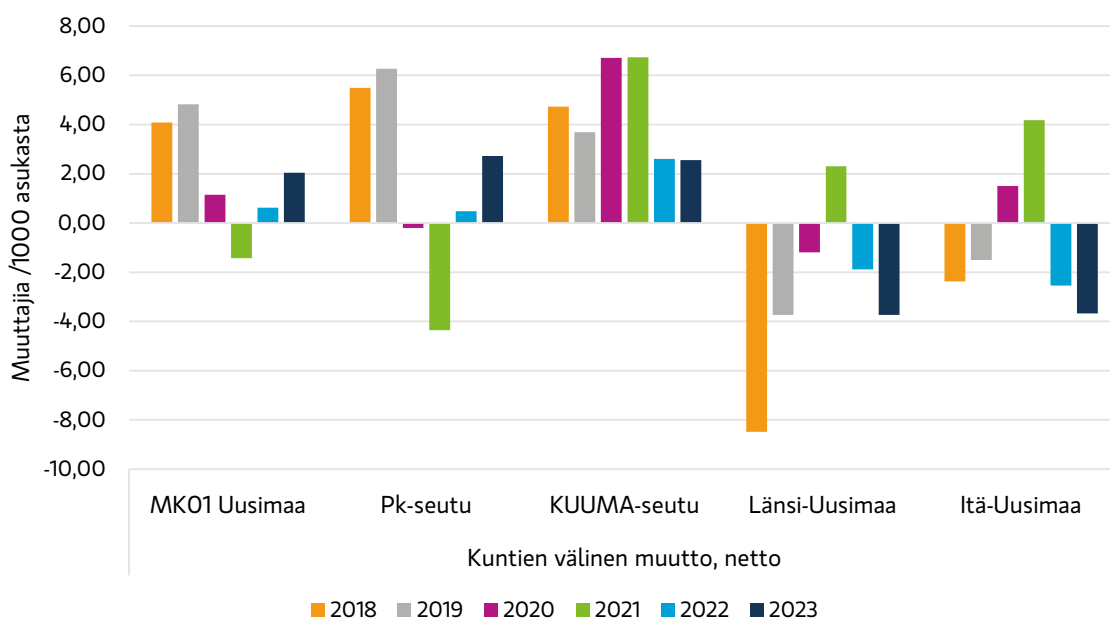
Nettomaassamuutto Uudellemaalle nousi koko 1990-luvun, mutta kääntyi vuosituuhannen vaihteessa jyrkkään laskuun lähteäkseen jälleen 2010-luvulla kasvuun. 2020-luvulla nettomaassamuutto on ollut jälleen 2010-luvun alkuvuosien tasolla – lukuun ottamatta vuotta 2021, jolloin muuttoliike kääntyi Uudeltamaalta pois päin muualle maahan ja maassamuuton netto oli poikkeuksellisesti negatiivinen. Se, että maakunnan nettomaassamuutto on tätä poikkeusta lukuun ottamatta ollut jatkuvasti positiivinen, kuvastaa kaupungistumisen pitkää trendiä, joka on 2000-luvulla vain kiihtynyt. Uudenmaan muuttovoitto kotimaasta on perustunut ennen muuta pieneen lähtömuuttoon ja vahvaan pitovoimaan. 1990-luvun alun jälkeen tulomuutto Uudellemaalle alkoi kasvaa selvästi lähtömuuttoa voimakkaammin Nokian nousun siivittämänä, kunnes 2000-luvun alussa IT-kuplan puhkeaminen näkyi selvänä tulomuuton määrän pudotuksena. Vastava ilmiö on sittemmin näkynyt sekä finanssikriisin että koronapandemian yhteydessä. 2010-luvun puolesta välistä pääkaupunkiseudun tonttipulan hellittäminen ja asuntorakentamisen kiihtyminen vaikuttivat koko maakunnan muuttovoiton kasvuun. Koronapandemian aikana poikkeuksellisesti myös lähtömuuton määrä kasvoi jyrkästi. (Esim. Laakso 2019, Haapanen & Tervo 2023.)

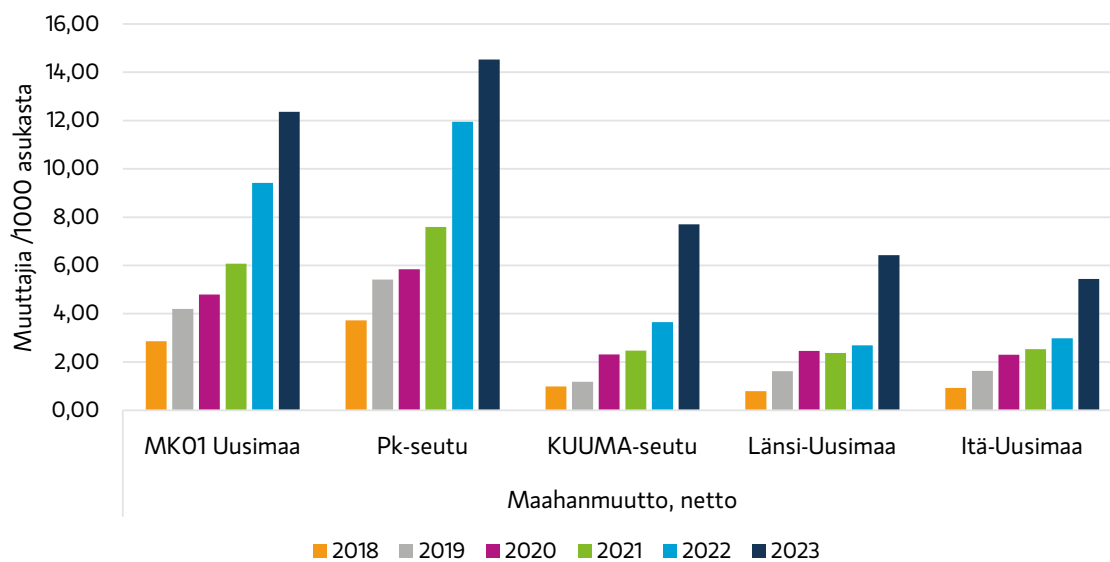
Maahanmuuton kasvu vuoden 2019 jälkeen näkyy Uudenmaan kaikilla alueilla, mutta maassamuuton suhteen maakunnan alueet poikkeavat toisistaan huomattavasti.

Nettomaahanmuutto kasvoi 2000-luvun alkuvuosina moninkertaiseksi ja pysyi korkealla tasolla 2010-luvulla, vaikka vuosien välillä oli suuria vaihteluita. Vuodesta 2019 alkaen nettomaahanmuutto on kasvanut harppauksin, ja vuosina 2020–2023 sen määrä oli joka vuosi suurempi kuin kertaakaan aiemmin. Samalla sen osuus Uudenmaan väestön kasvusta on noussut yli 80 %:iin. Osa tulomuuton kasvusta selittyy Ukrainan kansalaisilla, jotka ovat saaneet oleskeluluvan tilapäisen suojelun perusteella. Silti myös ilman ukrainalaisia maahanmuuton määrä oli vuonna 2023 60 % korkeammalla tasolla kuin ennen pandemiaa. Eniten on kasvanut maahanmuutto Aasiasta, joka on kolminkertaistunut vuodesta 2020 vuoteen 2023.

Maahanmuuton kasvu vuoden 2019 jälkeen näkyy Uudenmaan kaikilla alueilla, mutta maassamuuton suhteen maakunnan alueet poikkeavat toisistaan huomattavasti. Alueiden eroja on kuvattu kuviossa 8 ja 9. KUUMA-seutu on alueista ainoana saanut maassamuuton muuttovoittoa vuoden 2018 jälkeen joka vuosi, joskin koronavuosia lukuun ottamatta kuntien välisen muuttovoiton trendi on ollut laskusuuntainen. Muilla alueilla maassamuuton suunta oli koronavuosina päinvastainen vuosiin 2018–2019 ja 2022–2023 verrattuna – pääkaupunkiseutu kärsi koronavuosina muuttotappiosta, kun taas Länsi- ja Itä-Uudellemaalle poikkeusolot toivat kotimaan muuttovoittoa, ennen muuta muualta Uudeltamaalta.

Kuvio 8. Nettomassanmuutto /1000 asukasta Uudenmaan alueilla 2018–2023.

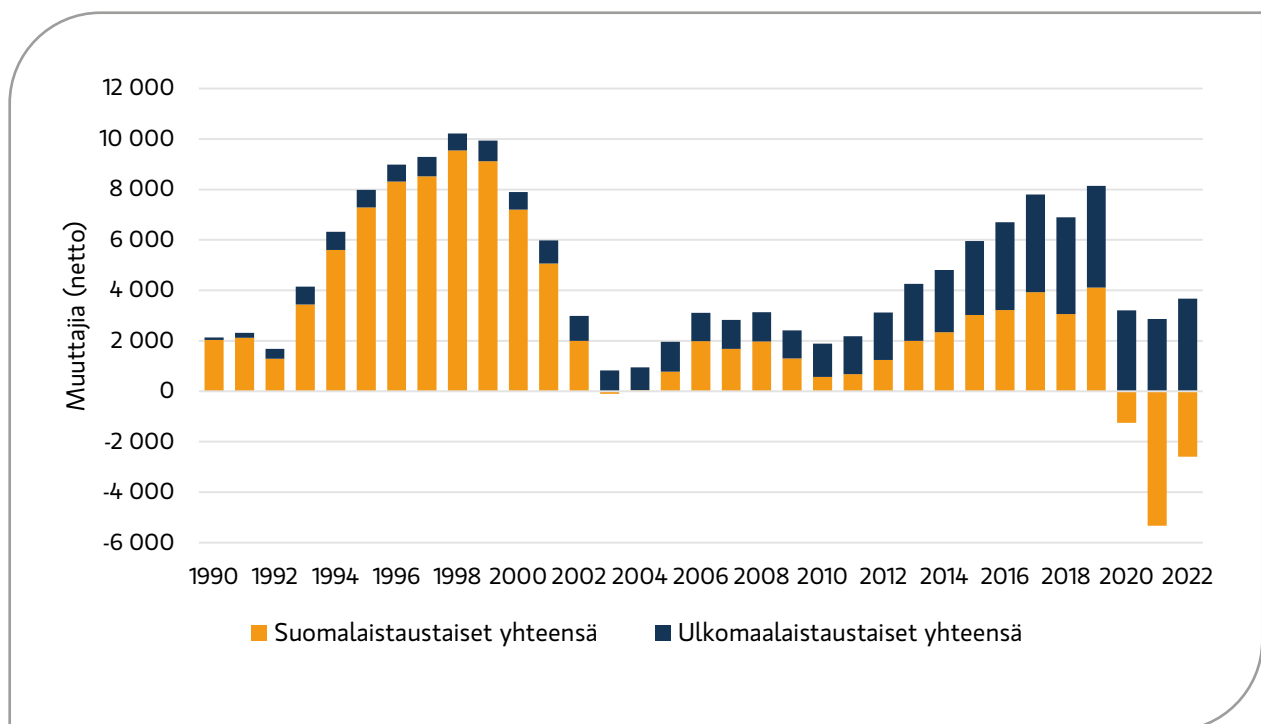

Kuvio 9. Nettomaahanmuutto /1000 asukasta Uudenmaan alueilla 2018–2023.

Merkillepantavaa kuitenkin on, että samaan aikaan, kun maahanmuuton määrä on lisääntynyt, ulkomaalaistaustaisten⁵ muuttajien osuus maan sisäisestä muutosta kasvaa (kuvio 10). Tämä johtuu siitä, että vaikka ulkomailta Suomeen muutettaessa suuri osa muuttaa Uudenmaan ulkopuolelle, myöhemminä vuosina moni heistä muuttaa maan sisällä Uudellemaalle, erityisesti pääkaupunkiseudulle. Suomalaistaustaisia muuttajia on sekä tulo- että lähtömuuttajien joukossa moninkertainen määrä ulkomaalaistaustaisiin verrattuna. Ulkomaalaisten osuus tulovoitosta kuitenkin kasvaa, koska heitä muuttaa Uudeltamaalta pois huomattavasti vähemmän kuin maakuntaan on maahanmuuttajataustaisia tulijoita muualta Suomesta. Suomalaistaustaisilla muuttajilla tulo- ja lähtömuutto ovat vahvemmin tasapainossa keskenään.

Muuttoliike on erittäin voimakkaasti valikoivaa erityisesti iän suhteen. Aktiivisimmin muuttavat nuoret aikuiset kaikkialla. Uudenmaan muuttovoitosta (maassa- ja maahanmuutto) yli 60 % koostuu 20–29-vuotiaista. Maakunta saa muuttovoittoa myös lapsista ja alle 20-vuotiaista nuorista sekä 30–49-vuotiaista työikäisistä. Sen sijaan 50–74-vuotiaita muuttaa maakunnasta pois enemmän kuin maakuntaan. Iän kasvaessa muuttoalttiudet alenevat, ja yli 70-vuotiaiden keskuudessa muuttaminen on harvinaista. Muuttoliikkeen ikäjakauma on pysynyt vakaasti samankaltaisena usean vuosikymmenen ajan.

Myös koulutustason suhteen muuttoliike on valikoivaa. Maassamuuton muuttovoitosta (yli 18-vuotiaat) Uudellamaalla yli puolet koostuu korkeakoulututkinnon suorittaneista, joiden osuus koko maan yli 18-vuotiaasta väestöstä on kolmannes.

Kuvio 10. Nettomaassamuutto Uudellamaalla muuttajan taustan mukaan.

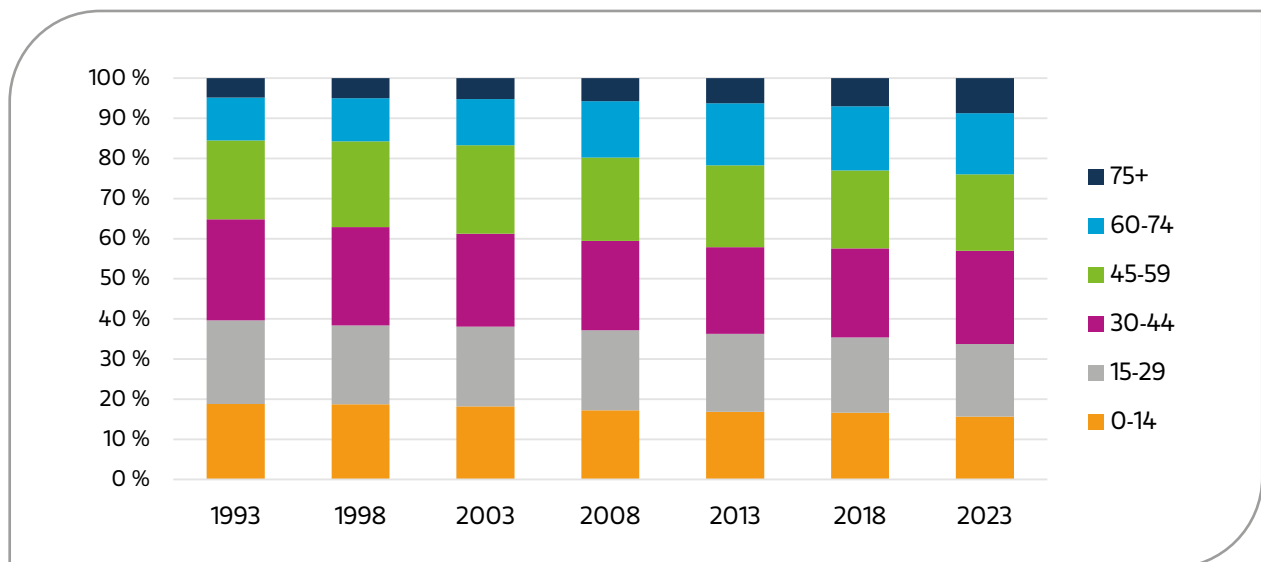
⁵ Ulkomaalaistaustaisia ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummostakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä. (Tilastokeskus).

3.4 Asukkaiden ikäjakauma Uudellamaalla ja sen eri alueilla

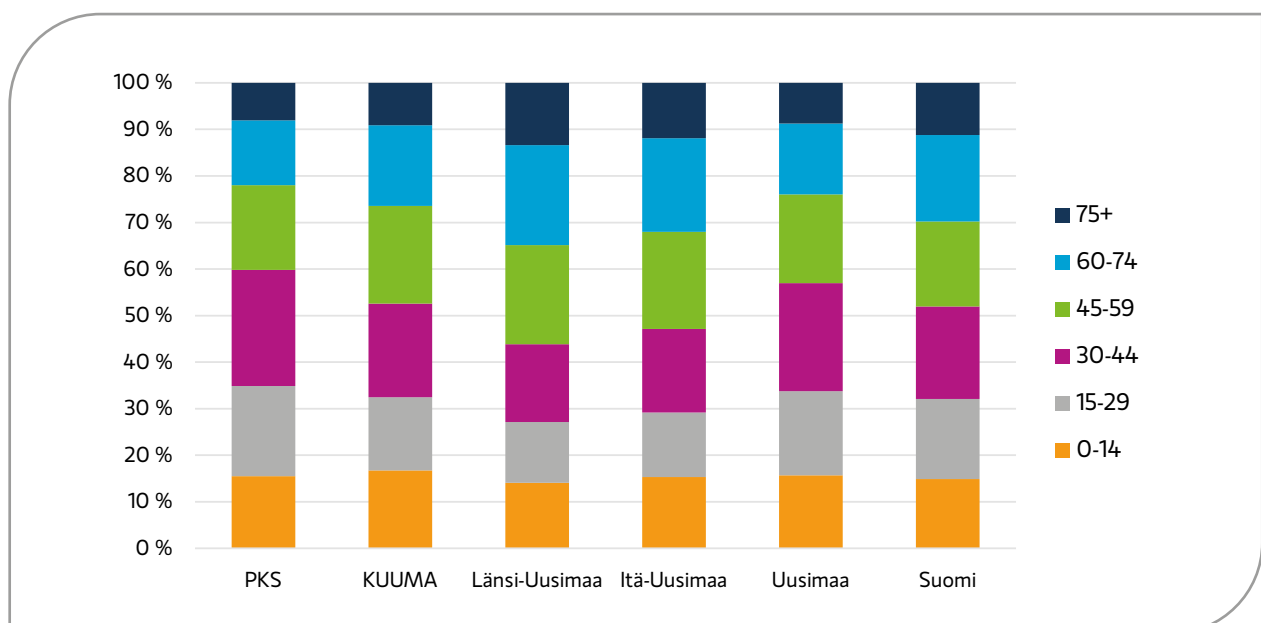
Uudenmaan väestön ikäjakauma on muuttunut huomattavasti edellisen 30 vuoden aikana (kuvio 11). Suurin muutos on ollut väestön ikääntyminen, sillä yli 60-vuotiaiden asukkaiden väestöosuus on kasvanut jakson aikana 8 %-yksikköä. Vastaavasti lasten ja nuorten sekä alle 60-vuotiaiden aikuisten väestöosuudet ovat supistuneet jonkin verran.

Uudenmaan seutujen välillä on tapahtunut ikärakenteen eriytymistä (kuvio 12). Pääkaupunkiseudun väestössä yli 60-vuotiaiden osuus on pienempi ja 15–29-vuotiaiden osuus suurempi kuin muilla seuduilla. Länsi- ja Itä-Uusimaa erottuvat muista alueista nuorten pienemmän ja iäkkäiden suuremman osuuden suhteen.

Asukkaiden ikäjakauma vaikuttaa asumisen kysyntään asuntokunnan koon välityksellä. Lisäksi asumiseen kohdistuvat toiveet ja tarpeet vaihtelevat elämänvaiheiden mukana ja myös esimerkiksi koulutustason karttuessa.

Kuvio 11. Väestön ikäjakauma Uudellamaalla v. 1993–2023.

Kuvio 12. Väestön ikäjakauma Uudenmaan alueilla, koko maakunnassa ja Suomessa v. 2023.

Alle 30-vuotiaista aikuisista suurin osa – Helsingin seudulla 60 % – asuu yksin tai toisen aikuisen kanssa. Vastaavasti 35–50-vuotiaista valtaosa asuu lapsiperheessä. 50 ikävuoden jälkeen varsinkin kahden aikuisen talouksien osuus kasvaa voimakkaasti mutta myös yksinasuvien osuus lisääntyy. Omistusasumisen osuus kasvaa 30 ikävuoden jälkeen jyrkästi ja on korkeimmillaan 70–74-vuotiailla. Erityisesti lapsiperheisiin kuuluvilla mutta myös lapsettomilla pariskunnilla on huomattavasti suurempi todennäköisyys asua omistusasunnossa kuin yksin asuvilla. Omakotiasuminen on yleisintä 40–55-vuotiaiden ryhmässä.

Ulkomailla syntyneellä väestöllä lapsiperheeseen kuuluminen on ollut keskimääräistä yleisempää 25–34-vuotiaiden ryhmässä mutta keskimääräistä vähäisempää 35–49-vuotiailla. Ulkomaalais-taustaisten joukossa kuuluminen ”muuhun” eli useamman kuin kahden aikuisen asuntokuntaan on yleisempää kuin muulla väestöllä. Uudenmaan liiton selvityksessä (Laakso 2019) omistusasumisen osuus oli ulkomailla syntyneiden joukossa merkittävästi harvinaisempaa kuin Suomessa keskimäärin. Omistaminen kuitenkin yleistyy iän myötä ja on sitä todennäköisempää, mitä pidempään muutosta on kulunut aikaa.

3.5 Väestöprojektoiden laadinnan menetelmä

Väestöprojektion mallin lähtökohtana on Uudenmaan kunkin alueen (kunta tai kuntaryhmä) väestö 31.12.2023 sukupuolen mukaan 1-vuotisikäryhmittäin. Projektiio laaditaan siten, että väestöä projisoidaan vuosi kerrallaan eteenpäin laskemalla väestön vanhenemisen, muuttoliikkeen, syntymien ja kuolemien vaikutus. Projektion malli tuottaa vuosittaisen laskelman kunkin alueen väestöstä sukupuolen ja iän mukaan. Aluekohtaiset projektiot summataan seutujen ja koko maakunnan tasolle. Tässä raportissa kuvataan projektoiden tuloksia koko Uudenmaan ja seutujen tasolla. Tulokset väestön kokonaismäärästä ovat saatavilla kunnittain Excel-taulukkoina.

Väestöprojektion mallissa kullekin projektiovaihtoehdolle on tehty oletus tulo- ja lähtömuuton määrästä ja ikäjakaumasta kullakin alueella. Projektioissa ei tehdä oletuksia vuosittaisista muuttoliikkeen vaihteluista, vaan näkökulmana ovat pitkän aikavälin trendit.

Tulo- ja lähtömuuton ikärakenne on oletettu erikseen Uudenmaan sisäiselle, Uudenmaan ulkopuolisen Suomen ja ulkomaan muuttoliikkeelle. Ikäjakauma oletusten laskennan perusteena on käytetty hidastuvan, laajenevan ja keskittyvän projektion vaihtoehdoissa vuosia 2014–2023. Muuttoliikkeen määrä on pidetty kussakin projektiovaihtoehdossa vakiona koko tarkastelujakson ajan, lukuun ottamatta nopean kasvun projektiota. Tilastokeskuksen laatimassa ennusteessa kotimaan muuttoliikkeessä nettomuuttomäärät pienenevät ennustekauden ajan kasvavan lähtömuutto-oletuksen vuoksi.

Syntyneiden määrä lasketaan projektioissa yksivuotisikäluokittaisten (15–49-vuotiaat naiset) hedelmällisyyslukujen avulla. Oletusten laskennassa on käytetty vuosien 2019–2023 kuntasoisia keskiarvotietoja siten, että samankaltaisten pienimpien kuntien tietojen laskennassa lähtötietoja on yhdistetty satunnaisvaihtelun vähentämiseksi. Hedelmällisyysluvut on pidetty koko tarkastelujakson 2024–2060 ajan vakioina.

Kuolleiden määrä lasketaan ennusteessa 1-vuotisikäluokittaisten ja sukupuolittaisten kuolemanvaaralukujen avulla. Tietojen pohjana on käytetty Tilastokeskuksen vuoden 2021 ennusteen kuntatasoisia tietoja, joita on korjattu vastaamaan Tilastokeskuksen vuoden 2024 ennusteen tietoja. Oletuksena on, että kuolemanvaaraluvut pienenevät tarkastelujakson ajan. Alenemiskertoimet sisältyvät Tilastokeskuksen julkaisemiin tietoihin.

On syytä korostaa, että **projektiot eivät ole ennusteita, vaan ne kuvaavat mahdollisia ja toisistaan poikkeavia kehityskulkuja tehtyjen oletusten pohjalta.**

3.6 Väestönkasvu Uudellamaalla eri vaihtoehdoissa

Tilastokeskuksen jatketussa ennusteessa Ve0

Uudenmaan väestömäärä kasvaa koko ennustekauden ajan. Ennustekauden lopulla väestöä maakunnassa olisi 2,36 miljoonaa henkeä, kun ennustekauden alussa vuonna 2023 väestöä oli 1,76 miljoonaa henkeä, joten ennustekaudella kasvua olisi noin 600 000 henkeä. Väestönkasvu hidastuu ennustekauden aikana sekä luonnollisen väestönkasvun että pienentyneen nettomuuttomäärän seurauksena. Keskimäärin maakunnan väestö kasvaa jakson aikana 0,8 % vuodessa.

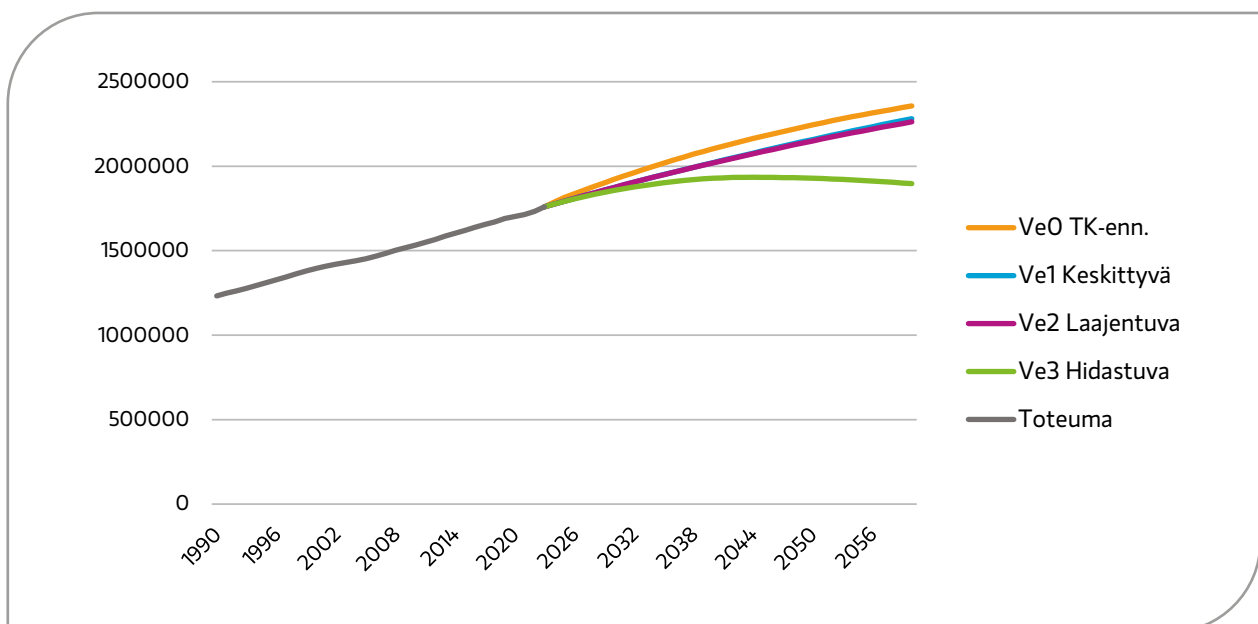
Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 väestön määrä on tarkastelujakson lopulla 2,28 miljoonaa henkeä. Tarkastelujaksolla väestö kasvaa kaikkiaan 520 000 hengellä ja kasvu painottuu erityisesti pääkaupunkiseudun kaupunkeihin. Kasvu on jakson alussa maltillisempaa kuin Tilastokeskuksen ennusteessa, jossa kasvu vastaavasti hidastuu nopeammin. Keskimäärin väestö kasvaa 0,7 % vuodessa.

Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2 väestön määrä on tarkastelujakson lopussa 2,26 miljoonaa henkeä. Kasvua koko jaksolla on 500 000 henkeä

ja kasvu kohdistuu tasaisemmin koko maakunnan alueelle kuin vaihtoehdossa Ve1. Keskimäärin väestö kasvaa koko maakunnan alueella 0,7 % vuodessa kuten vaihtoehdossa Ve1.

Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 Uudenmaan väestömäärä on tarkastelujakson lopussa 1,9 miljoonaa henkeä, eli vain 140 000 henkeä enemmän kuin vuonna 2023. Väestönmäärä kasvaa aina 2040-luvun puoliväliin saakka, mutta kääntyy sen jälkeen laskuun, koska maakunnan saama nettomuutto ei pysty korvaamaan negatiivisen luonnollisen väestönkasvun aiheuttamaa poistumaa. Keskimäärin väestö kasvaa maakunnan alueella 0,2 % vuodessa.

Uudenmaan väestömäärä lisääntyi hieman yli 1 %:n vuosivauhdilla vuosina 1990–2023. Nopean kasvun vaihtoehdoissa Ve0-Ve2 vuosittainen kasvu pysyy verrattain voimakkaana koko tarkastelujakson. Tilastokeskuksen ennusteessa kasvu on alkuvuosina yli prosentin, ja keskittyvän ja laajenevan kasvun projektioissa hieman alle prosentin. Kasvu pienenee tarkastelujakson aikana kaikissa nopean kasvun vaihtoehdoissa asteittain siten, että se on jakson lopussa noin 0,5 %.

Kuvio 13. Uudenmaan väestökehitys 1990–2023 ja projektiovaihtoehdot vuosille 2024–2060.

Muista vaihtoehtoista selkeästi poikkeavassa hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 kasvu on tarkastelujakson alkuvuosina samalla tasolla keskittyvän ja laajentuvan kasvun vaihtoehtojen kanssa. Kasvuvauhti kuitenkin hidastuu nopeammin siten, että tarkastelujakson lopulla väestön määrä vähenee noin 0,1 %:lla vuodessa.

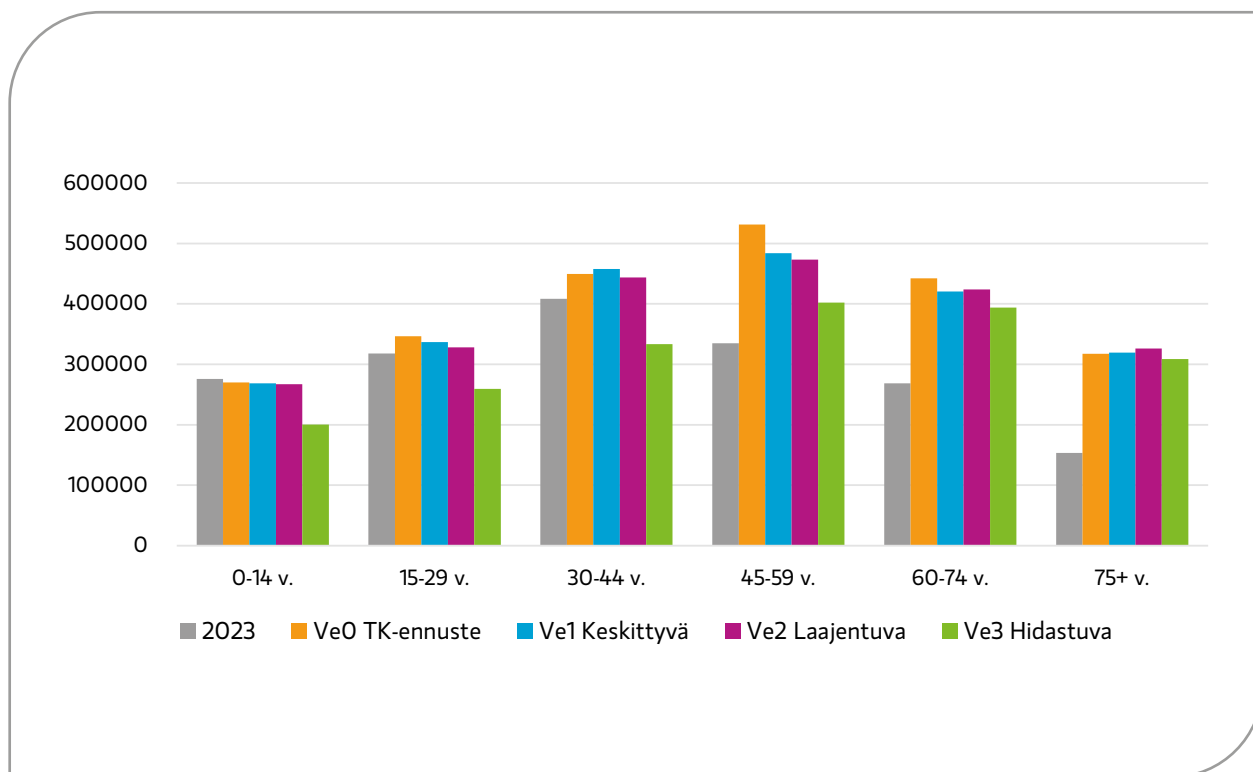
Projektioiden eroja koko maakunnan väestökehityksen kannalta on havainnollistettu kuviossa 13.

3.7 Väestön ikärakenteen muutos maakunnan tasolla

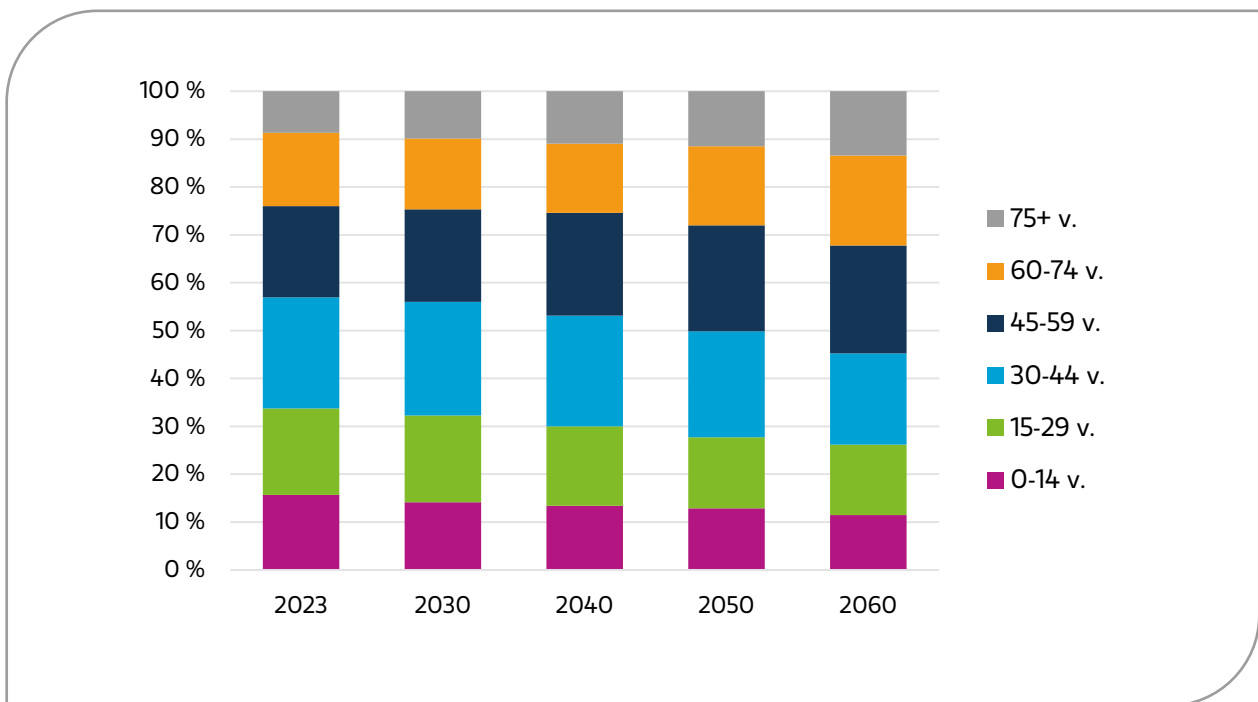
Uudenmaan väestön ikärakenne tulee muuttumaan tuntuvasti seuraavina vuosikymmeninä. Kaikissa projektiovaihtoehdoissa väestön ikärakenne muuttuu vanhemmaksi (kuvio 14). Tämä näkyy selkeimmin 60 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä

(60–74 ja 75+ -vuotiaat), jonka osuus väestöstä kasvaa nopean kasvun vaihtoehdoissa tarkastelujakson aikana 24 %:sta 32 %:iin. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 60 vuotta täyttäneiden osuus tarkastelujakson lopulla on vieläkin suurempi, 37 %. Vastaavasti alle 15-vuotiaiden ryhmän osuus pienenee kaikissa projektiovaihtoehdoissa.

Kuviosta 15 nähdään, miten muuttoliike muokkaa maakunnan ikärakennetta eniten nuorissa työikäisissä. Jos muuttoliike ei toisi maakuntaan uutta väestöä, olisivat alle 50-vuotiaiden ikäluokkien koot lähes samankokoiset eri ennustevuosina siten, että väestö olisi vain vanhentunut kymmenellä vuodella vuosien 2030 ja 2040 välillä. Jos tarkastellaan esimerkiksi 30-vuotiaiden ikäryhmää vuonna 2030, olisi vuonna 2040 sama kohortti 40-vuotiaiden ryhmä. Kuten kuviosta nähdään, kyseisen ikäryhmän koko kuitenkin kasvaa selkeästi ko. vuosien välillä.

Kuvio 14. Ikäluokkien koko Uudellamaalla vuonna 2023 sekä vuonna 2060 eri projektiovaihtoehdoissa Ve0-Ve3.

Kuvio 15. Uudenmaan ikärakenteen kehitys vuodesta 2023 vuoteen 2060 (Ve0).

3.8 Väestökehitys Uudenmaan alueilla

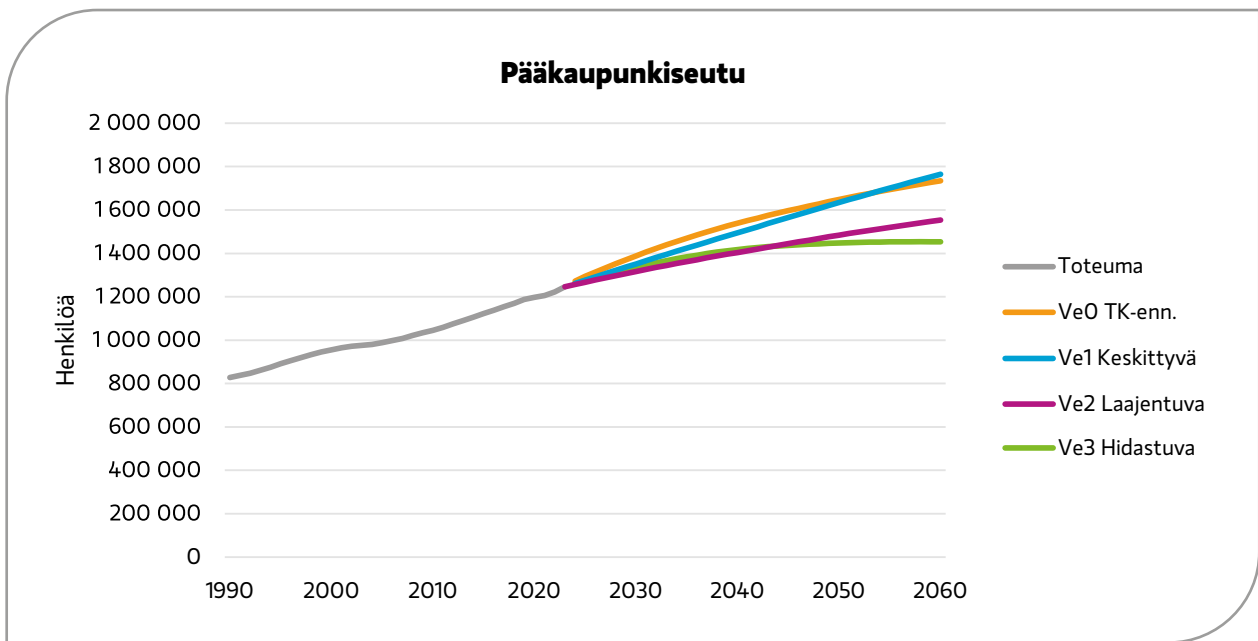
Eri projektiovaihtoehdot eroavat alueittain tarkasteltuina toisistaan huomattavasti (kuviot 16-19). Tilastokeskuksen ennusteen mukaisessa vaihtoehdossa Ve0 kasvu näkyy voimakkaimpana pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-kunnissa. Tässä vaihtoehdossa väestön määrää kasvaa hieman myös Itä- ja Länsi-Uudellamaalla.

Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 kasvu kohdistuu pääkaupunkiseudun kaupunkeihin ja lähimpiin KUUMA-kuntiin, kun taas sekä Länsi-että Itä-Uudellamaalla väestön määrä vähenee huomattavasti.

Laajentuvan kasvun projektiovaihtoehdossa Ve2 pääkaupunkiseudun kasvu hidastuu merkittävästi kahteen edelliseen vaihtoehtoon verrattuna, kun taas muilla alueilla väestön määrä kasvaa selvästi nopeammin kuin muissa vaihtoehdoissa. Erityisesti kasvu näkyy KUUMA-seudulla.

Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 kasvu hidastuu kaikilla alueilla. Länsi- ja Itä-Uudellamaalla väestön määrä vähenee tarkastelujakson alkuun verrattuna huomattavasti, ja KUUMA-kunnissa väestön määrä pysyy ennusteen alun tasolla. Pääkaupunkiseudulla on tässä vaihtoehdossa vain pientä kasvua.

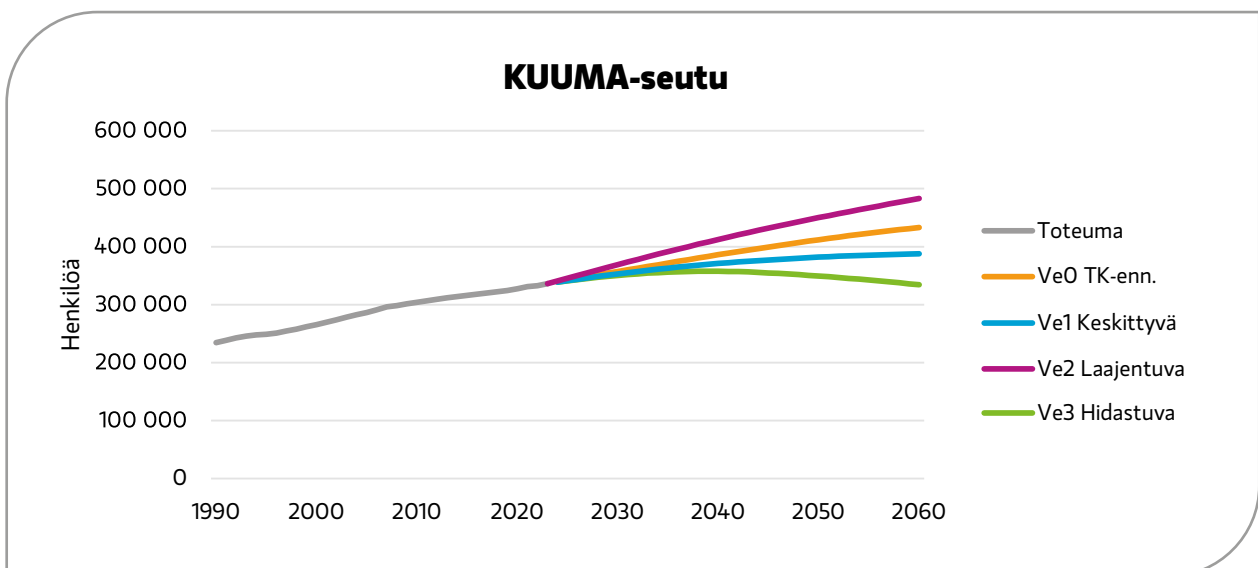
Kaikissa projektiovaihtoehdoissa luonnollinen väestönkasvu pienenee tarkastelujakson edetessä. Ainoastaan keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 syntyneiden määrä ylittää pääkaupunkiseudulla kuolleiden määrän koko tarkastelujakson ajan. Kaikissa muissa vaihtoehdoissa ja alueilla luonnollinen väestönkasvu muuttuu viimeistään tarkastelujakson aikana negatiiviseksi. Tästä johtuen kaikilla alueilla eri vaihtoehdoissa vain riittävän suuri nettomuuttomäärä takaa alueen väestömäärän kasvun.

Kuvio 16. Pääkaupunkiseudun väestökehitys 1990–2023 ja projektiovaihtoehdot vuosille 2024–2060.

Vuonna 2023 **pääkaupunkiseudun** väkiluku oli 1,25 miljoonaa. Vuosina 2000–2023 pääkaupunkiseudun väestö on kasvanut keskimäärin 1,2 % vuodessa. Seudun kasvu jatkuu sekä Tilastokeskuksen ennusteen mukaisessa vaihtoehdossa Ve0 ja keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1. Koko jakson aikana kasvua on molemmissa keskimäärin 0,9 % vuodessa. Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2 kasvu hidastuu 0,6 %:iin vuodessa ja hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 tätäkin enemmän, keskimäärin 0,4 %:iin vuosittain.

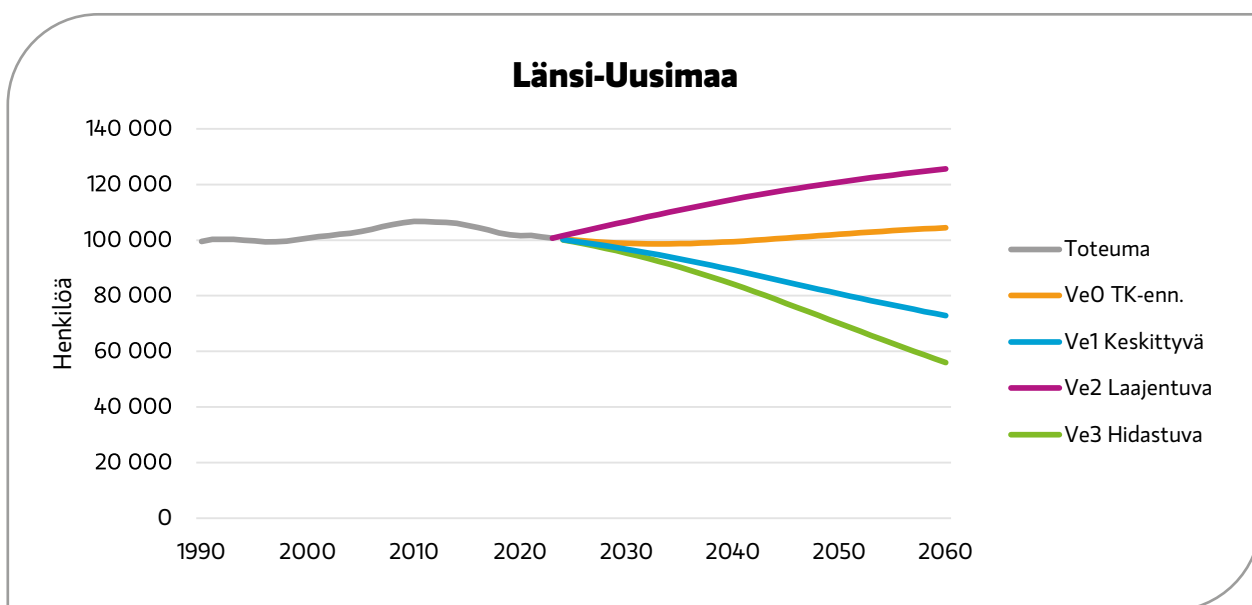
KUUMA-seudulla oli vuonna 2023 kaikkiaan 336 000 asukasta. Seudun väestö on vuosina 2000–2023 kasvanut keskimäärin 1,0 % vuodessa. Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2 KUUMA-seudun kasvu jatkuu tällä samalla tasolla. Alueen väestö kasvaa myös Tilastokeskuksen ennusteen mukaisessa vaihtoehdossa Ve0 ja keskittyvän kasvun vaihtoehdossa, mutta hitaammin kuin 2000-luvulla tähän asti. Hidastuvan kasvun vaihtoehdo Ve3 merkitsee KUUMA-seudulla selvää väestönkasvun hiipumista siten, että vuonna 2060 väestön määrä on samalla tasolla kuin vuonna 2023.

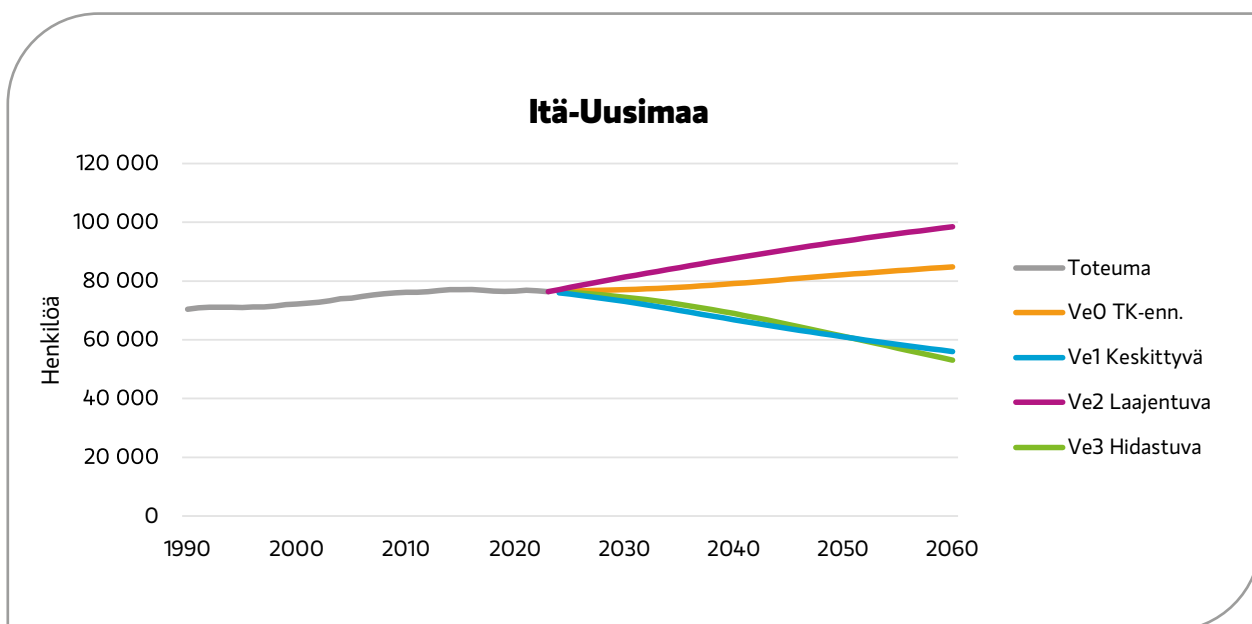
Kuvio 17. KUUMA-kuntien väestökehitys 1990–2023 ja projektiovaihtoehdot vuosille 2024–2060.

Länsi-Uudellamaalla väestön määrä vuonna 2023, 101 000 asukasta, oli samalla tasolla kuin vuonna 2000. Projektiovaihtoehdoista laajentuvan kasvun vaihtoehto Ve2 lupaa alueelle 0,6 % keskimääräistä kasvua vuodessa vuoteen 2060 mennessä. Tilastokeskuksen ennusteen mukaisessa vaihtoehdossa Ve0 kasvua olisi vuosittain keskimäärin 0,1%. Sitä vastoin keskittyvän kasvun vaihtoehto Ve1 ja hidastuvan kasvun vaihtoehto Ve3 osoittavat alueelle huomattavaa väestön määrän vähenemistä. Alueen kannalta heikoimman väestökehityksen vaihtoehdossa Ve3 väestön määrä vähenisi jakson aikana 1,6 % vuosittain.

Itä-Uudenmaan kuntien yhteenlaskettu väkiluku vuonna 2023 oli 76 000. Vuodesta 2000 alkaen alueen väestö on kasvanut 0,3 % vuosittain. Tilastokeskuksen ennusteen mukaisessa vaihtoehdossa Ve0 kasvu jatkuu samansuuruisena, laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2 kasvu kiihtyy ja on jakson aikana keskimäärin 0,6 % vuodessa. Keskittyvän kasvun vaihtoehto Ve1 ja hidastuvan kasvun vaihtoehto Ve3 osoittavat Itä-Uudenmaalle väestön vähenemistä keskimäärin 0,6–0,8 % vuosivauhtia.

Kuvio 18. Länsi-Uudenmaan väestökehitys 1990–2023 ja projektiovaihtoehdot vuosille 2024–2060.

Kuvio 19. Itä-Uudenmaan väestökehitys 1990–2023 ja projektiovaihtoehdot vuosille 2024–2060.

Taulukko 5. Väestönkasvu (% vuodessa) Uudenmaan seuduilla v. 2000–2019 (toteutunut) ja v. 2019–39.

Uusimaa	Ve0	Ve1	Ve2	Ve3
v. 2000–2023	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
v. 2023–2040	1,1 %	0,8 %	0,8 %	0,5 %
v. 2040–2060	0,6 %	0,6 %	0,6 %	-0,1 %
Pääkaupunkiseutu	Ve0	Ve1	Ve2	Ve3
v. 2000–2023	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
v. 2023–2040	1,2 %	1,1 %	0,7 %	0,8 %
v. 2040–2060	0,6 %	0,8 %	0,5 %	0,1 %
KUUMA-seutu	Ve0	Ve1	Ve2	Ve3
v. 2000–2023	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
v. 2023–2040	0,8 %	0,6 %	1,2 %	0,4 %
v. 2040–2060	0,6 %	0,2 %	0,8 %	-0,3 %
Länsi-Uusimaa	Ve0	Ve1	Ve2	Ve3
v. 2000–2023	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
v. 2023–2040	-0,1 %	-0,7 %	0,8 %	-1,0 %
v. 2040–2060	0,2 %	-1,0 %	0,5 %	-2,0 %
Itä-Uusimaa	Ve0	Ve1	Ve2	Ve3
v. 2000–2023	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %
v. 2023–2040	0,2 %	-0,8 %	0,8 %	-0,6 %
v. 2040–2060	0,3 %	-0,9 %	0,6 %	-1,3 %

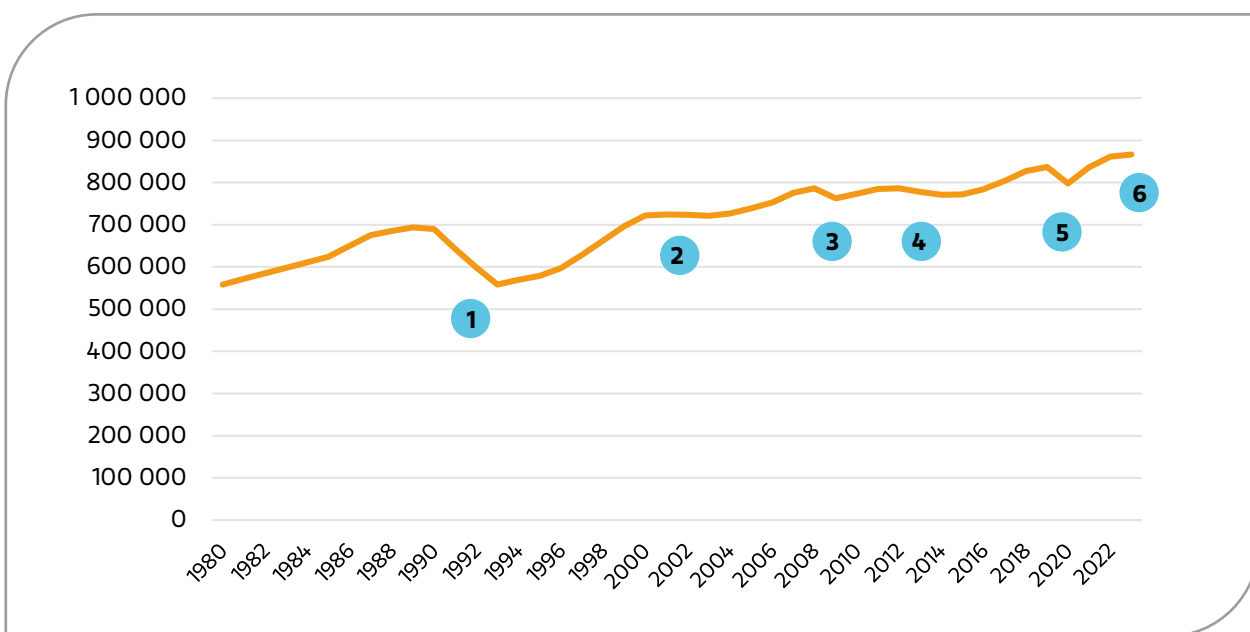
**Kaikissa
projektiovaihtoehdoissa
luonnollinen väestönkasvu
pienenee tarkastelujakson
edetessä.**

4. Työpaikkojen muutos ja työpaikkaprojektiot

4.1 Työpaikkojen muutos 1980–2023

Vuoden 2023 lopussa Uudellamaalla oli noin 866 000 työpaikkaa.⁶ Ajanjaksolla 1980–2023 maakunnan työpaikkamäärä kasvoi noin 308 000:lla, yli puolitoistakertaiseksi. Työpaikat lisääntyivät keskimäärin 1,0 % vuodessa 43 vuoden aikana. Uudenmaan työpaikat ovat kasvaneet pitkällä aikavälillä nopeammin kuin muun Suomen ja koko maan työpaikat.

Väestön ja työpaikkojen pitkän aikavälin trendit ovat hyvin lähellä toisiaan (ks. kuvio 5 sivulla 22). Työpaikat ovat koko jakson aikana kasvaneet lähes yhtä paljon (1,0 %/vuosi) kuin väestö (1,1 %/vuosi). Työpaikkojen määrän muutos on kuitenkin väestökehitystä epätasaisempaa. 1980-luvulla työpaikat lisääntyivät keskimäärin 2,1 % vuodessa, mutta sen jälkeisinä vuosikymmeninä kasvuvauhti on ollut vaatimaton: 1990-luvulla 0,5 %/vuosi, 2000-luvulla 0,7 %/vuosi ja 2010-luvulla 0,9 %/vuosi. Vuodesta 2020 vuoteen 2023 työpaikat lisääntyivät peräti 2,8 %/vuosi, mutta nousua edelsi työpaikkojen jyrkkä pudotus vuonna 2020.

Kuvio 20. Työpaikkojen määrällinen kehitys Uudellamaalla 1980–2023. Kuvioon on merkitty taantumajaksot: 1990-luvun lama 1990–1994 (1), 2000-luvulla IT-alan taantuma 2001–2003 (2) ja finanssikriisi 2008–2009 (3), 2010-luvulla finanssikriisin jälkeinen taantuma ja eurokriisi 2010–2015 (4) sekä 2020-luvulla ensin koronapandemia vuonna 2020 (5) ja sen jälkeen Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, joka alkoi vuonna 2022 (6).

⁶ Työpaikkoja koskevien tilastotietojen lähde on Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto, joka on hallinnollisiin rekistereihin perustuva vuositilasto. Vuoden lopussa työlliseksi määritelty henkilö muodostaa yhden työpaikan. Sen sijainti määräytyy työnantajan tai yrittäjän toimipaikan sijainnin perusteella, riippumatta siitä, missä työtä tehdään.

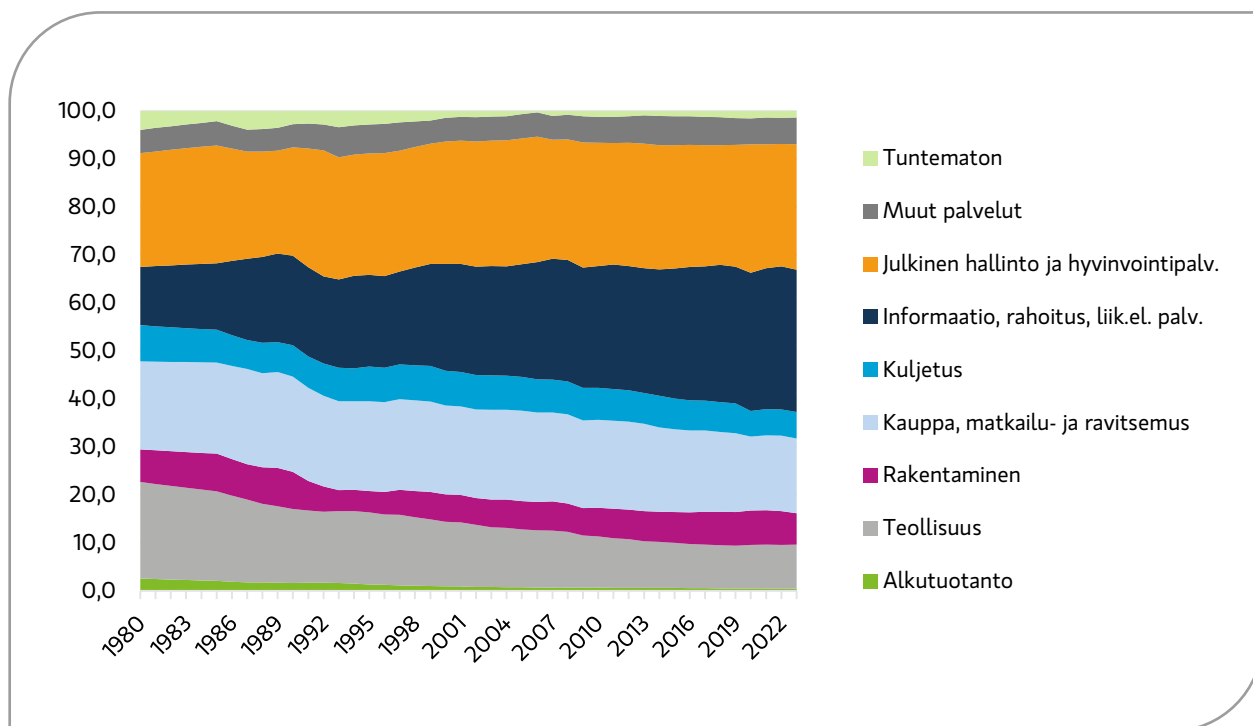
Työpaikkojen määrän kehitys reagoi herkästi talouden suhdannevaihteluihin. Sen vuoksi työpaikkojen muutosta leimaavat erittäin voimakkaat ja jyrkät nousu- ja laskujaksot. Talouden suhdanteet ovat Uudellamaalla seuranneet koko maan trendiä. Jokaiselle vuosikymmenelle 1980-luvun jälkeen on osunut vähintään yksi taantumajakso, jotka erottuvat myös yllä olevasta, Uudenmaan työpaikkojen määrällistä kehitystä kuvaavasta kuvioista 20: 1990-luvun lama 1990–1994 (1), 2000-luvulla IT-alan taantuma 2001–2003 (2) ja finanssikriisi 2008–2009 (3), 2010-luvulla finanssikriisin jälkeinen taantuma ja eurokriisi 2010–2015 (4) sekä 2020-luvulla ensin koronapandemia vuonna 2020 (5) ja sen jälkeen Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, joka alkoi vuonna 2022 (6). Taantumaiset vaikuttaneet voimakkaasti työpaikkakehitykseen ja näkyneet työpaikkojen vähenemisenä tai ainakin kasvun pysähtymisenä ja vastaavasti työttömyyden kasvuna. Toisaalta jokaisen taantumien jälkeen talous ja työpaikkamäärä ovat kääntynyt uuteen kasvuun, jonka ansiosta pitkän aikavälin kehitys on ollut suhteellisen vakaasti kasvavaa voimakkaista suhdannevaihteluista huolimatta.

4.2 Toimialarakenteen muutos

Uudenmaan työpaikkojen toimialajakauma on muuttunut huomattavasti 1980-luvun alusta 2020-luvun alkuun (kuvio 21). Maakunnan toimialarakenteen muutos on seurannut valtakunnallista ja kansainvälistä trendiä.

Toimialarakenteen muutos painottuu kahteen suureen toimialaryhmään, teollisuuteen ja informaatio-, rahoitus- ja liike-elämän palveluihin.

Teollisuuden osuus maakunnan työpaikoista supistui trendinomaisesti aina 2010-luvun loppuun asti. Teollisuustyöpaikkoja oli maakunnan työpaikoista 20 % vuonna 1980 ja vuonna 2019 enää 8,9 %. 2020-luvulle tultaessa supistuminen kuitenkin pysähtyi, ja teollisuuden osuus työpaikoista on jopa hieman noussut siten, että vuonna 2023 teollisuuden osuus Uudenmaan työpaikoista oli 9,2 % eli saman verran kuin vuonna 2016. Teollisuuden työpaikkojen määrä oli vuonna 2023 30 % pienempi kuin vuonna 1980.

Kuvio 21. Työpaikkojen jakautuminen toimialaryhmiin Uudellamaalla 1980–2023.

Informaatio-, rahoitus- ja liike-elämän palveluista koostuvan toimialaryhmän osuus Uudenmaan työpaikoista kasvoi vuoden 1980 12 %:sta noin 30 %:iin vuonna 2023. Liike-elämän palveluiden, informaatiopalveluiden rahoituksen työpaikkojen määrä kasvoi noin 3,8-kertaisesti vuodesta 1980 vuoteen 2023.

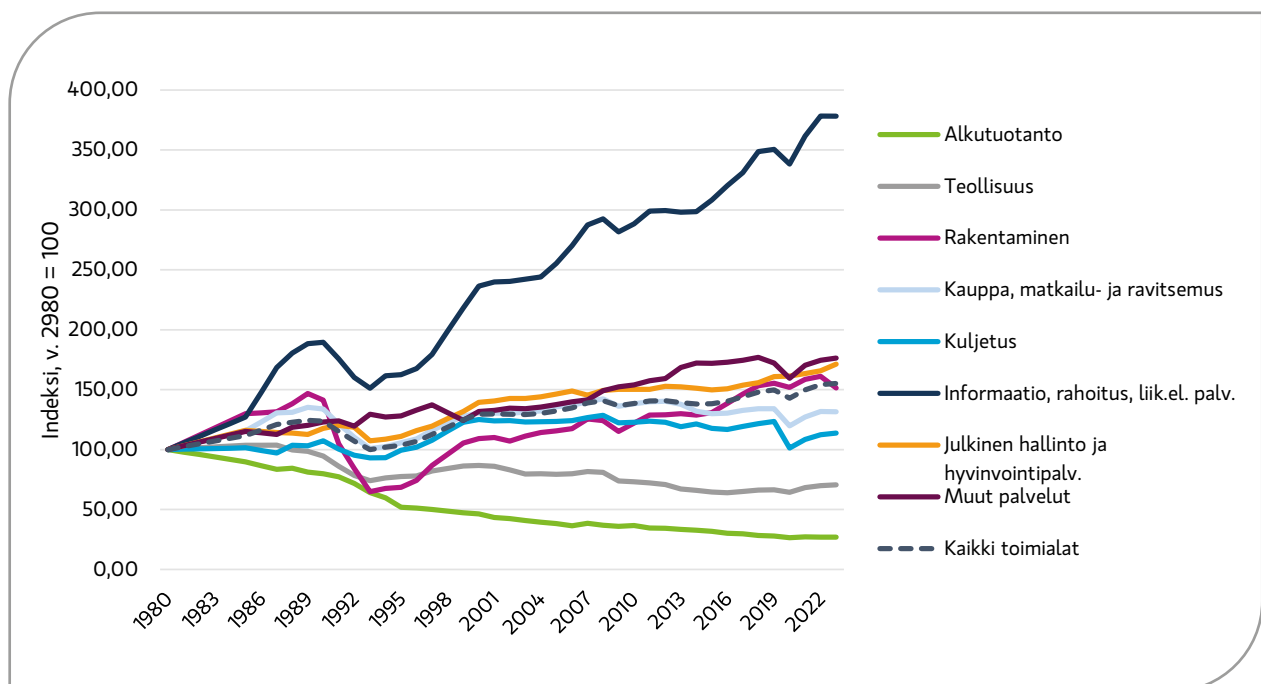
Toimialojen muutokset liittyvät myös toisiinsa, sillä liike-elämän palveluiden ja informaatiopalveluiden vahva kasvu on osittain perustunut yritysten hallinto- ja tukitoimintojen ulkoistamiseen erityisesti teollisuuden suurissa yrityksissä. Informaatioala on lisäksi kasvanut yhteiskunnan digitalisoitumisen myötä, ja liike-elämän palveluissa näkyy mm. tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan sekä palveluviennin kasvu.

Viimeisten viidentoista vuoden aikana myös kaupan sekä matkailu- ja ravitsemusalan osuus työpaikoista on vähitellen laskenut. Suurimman osan ajasta näiden alojen osuus on tarkastelujaksolla ollut noin 18,5 % maakunnan työpaikoista, lukuun ottamatta 1980-luvun lopun vuosia, jolloin niiden osuus käväisi 20 %:ssa. Vuonna 2023 kaupan, matkailun ja ravitsemusalan osuus Uudenmaan työpaikoista oli kuitenkin enää alle 16 %. Ryhmän

sisällä työpaikkoja on vähentynyt eritoten kaupan alalta mm. kulutuksen muutoksen ja verkkokaupan kasvun vaikutuksesta.

Hieman keskimääräistä nopeampaa työpaikkojen kasvu on ollut julkishallinnossa ja hyvinvointipalveluissa sekä muissa palveluissa. Jälkimmäiseen ryhmään sisältyvät mm. kulttuuri-, virkistys- ja vapaa-ajan palvelut ja useat kotitalouksia palvelevat toiminnot.

Muissakin toimialaryhmissä on tapahtunut työpaikkaosuuden muutoksia, mutta ne ovat liittyneet pääasiassa suhdannevaihteluihin, ja toimialojen työpaikkojen määrä on lisääntynyt kaikkien toimialojen trendiä seuraten. Rakennusalalla suhdannevaihtelut ovat olleet keskimääräistä jyrkempiä, vaikka alan työpaikat ovat pitkällä aikavälillä kasvaneet suunnilleen kaikkien toimialojen keskimääräistä tahtia. Julkisen hallinnon ja hyvinvointipalveluiden kehitys on ollut keskimääräistä vakaampaa. Vaikka suhdannevaihtelut ovat vaikuttaneet voimakkaasti myös liike-elämän palveluissa, informaatiopalveluissa ja rahoituksen alalla, näillä aloilla jokaista taantumaa on seurannut työpaikkojen kasvu, joka on ollut huomattavasti nopeampaa kuin muilla toimialoilla.

Kuvio 22. Työpaikkojen muutos toimialaryhmittäin Uudellamaalla 1980–2023 (indeksi, v. 1980=100).

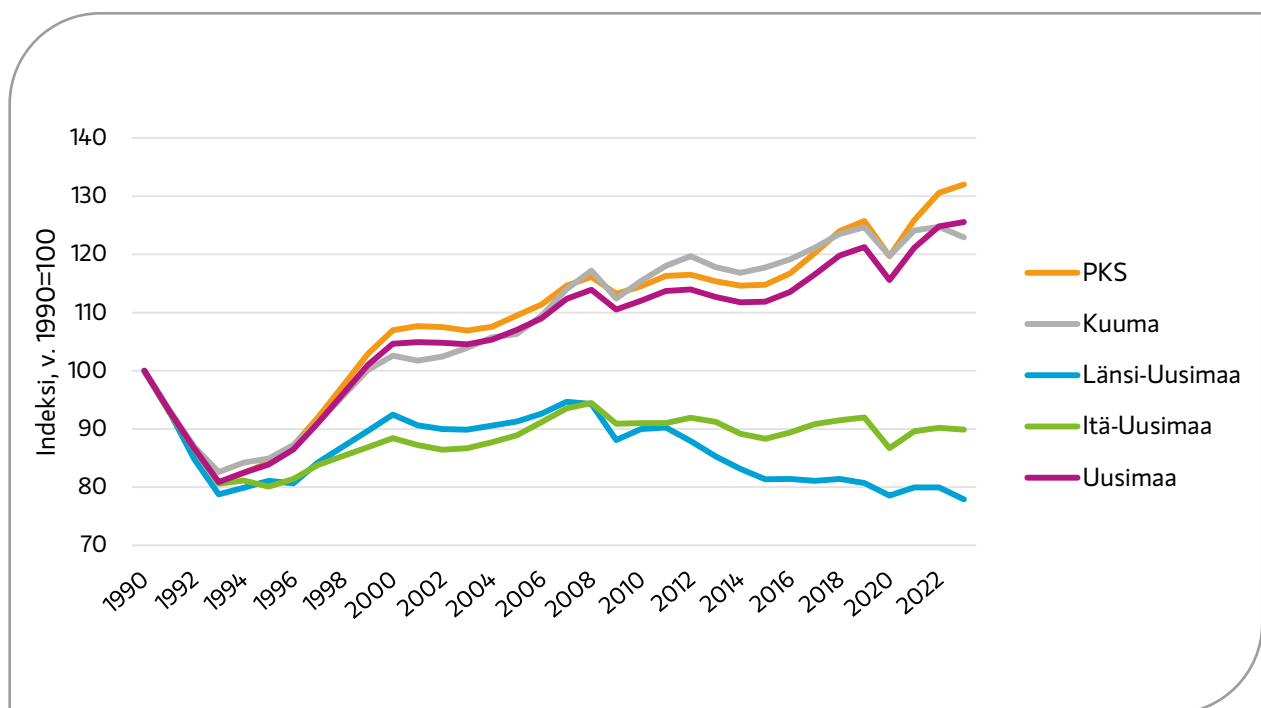
4.3 Alueiden kehitys ja alueelliset erot

Alueiden työpaikkojen trendi vuodesta 1990 vuoteen 2023 eroaa jyrkästi Helsingin seudun sekä Länsi- ja Itä-Uudenmaan välillä (kuvio 23).

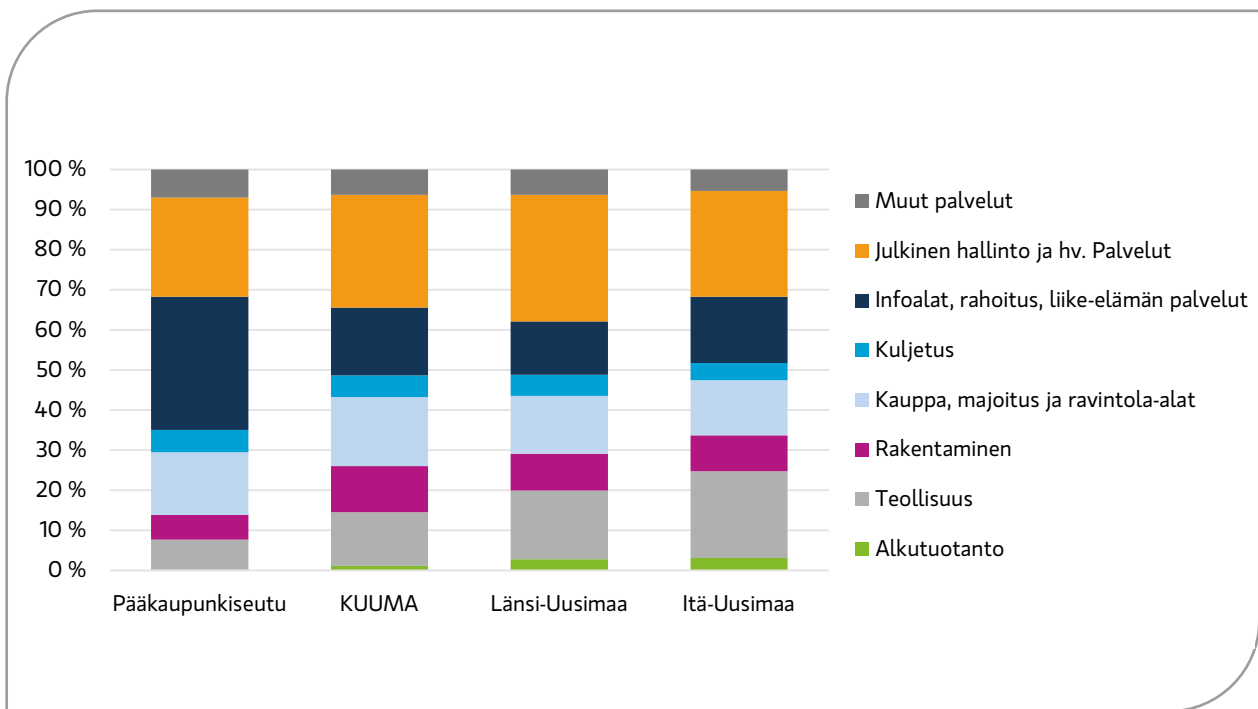
Pääkaupunkiseudun ja KUUMA-seudun työpaikat ovat kasvaneet lähes samaa tahtia jakson alusta aina vuoteen 2022 asti. 2010-luvulla KUUMA-seutu kasvoi hieman pääkaupunkiseutua nopeammin, mutta vuosina 2022–2023 työpaikkojen määrä kasvoi pääkaupunkiseudulla poikkeuksellisen nopeasti. Pääkaupunkiseudun kasvu on perustunut erityisesti liike-elämän palveluiden ja informaatiopalveluiden työpaikkojen lisääntymiseen, ja aiempina vuosina KUUMA-kunnat ovat saaneet osansa tästä kasvusta pääkaupunkiseudulta siirtyneen teollisuuden ja logistiikan ohella. Vuoden 2022 jälkeen rakentamisen alan heikko

suhdanne on tyrehtyttänyt työpaikkojen kasvun KUUMA-seudulla. Koko Helsingin seudulla väestönkasvu on luonut perustan useiden palvelualojen työpaikkojen kasvulle.

Länsi- ja Itä-Uudellamaalla työpaikkojen määrä ei ole noussut 1990-luvun lamaa edeltävälle tasolle. Teollisuuden ja alkutuotannon rakennemuutokset ovat supistaneet voimakkaasti näiden alojen työpaikkoja. Teollisuuden työpaikkojen laskun pysähtyminen 2010-luvun puolivälistä alkaen on kuitenkin pitänyt Itä-Uudenmaan työpaikkojen määrän verrattain vakaana. Länsi-Uudellamaalla väestönkasvun hitaus ja kääntyminen laskuun on jarruttanut palveluiden kasvua samalla, kun työpaikkojen supistuminen alueella perinteisesti vahvoista perusmetalli- ja metsäteollisuudesta on osaltaan ollut vauhdittamassa väestön vähenemistä.

Kuvio 23. Työpaikkojen muutos Uudenmaan alueilla 1990–2023 (indeksi, v. 1990=100).

Kuvio 24. Työpaikkojen toimialajakauma Uudenmaan seuduilla 2023.

Myös työpaikkojen toimialarakenteessa on alueiden välillä selviä eroja (kuvio 24). Pääkaupunkiseudulla korostuu liike-elämän palveluiden, informaatiopalveluiden ja rahoituksen työpaikkojen suuri osuus ja vastaavasti teollisuuden ja rakentamisen osuuksien pienuus maakunnan muihin alueisiin verrattuna. Sen sijaan Itä- ja Länsi-Uudellamaalla teollisuuden osuus on suuri ja vastaavasti yksityisten palvelualueiden osuudet ovat keskimääräistä pienempiä. Länsi-Uudellamaalla julkisen hallinnon ja hyvinvointipalveluiden osuus on korkeampi kuin muilla alueilla. KUUMA-seudun toimialarakenne sijoittuu maakunnan muiden alueiden väliin.

Työpaikkojen toimialarakenteessa on alueiden välillä selviä eroja.

4.4 Projektoiden laadinnan menetelmä

Työpaikkaprojektiot Projektiot perustuvat FINAGE/REFINAGE-mallilla (esim. Honkatukia ym. 2019) tehtyihin laskelmiin Uudenmaan aluetalouden tuotannon ja työpaikkojen muutoksesta vuosittain. Refinage-malli on yleisen tasapainon malli, joka sisältää kuvauksen Suomen kansantalouden ja maakuntatasoisten aluetalouksien toiminnasta. Talouden toimijoina ovat kotitaloudet, yritykset ja julkinen sektori. Yrityksen toimivat hyödyke-markkinoilla tuottajina ja kotitaloudet kuluttajina. Hyödykemarkkinat kytkevät kansantalouden ja aluetaloudet kansainvälisiin markkinoihin ulkomaan kaupan tuonnin ja viennin välityksellä. Yritykset hankkivat tuotannontekijämarkkinoilta tuotantopanoksia, kuten työvoimaa, jota kotitalouden tarjoavat tuotannontekijämarkkinoille. Mallissa työikäisen väestön määrä, joka määrittää alueen työvoimapotentialin, on keskeinen talouden toimintaan vaikuttava muuttuja.

Työpaikkaprojektiot on laadittu kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa on tehty koko Uudenmaan maakunnan tasolla kaksi vaihtoehtoista projektia työpaikkojen kehityksestä toimialoit- tain vuoteen 2060 asti, lähtökohtana vuosi 2023. Maakunnan tason projektiot perustuvat luvussa 2 esiteltyihin kahteen aluetalouden skenaarioon. Vaihtoehdot (nopea kasvu ja hidastuva kasvu) perustuvat pääasiassa samoihin oletuksiin talouden toiminnasta, mutta tulokset eroavat työikäisen väestön ja sen kautta työvoiman tarjontarajoitteen osalta. Hidastuvassa kasvussa työikäisen väestön määrän kasvun hidastuminen ja kääntyminen laskuun rajoittaa yritysten työpanoksen käyttöä ja edelleen talouden kasvua enemmän kuin nopean kasvun vaihtoehdossa.

Toisessa vaiheessa Uudenmaan työpaikat on jaettu alueiden välillä toimialoit- tain soveltaen Uudenmaan kuntatasoista työpaikkaprojektio- mallia (Laakso & Lahdelma 2011). Mallissa kunkin toimialan vuosittainen työpaikkojen muutos koko Uudenmaan tasolla on jaettu kuntien välille seuraavilla perusteilla:

- Lähtökohtana on edellisen vuoden työpaikkaosuus (alueen osuus koko Uudenmaan työpaikoista ko. toimialalla).
- Osalla toimialoista (useimmat palvelut ja teollisuus) väestöosuuden kasvu (lasku) lisää (pienentää) alueen osuutta toimialan työpaikoista. Toimialoille on estimoitu väestövaikutuksen huomioiva kerroin.
- Kahdella alueella tiettyjen toimialojen (lähinnä kauppa ja kuljetus) työpaikkaosuus laskee (Helsinki) tai kasvaa (Vantaa) trendinomaisesti. Toimialoille on estimoitu trendikerroin kyseisille alueille.

Lopputuloksena on kolme vaihtoehtoista työpaikkaprojektia, jotka väestökehitykseltään vastaavat luvussa 3 esitettyjä väestöprojektiota. Työpaikkaprojektiot ovat:

- **Keskittävän kasvun vaihtoehto Ve1**, jossa työpaikkojen kasvu painottuu pääkaupunkiseudulle ja lähimpiin KUUMA-kuntiin;
- **Laajentuvan kasvun vaihtoehto Ve2**, jossa työpaikkojen kasvu kohdentuu tasaisemmin maakunnan eri alueille; sekä
- **Hidastuvan kasvun vaihtoehto Ve3**, jossa työpaikkojen kasvu on kahta muuta projektia hitaampaa ja painottuu pääkaupunkiseudulle.

4.5 Työpaikkaprojektiot Uudellamaalla 2023–2060

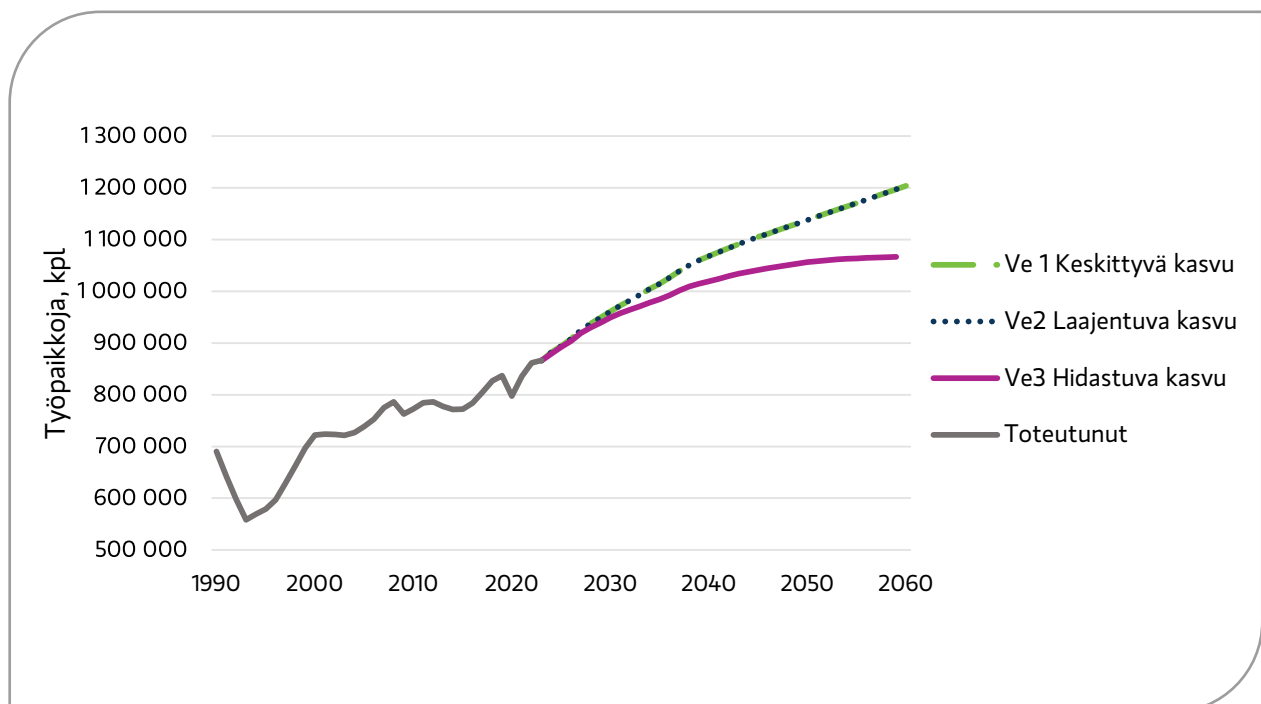
Nopean kasvun vaihtoehdoissa (keskittyvä kasvu Ve1 ja laajentuva kasvu Ve2) Uudenmaan työpaikkojen kasvu jatkuu viime vuosien trendiä seuraten. Kasvu hidastuu hieman 2040-luvulta alkaen työikäisen väestön kasvun hidastuessa. Projektoiden mukaan Uudenmaan työpaikat kasvavat lähtötilanteen (2023) 866 000:sta 1,07 miljoonaan vuonna 2040 ja edelleen 1,2 miljoonaan vuonna 2060.

Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa työpaikkojen kasvu on kaiken kaikkiaan hitaampaa ja hidastuu jakson loppua kohti huomattavasti selvemmin työikäisen väestön kasvun voimakkaamman hidastumisen johdosta. Hitaassakaan kasvussa maakunnan työpaikkojen määrä ei jakson aikana käänny laskuun. Vaihtoehdossa Uudenmaan työpaikkamäärä on vuonna 2040 noin 1,02 miljoonaa ja vuonna noin 1,07 miljoonaa.

Kuvio 25 kuvaa Uudenmaan työpaikkojen toteumaa vuodesta 1990 sekä eri työpaikkojen kehitystä eri projektiovaihtoehdoissa vuodesta 2024 alkaen.

Nopean kasvun vaihtoehdoissa (kuvio 26) kasvu on suurinta **infoaloilla, rahoituksessa ja liike-elämän palveluissa** (toimialaluokat J-N). Näiden alojen työpaikkojen määrä koko maakunnassa kasvaa noin 176 000 työpaikalla vuoteen 2060 mennessä. **Julkishallinnon ja sote-aloilla** (O-Q) työpaikkoja on vuonna 2040 noin 39 000 enemmän kuin lähtötilanteessa vuonna 2023. Tämän jälkeen kasvu kuitenkin taittuu ja työpaikkojen määrä vähenee 3 000:lla vuosina 2040–2060.

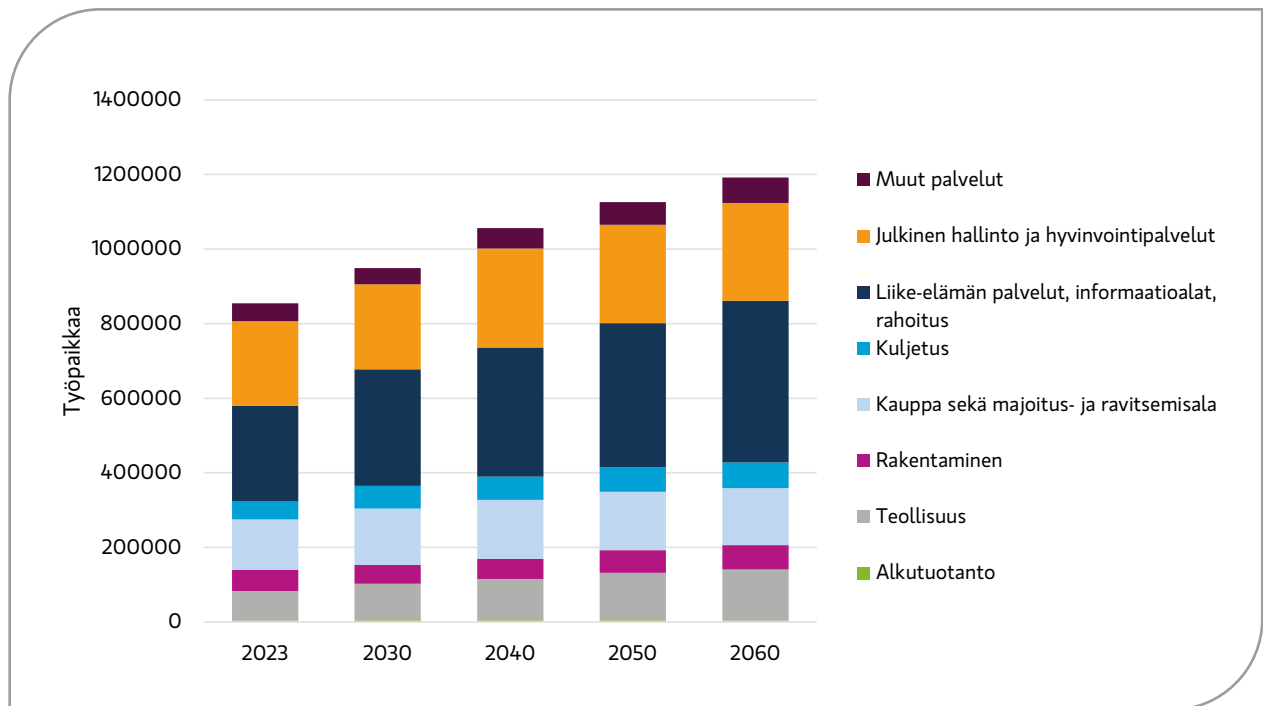
Teollisuuden (B-E) työpaikkojen määrän kasvu jää vuoteen 2040 mennessä julkisaloja pienemmäksi, noin 32 000:en. Teollisuuden työpaikkojen kasvu kuitenkin jatkuu myös vuoden 2040 jälkeen, ja vuoteen 2060 tultaessa teollisuudessa on nopean kasvun vaihtoehdoissa noin 57 000 työpaikkaa enemmän kuin lähtötilanteessa vuonna 2023. Kasvuun liittyy investointien kiihtyminen, joka 2030-luvun mittaan alkaa elvyttämään myös rakentamisen työpaikkojen kasvua.

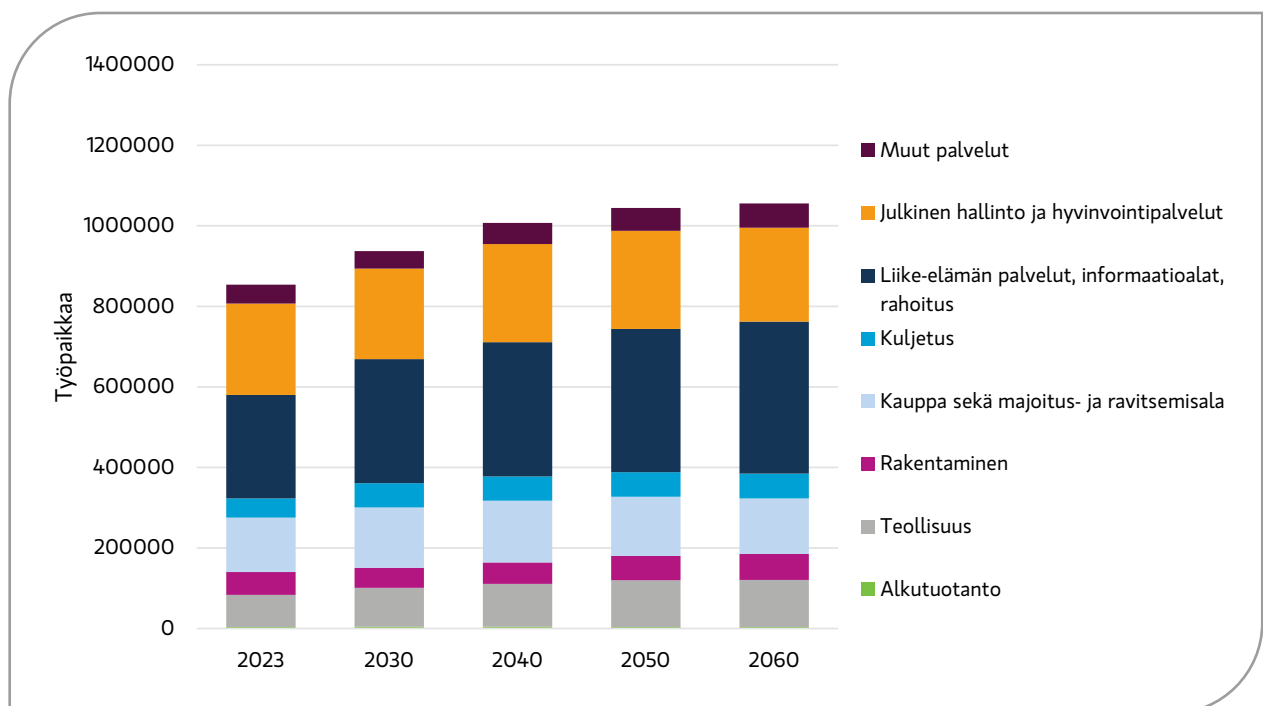
Kuvio 25. Toteutunut työpaikkakehitys 1990–2023 ja projektiot vuoteen 2060, Uusimaa.

Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa (kuvio 27) teollisuuden, infoalojen ja liike-elämän palvelujen sekä kuljetusten työllisyyden kasvu jää noin kolmanneksen pienemmäksi, kaupan sekä julkishallinnon ja -palveluiden noin neljä viidennestä pienemmäksi. Rakentamisen työpaikkojen määrän kasvusta leikkautuu noin kymmenes.

Huomattavaa on, että arviot kuvaavat nettokasvua, ja esimerkiksi sote-alojen nykyisistä työntekijöistä noin puolet eläköityy ennen 2030-luvun puoliväliä.

Kuvio 26. Työpaikkojen määrän kehitys toimialoittain Uudellamaalla nopean kasvun vaihtoehdoissa Ve1 ja Ve2.

Kuvio 27. Työpaikkojen määrän kehitys toimialoittain Uudellamaalla hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3.

4.6 Työpaikkojen muutos Uudenmaan alueilla

Työpaikkaprojektioiden eri vaihtoehtojen välinen haarukka on varsin suuri kaikilla Uudenmaan seuduilla. Aikaisemman historian perusteella työpaikkakehitys on epävakampaa ja voimakkaammin suhdanteiden mukaan vaihtelevaa kuin väestökehitys. Työpaikkojen alueellisessa sijoittamisessa voi tapahtua suuria muutoksia yritysten kasvun tai toiminnan sijoittamisen suhteen sekä toimipaikkojen lopettamisen tai uusien toimipaikkojen perustamisen vuoksi. Näiden muutosten ennustaminen on erittäin epävarmaa.

Koko Uudenmaan tasoiset työpaikkaprojektiot perustuvat kaikissa vaihtoehdoissa teollisuuden osuuden vahvistumiseen Uudenmaan tuotannossa ja työpaikoissa. Teollisuuden kasvu perustuu vieniin, minkä lisäksi oletuksena on, että vihreä siirtymä ja EU:n tavoite globaalien riippuvuuksien vähentämisestä synnyttää uutta ja korvaavaa teollisuutta. Yleisesti ottaen vihreän siirtymän vaikutukset talouteen ja kokonaistyöllisyyteen on arvioitu maltillisiksi, mutta paikallisesti vaikutukset voivat mm. toimialarakenteesta ja yritysten sijoittumispäätöksistä riippuen olla huomattavia (esim. Busk 2023). Projektiovaihtoehdoissa teollisuuden investointien ja työpaikkojen sijoittamisesta on tehty erilaisia oletuksia.

Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 oletetaan, että teollisuuden kasvu suuntautuu osaamisintensiiviseen, asiantuntijavaltaiseen tuotantoon, johon liittyy paljon tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä erilaisia palveluita. Tällöin suuri osa teollisuuden sekä liike-elämän palveluiden ja informaatioalojen kasvusta suuntautuisi pääkaupunkiseudulle. Pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-seudulla työpaikkojen määrä kasvaisi koko tarkastelujakson ajan. Länsi-Uudellamaalla työpaikkojen määrän kasvu taittuisi jo 2030-luvun lopulla. Itä-Uudellamaalla sitä vastoin teollisuuden vahvistumisen ansiosta työpaikkojen määrä kasvaisi 2050-luvun loppupuolelle asti.

Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2

oletetaan, että teollisuus investoi tuotantokapasiteettiin laaja-alaisesti kaikilla tai ainakin useilla Uudenmaan alueilla. Investointien tuomat työpaikat vetävät väestöä Uudenmaan alueille, mikä puolestaan generoi paikallisten palveluiden työpaikkoja.

Hidastuvan kasvun vaihtoehto Ve3

riittää pääkaupunkiseudulla ylläpitämään työpaikkojen kasvun jakson loppuun saakka, vaikka kasvu hidastuukin selvästi 2040-luvulle tultaessa. KUUMA-seudulla työpaikkojen määrä alkaa laskea 2050-luvulle tultaessa. Länsi- ja Itä-Uudellamaalla työpaikkojen määrä kääntyy laskuun jo 2030-luvun puolella. Kaiken kaikkiaan investointeja kohdistuu Uudellemaalle vähemmän kuin nopean kasvun vaihtoehdoissa.

Seuraavassa on esitetty alueittain kuvaajat toteutuneesta työpaikkakehityksestä ja projektioista vuoteen 2060 asti. Lisäksi kultakin alueelta on kuvio työpaikkojen jakautumisesta toimialoitteisen projektion osalta, joka osoittaa alueelle voimakkainta työpaikkojen kasvua. Merkittävimmät erot projektioiden välillä on kuvattu tekstissä.

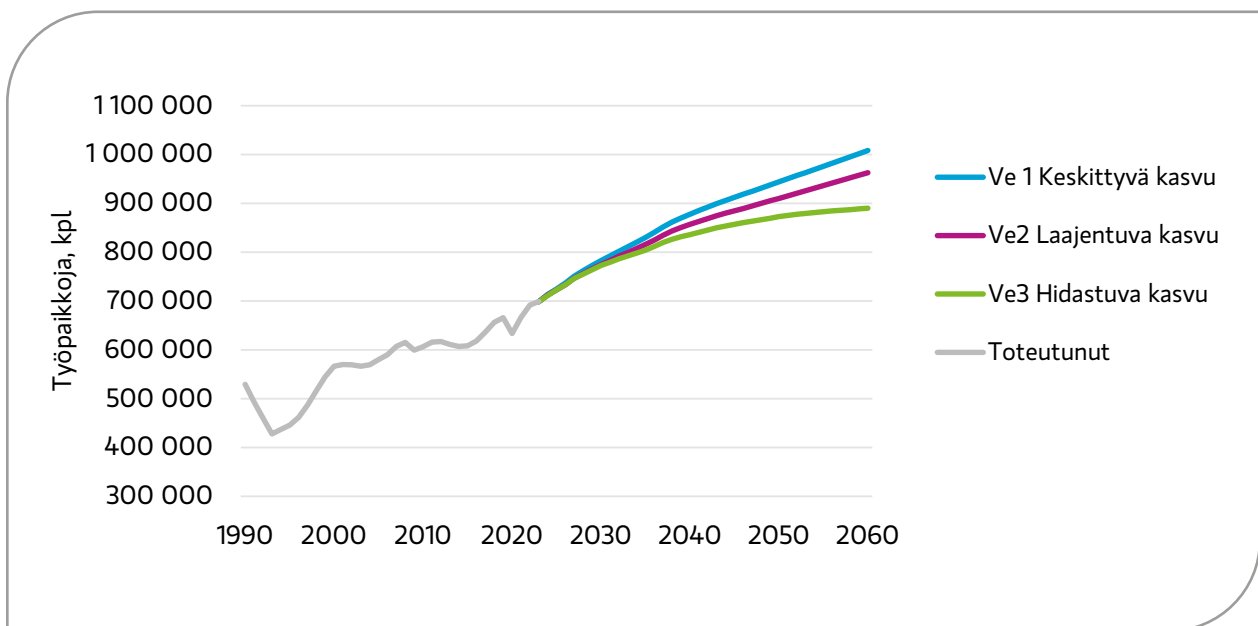

Koko Uudenmaan tasoiset työpaikkaprojektiot perustuvat kaikissa vaihtoehdoissa teollisuuden osuuden vahvistumiseen Uudenmaan tuotannossa ja työpaikoissa.

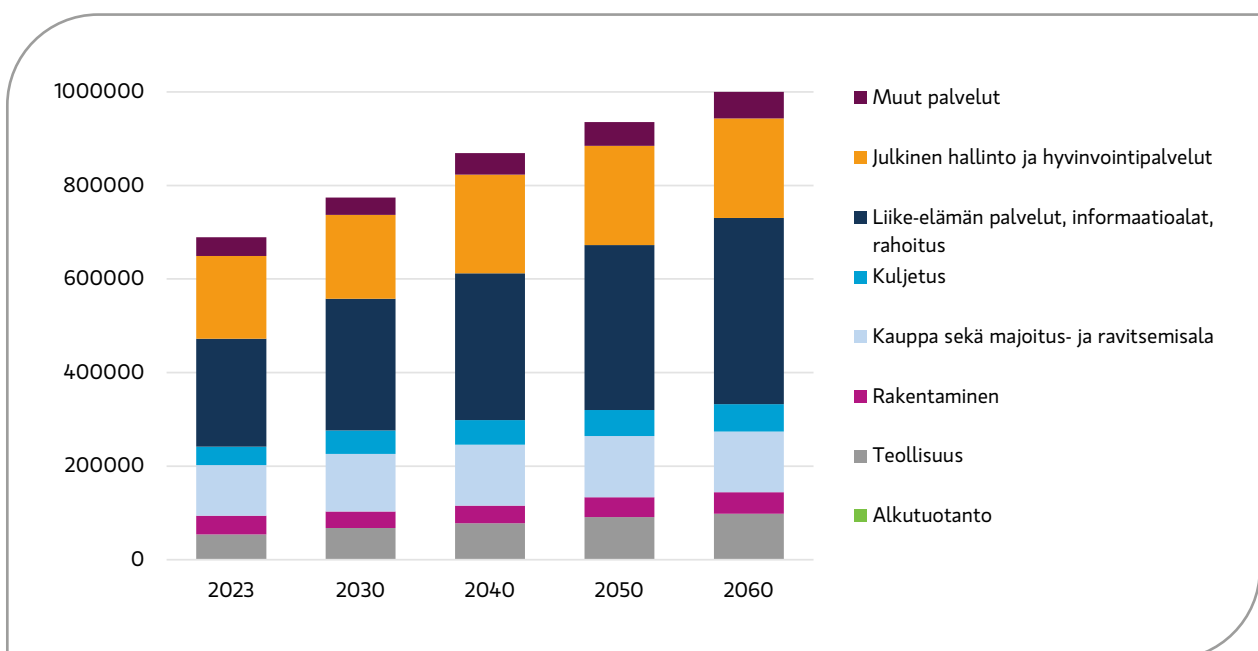
4.6.1 Pääkaupunkiseutu

Pääkaupunkiseudulla työpaikkojen määrä kasvaa voimakkaimmin keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1, jossa työpaikkoja on vuoden 2060 lopussa yhteensä noin 1,01 miljoonaa. Laajentuvan kasvun skenaariossa Ve2 työpaikkojen kokonaismäärä vuonna 2060 on 960 000 ja hidastuvan kasvun skenaariossa Ve3 890 000. Vuonna 2023 työpaikkoja oli pääkaupunkiseudulla noin 700 000.

Toimialoista määrällisesti eniten kaikissa skenaarioissa kasvavat liike-elämän palvelut, informaatioalat ja rahoitus sekä teollisuuden työpaikat. Nopean kasvun skenaarioissa Ve1 ja Ve2 määrällinen kasvu on kolmanneksi voimakkainta julkisen hallinnon ja hyvinvointipalveluiden aloilla, hidastuvan kasvun skenaariossa Ve3 kuljetusalan työpaikat kasvavat hieman hallintoa ja sote-palveluita enemmän.

Kuvio 28. Toteutunut työpaikkakehitys ja projektiot, pääkaupunkiseutu.

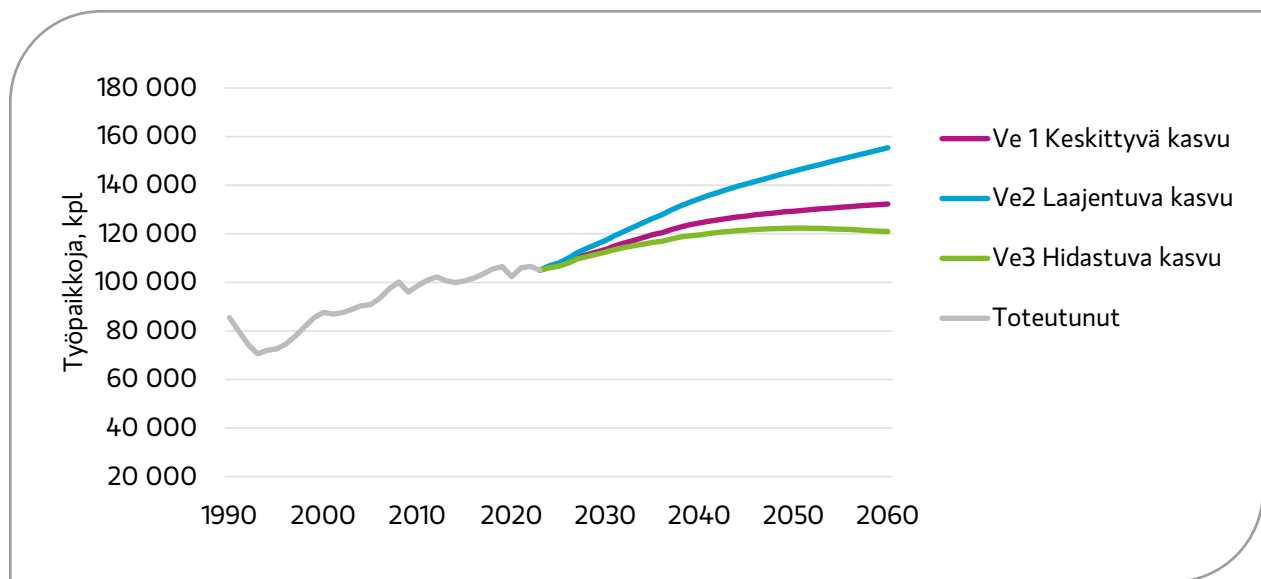

Kuvio 29. Työpaikkojen määrällinen kehitys toimialoittain, pääkaupunkiseutu (Ve1).

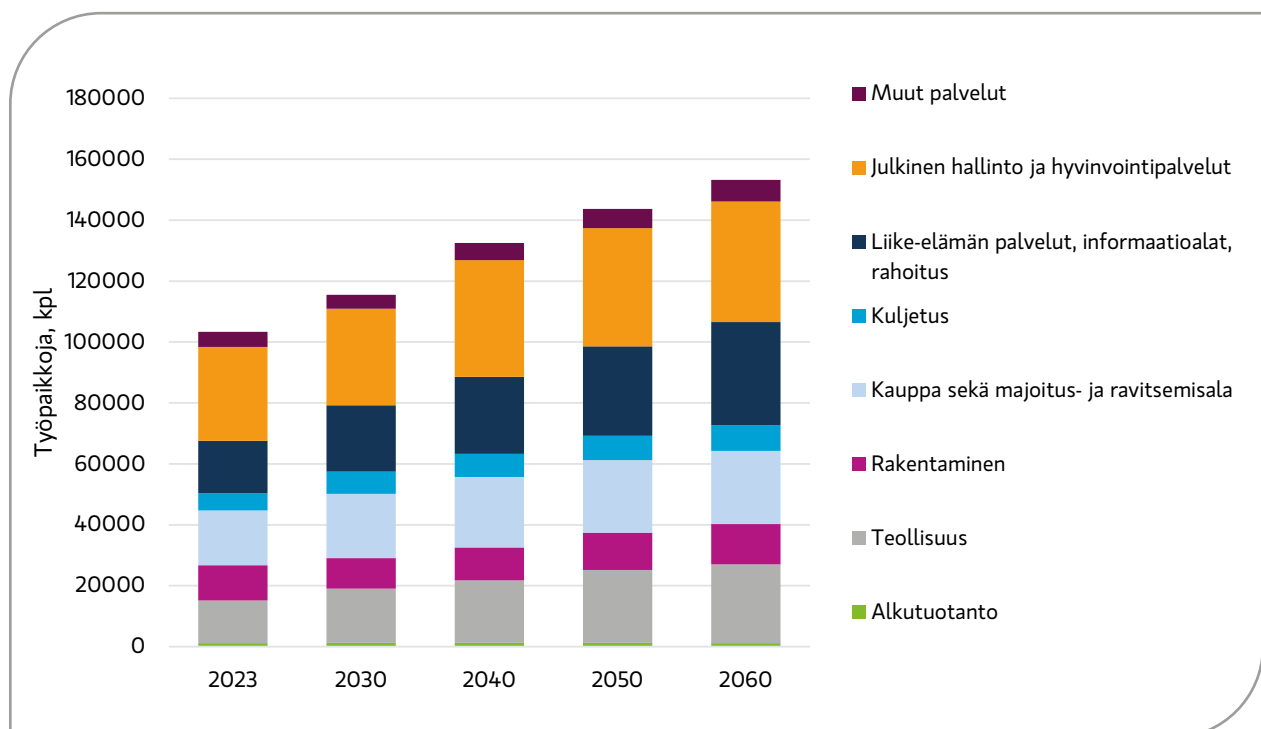
4.6.2 KUUMA-seutu

KUUMA-seudulla työpaikkojen määrä kasvaa vahvimmin laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2, missä työpaikkojen määrä vuoden 2060 lopussa on noin 155 000. Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 työpaikkojen määrä vuonna 2060 on 132 000 ja hidastuvan kasvun skenaariossa Ve3 noin 121 000. Vuonna 2023 KUUMA-seudun kunnissa oli kaikkiaan 105 000 työpaikkaa.

Toimialoista voimakkainta työpaikkojen määrällinen kasvu on nopean kasvun skenaarioissa Ve1 ja Ve2 liike-elämän palveluiden, informaatioalojen ja rahoituksen saralla sekä teollisuudessa ja julkisessa hallinnossa ja hyvinvointipalveluissa. Hidastuvan kasvun skenaariossa Ve3 rakentamisen työpaikat kasvavat julkisten palveluiden työpaikkoja nopeammin. Vuoteen 2023 verrattuna vaihtoehdossa Ve3 työpaikkojen määrä vähenee kaupassa sekä majoitus- ja ravitsemisalalla, julkisessa hallinnossa ja sote-palveluissa sekä alkutuotannossa.

Kuvio 30. Toteutunut työpaikkakehitys ja projektiot, KUUMA-seutu.

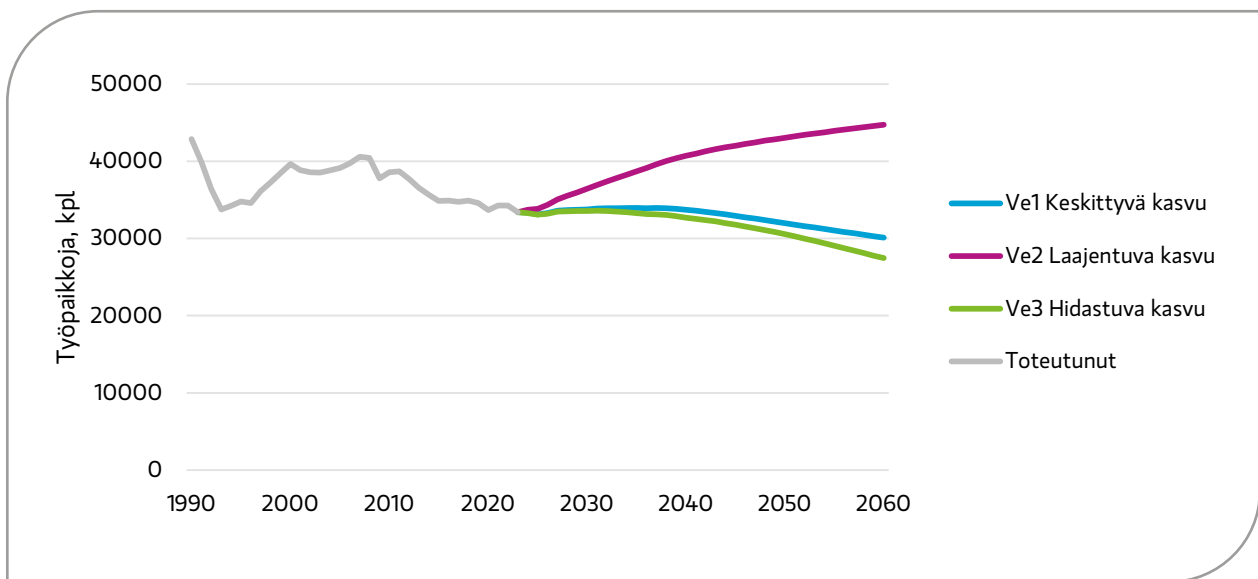

Kuvio 31. Työpaikkojen määrällinen kehitys toimialoittain, KUUMA-seutu (Ve2).

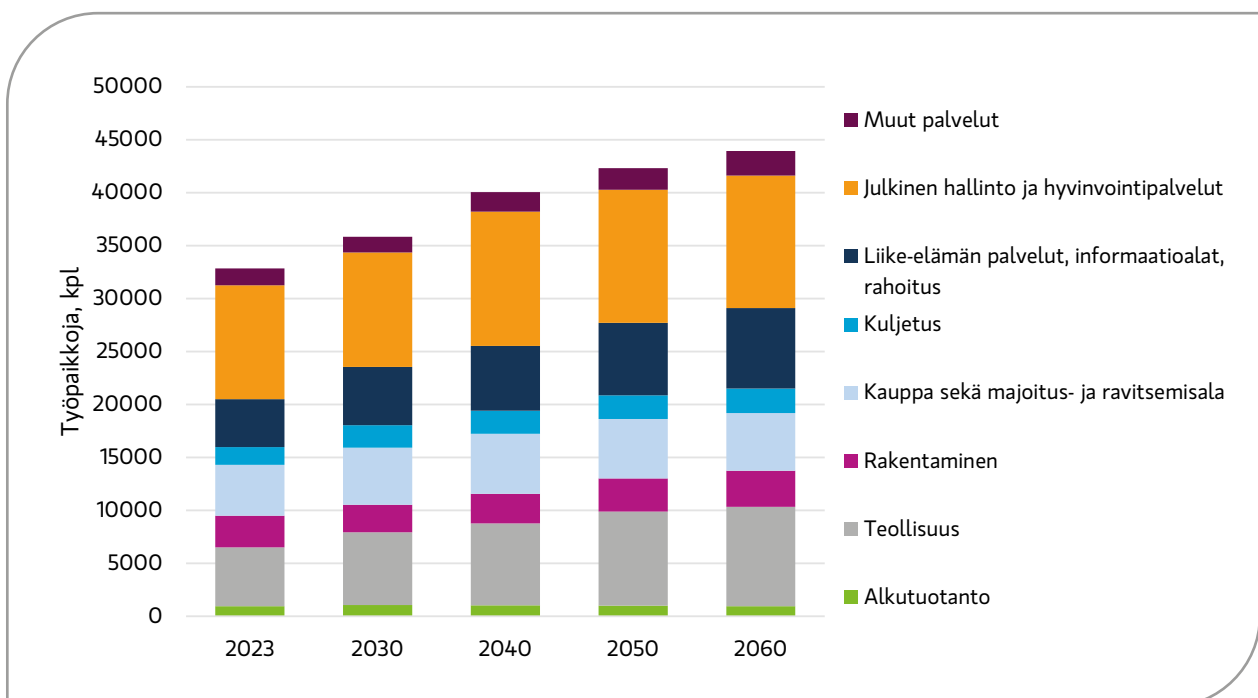
4.6.3 Länsi-Uusimaa

Länsi-Uudellamaalla työpaikkojen määrä kasvaa ainoastaan laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2. Tässä vaihtoehdossa työpaikkojen määrä vuonna 2060 on yhteensä 45 000. Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa työpaikkoja on jakson lopussa 30 000 ja hidastuvan kasvun vaihtoehdossa vain 27 000. Vuonna 2023 Länsi-Uudellamaalla oli 33 000 työpaikkaa.

Määrällisesti eniten kasvavat teollisuuden työpaikat kaikissa projektiovaihtoehdoissa. Vaihtoehdossa Ve2 seuraavaksi eniten kasvavat liike-elämän palveluiden, informaatioalojen ja rahoituksen työpaikat sekä julkinen hallinto ja sote-ala. Kahdessa muussa projektiovaihtoehdossa kasvu kohdistuu näitä enemmän muihin palveluihin ja rakentamiseen. Keskittyvän kasvun skenaariossa Ve1 ja hidastuvan kasvun skenaariossa Ve3 työpaikat vähenevät eniten kaupassa sekä majoitus ja ravitsemisalalla, julkisessa hallinnossa ja sote-palveluissa sekä liike-elämänpalveluiden ym. alalla.

Kuvio 32. Toteutunut työpaikkakehitys ja projektiot, Länsi-Uusimaa.

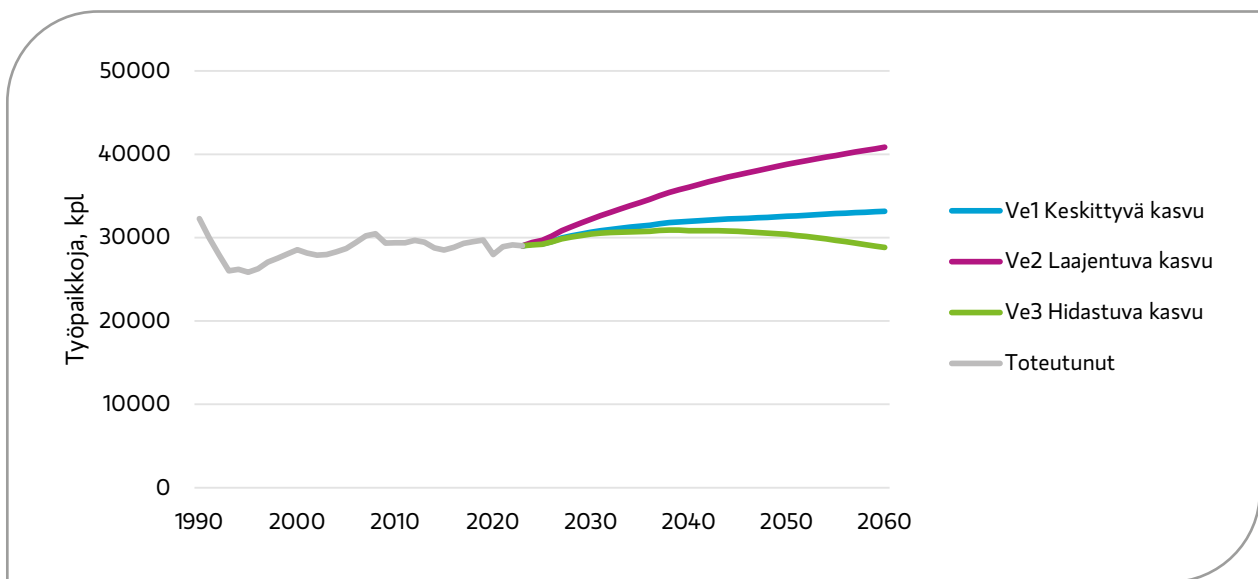

Kuvio 33. Työpaikkojen määrällinen kehitys toimialoittain, Länsi-Uusimaa (Ve2).

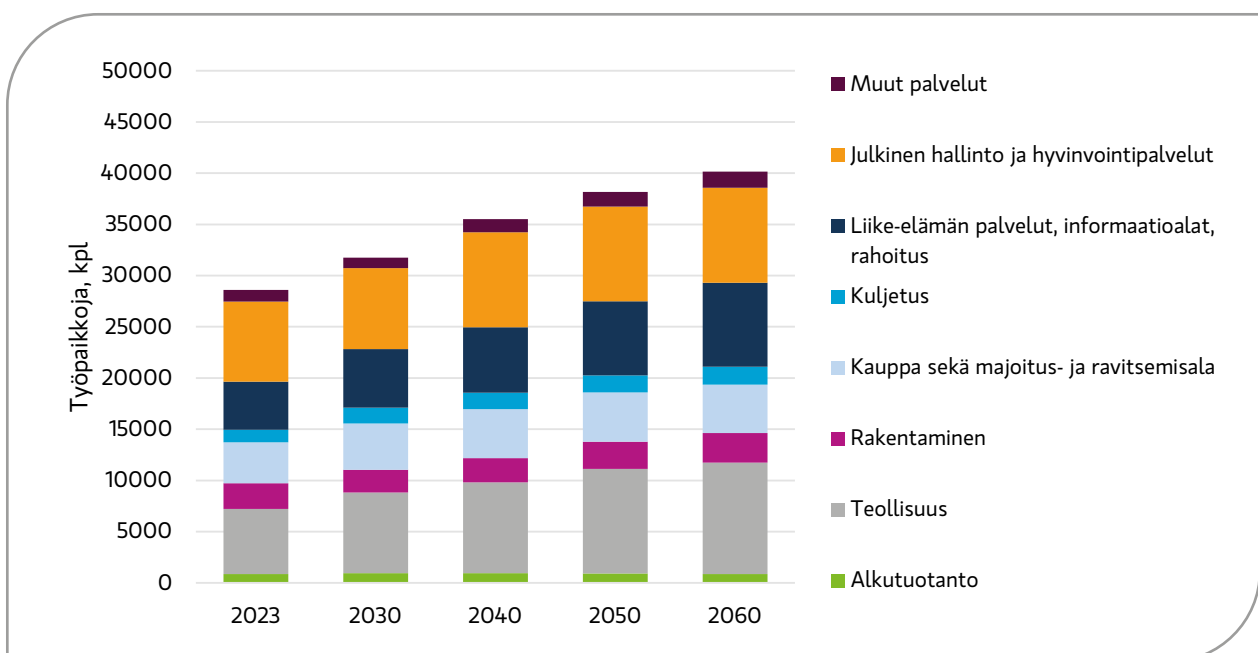
4.6.4 Itä-Uusimaa

Itä-Uudellamaalla voimakkainta työpaikkakasvua osoittavassa laajentuvan kasvun vaihtoehdossa Ve2 työpaikkojen määrä vuonna 2060 on noin 41 000. Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 työpaikkoja on tarkastelujakson lopussa 33 000 ja hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 noin 29 000. Vuonna 2023 Itä-Uudenmaan kunnissa oli yhteensä 29 000 työpaikkaa.

Voimakkain määrällinen kasvu kohdistuu kaikissa projektioissa teollisuuteen. Vaihtoehdossa Ve2 seuraavaksi eniten kasvavat liike-elämän palveluiden ja info- ja rahoitusalan työpaikat sekä julkinen hallinto ja sote-palvelut. Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa Ve1 kasvu kohdistuu niinkin liike-elämän ym. palveluihin ja lisäksi muihin palveluihin. Hidastuvan kasvun vaihtoehdossa Ve3 teollisuuden jälkeen suurin kasvu kohdistuu rakentamiseen ja muihin palveluihin. Vaihtoehdoissa Ve1 ja Ve3 työpaikkojen määrä vähenee eniten kaupassa sekä majoitus- ja ravitsemispalveluissa sekä julkisen hallinnon ja sote-palveluiden alalla.

Kuvio 34. Toteutunut työpaikkakehitys ja projektiot, Itä-Uusimaa.

Kuvio 35. Työpaikkojen määrällinen kehitys toimialoittain, Itä-Uusimaa (Ve2).

4.7 Vihreän siirtymän vaikutuksia Uudenmaan aluetalouteen ja työllisyyteen

Uudenmaan liitto haluaa olla edelläkävijä vihreän ja puhtaan siirtymän edistäjänä sekä kansallisesti, että kansainvälisesti. Liitossa työstetyn määritelmän mukaan vihreä ja puhdas siirtymä on välttämätön muutos kohti ekologisesti kestävää taloutta ja elinvoimaa. Kestävä talous perustuu vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin ja luonnonvarojen kestävään käyttöön. Siirtymä mahdollistaa hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamisen, parantaa ekologista tasapainoa, hillitsee ilmastonmuutosta sekä edistää siihen sopeutumista, sekä turvaa tulevaisuuden elinmahdollisuuksia. Puhdas energia on tiivis osa siirtymää. Fossiilisten polttoaineiden korvaaminen puhtailla energiaratkaisuilla on keskeinen tavoite siirtymässä. Uudellamaalla vihreässä ja puhtaassa siirtymässä painottuvat innovaatiot, resurssiviisaus, luonnon ja ympäristön asettamat rajat, kestävä liikenteen, logistiikan ja infrastruktuurin kehittäminen sekä oikeudenmukaisuus ja sosiaalinen hyväksyttävyyys. Muutokseen kannustavat EU-tason sääntely, kansainväliset ja kansalliset ilmastotavoitteet, sekä Uudenmaan maakunnallinen tavoite saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä.

Vihreä ja puhdas siirtymä on välttämätön muutos kohti ekologisesti kestävää taloutta ja elinvoimaa.

Erilaisissa selvityksissä on pyritty tunnistamaan Suomen vahvuuksia vihreän siirtymän tavoitteiden näkökulmasta. Valtioneuvoston asettama vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä määritteli vuonna 2022, että investointien kannalta tärkeimmät kestävyysmurroksen osa-alueet ovat energijärjestelmän murros, kasvihuonepäästöjä leikkaavien kestävien tuotantomenetelmien kehittäminen, rakentamisen ja liikenteen uudistukset, ruokajärjestelmän ja maankäyttösektorin ratkaisut sekä siirtyminen hiilineutraaliin kiertotalouteen. Vihreän siirtymän potentiaalin täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää lisäksi, että investoinnit tuottavat mahdollisimman suuria kerroinvaikutuksia talouden kasvuun, työllisyyteen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn. (VN 2022.)

Kattavaa tutkimusta vihreän siirtymän talousvaikutuksista on vaikeaa tehdä ilmiön moniulotteisuuden takia. Suunnitteilla olevista vihreän siirtymän investoinneista tehdyn selvityksen (Gaia 2024) mukaan Suomeen kohdistuvista työllisyysvaikutuksista noin kaksi viidesosaa tulisi investointiajalta ja kolme viidesosaa olisi käytön aikaisia vaikutuksia. Investointiajan vaikutukset kohdistuvat intensiivisesti lyhyellä ajanjaksolle, kun taas käytön ajalta vaikutuksia syntyy pitkän ajan kuluessa. Edellä mainitun selvityksen mukaan esimerkiksi vety-, akkuteknologia- ja biojalostamohankkeissa vaikutus bruttokansantuotteeseen olisi 30 vuoden aikajänteellä noin 3–4-kertainen suhteessa ilmoitetun investoinnin kokoon. Sitä vastoin tuuli- ja aurinkovoimassa suorat bkt-vaikutukset olisivat arvion mukaan selvästi pienemmät. Tuloksissa näkyy mm. hankkeiden kotimaisuusaste ja vientipotentiaali. Selvityksessä kuitenkin todetaan, että hankkeita ei voida arvioida vain irrallaan toisistaan, sillä kyse on laajemmista arvoketjuista. Erityisesti sähkön tuotantoinvestoinneilla on heijastevaikutuksia talouteen myös muiden hankkeiden kautta, jotka jäävät toteutumatta ilman riittävää sähkö- ja sähkönsiirtokapasiteettia.

Vihreän siirtymän vaikutuksia työmarkkinoille ja ammattirakenteeseen on arvioitu valtioneuvoston selvityksessä vuodelta 2023 (Busk ym. 2023).

Selvityksessä vihreän siirtymän kannalta keskeisiin toimialoihin lasketaan ”erityisesti päästöintensiiviset alat sekä toimialat, jotka pystyvät tarjoamaan päästövähennysratkaisuja muiden toimialojen tarpeisiin” (mt. 19). Näin ollen ”välittömästi vihreään siirtymään kytkeytyviä toimialoja” ovat energia, liikenne, valmistava teollisuus sekä teknologia-teollisuus. Myös tässä selvityksessä todetaan, että vihreä siirtymä koskee kokonaisia arvoketjuja, jolloin sen vaikutukset koskettavat likipitään kaikkia toimialoja. Lisäksi teknologiamurroksen kautta vihreä siirtymä ja digitalisaatio vaikuttavat vahvasti toisiinsa.

Vihreä siirtymä edellyttää teknologisia uudistuksia, joista suuri osa perustuu digitaalisiin ratkaisuihin, tekoäly mukaan lukien. Teknologisen kehityksen seurauksena osa nykyisistä työpaikoista ja ammattiryhmistä häviää, ja uusia työpaikkoja ja toimenkuvia syntyy tilalle. Tästä johtuen vihreän siirtymän vaikutukset kokonaistyöllisyyteen on

arvioitu maltillisiksi. Sitä vastoin paikallisesti tai alueellisesti vaikutukset voivat olla merkittäviä. Tähän vaikuttaa alueen toimialarakenne. Suomessa työpaikkojen kasvua on ennakoitu energiatuotantoon (uusiutuvan energian tuotanto, sähkön siirto ja jakelu) sekä biojaloste-, metalli- ja elektroniikkateollisuuteen sekä palveluvientiin. Ammattien tasolla on arvioitu, että vihreän siirtymän välitön positiivinen työllisyysvaikutus kohdistuu voimakkaimmin korkean ja keskitason osaamisen tehtäviin. Silti vihreä siirtymä kasvattaa työn kysyntää myös manuaalisen työn ja matalamman osaamistason ammateissa. (Busk 2023.) Selvityksessä ns. vihreät ammatit – ammatit, joiden kysyntä lisääntyy vihreän siirtymän myötä – on jaettu tehtäväsisältöjen ja niiden vaatiman osaamisen perusteella uusiin ammatteihin sekä olemassa oleviin ammatteihin. Olemassa olevista ammateista osa vaatii uusia taitoja, mutta osassa ammateista myös tehtäväsisällöt säilyvät pääosin ennallaan.

Taulukko 6. Vihreiden ammattien kolme kategoriaa. (Busk ym. 2023.)

Kategoria	Kuvaus	Esimerkkejä
Olemassa olevat, vihreän kasvavan kysynnän ammatit	Tehtäväsisällöt säilyvät pääosin samoina. Tehtävät tukevat vihreää siirtymää, mutta eivät itsessään pidä sisällään vihreitä tehtäviä.	Rahdinkäsittelijät, varastotyöntekijät, rakennussähköasentajat, konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijat, teollisuuden tuotantojohtajat kemianteollisuuden prosessityöntekijät ym.
Olemassa olevat, vihreät kehittyvät ammatit	Tehtäväsisältö ja taidot vaativat kehittämistä vihreän siirtymän myötä.	Talonrakennuksen arkkitehdit, kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat, rakennustoiminnan tuotantojohtajat, sähkötekniikan erityisasiantuntijat, myynti- ja markkinointijohtajat
Vihreät uudet ja nousevat ammatit	Tehtäviä, jotka syntyvät edistämään vihreän talouden kehitystä.	Hallinnon ja elinkeinojen kehittämisen erityisasiantuntijat, konetekniikan asiantuntijat ja erityisasiantuntijat, maa- ja vesirakentamisen erityisasiantuntijat, ympäristön- ja luonnonsuojelun erityisasiantuntijat

Uudenmaan maakunta pyrkii olemaan vihreän siirtymän edelläkävijä. Maakunnassa on aloitettu vihreän siirtymän VISIO-vaihe- ja maakuntakaavan laatiminen tavoitteena sujuvoittaa vihreän siirtymän hankkeiden toteutusta Uudellamaalla. Vaihe- ja maakuntakaavan valmistelun yhteydessä laaditussa selvityksessä (Ramboll 2024) painopiste on hankkeissa, joilla on potentiaalia vahvistaa maakunnan roolia vihreän siirtymän edistämiseksi oman maakunnan ja kansallisen tason lisäksi koko Euroopan tasolla ja globaalisti. Selvityksen mukaan vihreän siirtymän toiminnoille ihanteellisia ovat sijainnit logististen yhteyksien, energiasiirtoverkkojen ja korkean osaamisen työvoimakeskittymien risteyskohdissa. Logistisesti ja energiaverkoston näkökulmasta rannikon satama-alueilla sekä läntisellä, pohjoisella ja itäisellä Uudellamaalla on mahdollisuuksia erilaisille teollisuuden ja kiertotalouden hankkeille:

- Satama-alueet ovat kuljetusten näkökulmasta potentiaalisia esim. vetyteollisuudelle, raskaalle teollisuudelle (esim. vihreä teräs,

akkuteollisuus, komponenttivalmistus) sekä tietyille kiertotalouden aloille (esim. akkujen kierrätys);

- Läntisellä Uudellamaalla on monipuoliset logistiikan verkostot (ml. Inכון satama-alue, vt 25:n ja kt 51:n liittymäalueet) sekä erittäin laaja kantaverkon kattavuus.
- Itäisellä Uudellamaalla on suotuisia sijaintikohteita mm. vety- ja akkuteollisuudelle sekä kiertotaloudelle sekä useita logistisia ja energiaan liittyviä verkostoja.
- Pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-seudulla potentiaalia tuovat Vuosaaren sataman ja vt 3:n ja vt 4:n kehityskäytävien ja uutena potentiaalina kehä IV:n logistiikkaverkostot sekä kiertotalousmahdollisuudet Helsinki-Vantaan lentokentän varrella.
- Tällä hetkellä Uudellamaalla on useita vireillä olevia hankkeita. Elinkeinoelämän keskusliiton dataikkunassa investoinnit jakautuvat alueittain alla olevan taulukon mukaisesti.

Taulukko 7. Vihreän siirtymän hankkeet Uudellamaalla alueittain EK:n dataikkunassa⁷ (EK 2025).

Alue	Merkittävimmät teemat	Hankkeet yht.	Ilmoitettujen investointien arvo yhteensä	Käynnistetyt ja päätetyt investoinnit yhteensä
PKS	Vety, hiilidioksidin talteenotto, energiahankkeet ⁸ , kiertotalous	46 kpl	2,9 mrd € (29 hanketta)	1,5 mrd € (21 hanketta)
KUUMA-seutu	Datakeskus, logistiikka, vety, ydinvoima	41 kpl	3,4 mrd € (18 hanketta)	1,3 mrd € (12 hanketta)
Länsi-Uusimaa	Metallien valmistus, aurinkovoima, fossiilisten korvaaminen, biokaasu	13 kpl	4,1 mrd € (6 hanketta)	40 M€ (4 hanketta)
Itä-Uusimaa	Fossiilisten korvaaminen, ydinvoima, vety, kiertotalous	24 kpl	4,3 mrd € (15 hanketta)	230 M€ (10 hanketta)

⁷ EK:n dataikkunaan (<https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/>) kerätään yritysten vihreiden investointien hankeaihoita teknologioittain, paikkakunnittain ja hankkeen vaiheen mukaisesti. Tiedot ovat suuntaa-antavia. Kuka tahansa voi ehdottaa uuden hankkeen lisäämistä ikkunaan. Arvio investoinnin arvosta on ilmoitettu vain osasta hankkeista. Dataikkunaan kerätään arvioita myös hankkeiden tuomista työpaikoista, mutta tietoa ei eritellä rakennusvaiheen ja käytönaikaisiin työpaikkoihin.

⁸ Pääkaupunkiseudun energiahankkeet liittyvät hukkalämpöön, lämmitykseen, lämpöpumppuihin, energiavarastoihin ja bioenergiaan.

Suurimmat yksittäiset hankkeet ovat Länsi-Uudellamaalla Inkooseen suunniteltu terästehdas ja Itä-Uudellamaalla Porvoon öljynjalostamon uudistusohjelma. Kaikkien tiedossa olevien esiselvitys-, suunnittelu- tai toteutusvaiheessa olevien investointien yhteenlaskettu arvo on noin 15 miljardia euroa, noin 5 % maan kaikista vireillä olevista hankkeista. Suurin osa hankkeista on kuitenkin toistaiseksi esiselvitys- tai suunnitteluvaiheessa. Käynnistysvaiheessa olevia tai vähintään investointipäätöksen saaneita hankkeita on koko maakunnassa 3 mrd € arvosta (10 % ao. vaiheiden hankkeista koko maassa), eniten pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-seudulla.

Euromääräisesti tarkasteltuna Itä- ja Länsi-Uudellamaalla ilmoitettujen investointien arvo on noin kolmanneksen korkeampi kuin KUUMA-seudulla ja pääkaupunkiseudulla. KUUMA-kunnissa ja pääkaupunkiseudun kaupungeissa vireillä olevia hankkeita on kuitenkin lukumääräisesti selvästi enemmän. Länsi-Uusimaalla ilmoitettujen investointien arvo muodostuu lähes yksin Inkoon vetytehdashankkeesta, ja myös Itä-Uudellamaalla Nesteen ja Fortumin yksittäisillä hankkeilla on kokonaisuuden kannalta huomattava merkitys. Esiselvitys- ja suunnitteluvaiheessa olevien hankkeiden toteutumiseen liittyy suurta epävarmuutta. Alueellisesta näkökulmasta suuri määrä pienempiä hankkeita takaa, että ainakin osa hankkeista etenee käynnistysvaiheeseen. Myös Uudellamaalla jo toimivien energia- ym. alojen yritysten hankkeet etenevät muita suuremmalla varmuudella. Erityisesti ulkomaisten sijoittajien hankkeilla on useita vaihtoehtoisia sijoittumismaita ja -alueita, jotka kilpailevat samoista hankkeista. Hankkeiden omistajat kilpailuttavat maita, maakuntia ja kuntia investointipäätöksiä tehtäessä, ja on todennäköistä, että osa näistä hankkeista ei toteudu ainakaan lyhyellä aikavälillä.

Yksittäisten hankkeiden lisäksi vihreä siirtymä vaikuttaa Uudenmaan työpaikkoihin ns. osaamisintensiivisten palveluiden ja teollisuusalojen välityksellä. Osaamisintensiivisiin palveluihin kuuluvat mm. rahoitus- ja vakuutus toiminta, informaatio ja viestintä sekä ammatillinen, tieteellinen

Tiedossa olevien esiselvitys-, suunnittelu- tai toteutusvaiheessa olevien investointien yhteenlaskettu arvo on noin 15 miljardia euroa, noin 5 % maan kaikista vireillä olevista hankkeista.

ja tekninen toiminta. Näitä palveluita hyödyntävät erilaiset yritykset ympäri Suomen, ja palveluita käytetään myös vihreän siirtymän hankkeiden suunnitteluun, rakentamiseen ja käytön aikaisiin toimintoihin. Sähkö- ja elektroniikkateollisuus sekä kemianteollisuus puolestaan edustavat Uudellemaalle vahvasti keskittyynyttä osaamisintensiivistä teollisuusalaa, jonka piirissä tuotetaan monia vihreän siirtymän kannalta olennaisia teknologisia innovaatioita.

Hiilidioksidipäästöjen tutkimuksessa erotetaan toisistaan tuotannon hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Hiilijalanjälki koskee tuotteen tai palvelun omia kasvihuonekaasupäästöjä. Hiilikädenjälki taas tarkoittaa niitä myönteisiä ilmastovaikutuksia, joita syntyy, kun yritykset pystyvät omilla tuotteillaan ja palveluillaan pienentämään asiakkaidensa hiilidioksidipäästöjä (Pajula ym. 2018). Hiilikädenjälki-vaikutuksia saadaan aikaan kehittämällä olemassa olevia tuotteita tai palveluita paremmiksi tai luomalla uusia tapoja tuottaa myönteinen vaikutus. Suomessa tapahtuvan tuotannon hiilijalanjälkeä voidaan alentaa investoimalla vähäpäästöiseen tai päästöttömään tuotantoon Suomessa. Globaalisti

vielä suurempi vaikutus saadaan kasvattamalla puhtaiden ratkaisujen vientiä Suomesta muihin maihin eli nostamalla Suomen hiilikädenjälkeä viennin kautta. Vuonna 2023 tehdyn selvityksen (Vasara ym. 2023) mukaan Suomen viennin aikaansaamat päästövähennykset ylittävät jo nyt Suomessa syntyvät kansalliset päästöt. Suomella on osaamista ja potentiaalia kasvattaa merkittävästi hiilikädenjälkeä viennillä. Uudellamaalla on keskeinen rooli positiivisia kädenjälkivaikutuksia aikaansaavien ratkaisujen kehittämisessä sekä tutkimuksen ja kehittämistoiminnan että tuotannon osalla.

Uudellamaalla toimii paljon eri toimialojen yrityksiä, joilla on vahva potentiaali kasvattaa sekä kansainvälistä vientiä että kotimaista myyntiä merkittävään hiilikädenjälkeen perustuvilla tuotteilla ja palveluilla.

Uudellamaalla toimii paljon eri toimialojen yrityksiä, joilla on vahva potentiaali kasvattaa sekä kansainvälistä vientiä että kotimaista myyntiä merkittävään hiilikädenjälkeen perustuvilla tuotteilla ja palveluilla. Vientivetoisen teollisuuden ja sitä tukevien palveluiden kasvu edellyttää investointeja tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä aineelliseen pääomaan, kuten koneisiin ja laitteisiin sekä tuotantorakennuksiin. Parantuva kilpailukyky ja tuottavuus mahdollistavat sekä tavara- että palveluviennin kasvun. Koska vihreä siirtymä etenee yksittäisten hankkeiden sijasta arvoketjujen varassa, onnistunut vihreä siirtymä vaatii alueiden välistä yhteistyötä. Tässä Uudenmaan vahvuuksia ovat sen alueiden erilaiset profiilit:

- Pääkaupunkiseudun vahvuuksia ovat TKI-toiminta, osaamisintensiiviset palvelut ja ekosysteemit sekä energiantuotanto.
- KUUMA-seudulla painottuvat teollinen tuotanto, logistiikka ja pääkaupunkiseudun läheisyydestä saatavat edut.
- Länsi- ja Itä-Uudellamaalla rantavyöhykkeen satamat ovat merkittävä vetovoimatekijä, samoin alueen vahva teollinen historia, joka luo polkuriippuvuuden kautta vahvan pohjan teollisille vihreän siirtymien investoinneille.

Investointien volyymia, ajoitusta ja sijoittumista on kuitenkin erittäin vaikea ennustaa. Sen vuoksi tässä selvityksessä väestö- ja työpaikkaprojektiot eivät perustu arvioihin erilaisten investointien toteutumisesta. Keskenään erilaiset projektiovaihtoehdot kuitenkin tarjoavat ikkunan erilaisiin vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin, joiden toteutumisessa vihreällä siirtymällä ja sitä tukevien hankkeiden sijoittumisella maakunnan eri alueille on keskeinen rooli.

5. Vetovoiman valtit ja varautumisen keinot – kooste hankkeen työpajojen tuloksista

Hankkeen kuluessa kuntien ja keskeisten sidosryhmien edustajille järjestettiin kolme temaattista työpajaa. Työpajoissa esiteltiin hankkeen edistymistä ja keskusteltiin aluetalouden sekä väestön ja työpaikkojen kehityksestä kuntien näkökulmasta. Työpajojen keskeisintä sisältöä oli kerätä näkemyksiä kuntien ja maakunnan keinoista varautua tulevaisuuden mahdollisiin kehityskuluihin ja omalta osaltaan edesauttaa toivottujen tulevaisuuden vaihtoehtojen toteutumista.

5.1 Alueellinen kilpailukyky ja vetovoima

Hankkeen ensimmäisessä työpajassa haettiin vastauksia kysymykseen, mikä tekee Uudenmaan alueista yrityksille houkuttelevan ja vetovoimaisen sijoittumispaikan?

Alueellisella kilpailukyvyllä tarkoitetaan alueen kykyä tarjota yrityksille ja asukkaille houkutteleva ja kestävä ympäristö asumiseen ja työskentelyyn. Kilpailukyvyn osatekijöitä ovat mm. inhimillinen pääoma, innovatiivisuus, kasautumisedut sekä saavutettavuus.

Työskentely tapahtui pienryhmissä alueittain ja siinä haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miksi yritykset haluavat sijoittua alueelle?
- Mitä inhimillisiä resursseja alueella on?

- Mitkä ovat alueen infrastruktuurin vahvuuksia?
- Mitä yritysten innovatiivisuutta ja suorituskykyä vahvistavia tekijöitä alueella on tarjota?

5.1.1 Pääkaupunkiseutu

Pääkaupunkiseudulla ovat kaikki **keskeiset alueellisen vetovoiman valtit** yritysten ja väestön houkuttelemiseksi. Olennaisia vahvuuksia ovat positiivisena jatkuva väestönkasvu, hyvä saavutettavuus (sisäinen ja ulkoinen, kotimainen ja kansainvälinen, raideliikenteen kehityshankkeet), osaavan työvoiman saatavuus, työmarkkinoiden dynaamisuus ja monipuolisuus sekä asuin ympäristön laatu (kulttuuri, luonto, kahvilat, palvelut, harrastukset kaikki lähellä, myös turvallisuus; ei riskiä peruspalveluiden menettämisestä)

Suomen mittakaavassa pk-seudulla on ”**leveät markkinat**”: paljon työvoimaa, josta voi löytää sopivan työntekijän ja palveluyrityksille paljon asiakkaita. Laajan ja monipuolisen työmarkkinan ansiosta perheen kaikkien työkäisten on mahdollista löytää alueelta itselleen sopivaa työtä.

Kasautuminen ja sen mahdollistamat verkostot, ekosysteemit ja vuorovaikutus ovat yritystoiminnan näkökulmasta pk-seudun vahva etu; pk-seudulla on vahva yritysperinne ja olemassa oleva

yrityskanta, jonka yrityksillä on alueelle pitkät siteet (esim. ABB). Myös työpaikka-alueiden monipuolisuus (hybridimäisyys) on etu.

Kasautumiseen liittyy **omat haasteensa**, esim. ruuhkat, tilan puute, mahdollisuudet tilaa vaativien toimintojen sijoittumiseen; asumisen hinta; yksinasuminen, yksinäisyys ja mielenterveyden ongelmat. Asuntotuotannon riittämättömyys on pääkaupunkiseudulla selkeä uhka.

Etätöön yleistettyä tarvitaan kohtaamisen tiloja, jotka edistävät sekä yritysten asiaa että työvoiman viihtymistä ja pk-seudulla näitä on lyhyiden välimatkojen päässä (kahviloita, ravintoloita, tapahtumatiloja, harrastuksia, aktiviteetteja).

Väestön ikääntyminen vaivaa myös pk-seutua ja vaikuttaa työllisten määrään ja erityisesti sote-sektoriin, mutta toisaalta ikääntyvä väestö muodostaa tietynlaisille yrityksille kasvavan ja houkuttelevan markkinan.

Ilmastonmuutos ja ekologiset kriisit ovat uhkia, joiden vaikutukset talouteen ja kasvuun ovat vaikeasti ennakoitavissa. Osataanko niihin varautua ja torjutaanko niitä riittävästi?

Tekoälyn kehitys tuo uutta ja innovatiivista, mutta voi toisaalta voi viedä työpaikkoja pk-seudun vahvoilta tietotyöaloilta.

Pääkaupunkiseudun kansainvälinen kilpailukyky

Pääkaupunkiseudulla on **Suomen mittakaavassa vahvat kansainväliset yhteydet** (satamat, lentokenttä) ja tulevaisuudessa Rail Baltica sekä mahdollisesti Tallinna-tunneli sen jatkeena avaavat uusia yhteyksiä Manner-Eurooppaan. Hyvät kansainväliset yhteydet edesauttavat kansainvälisten investointien houkuttelua alueelle.

Lisääntyvä maahanmuuttajataustainen väestö on vahvuus, joka tuo kontakteja muualle maailmaan, lisää luovuutta, innovaatiopotentiaalia ja

siten tuottavuutta, myös yritysmönteisyyttä ja työpaikkoja. Maahanmuuton myönteisten vaikutusten kannalta ulkomaalaistaustaisen väestön integroituminen, segregaaion ehkäisy ja työllistyminen ovat avainkysymyksiä.

Pääkaupunkiseudun (ja koko Suomen) säilyminen houkuttelevana muuttokohteena myös tulevaisuudessa edellyttää **Suomen talouskasvun elpymistä** – jos pääkaupunkiseudun elintaso jää kansainvälisistä verrokeista, kansainväliset osaajat suuntaavat muualle. Maahanmuuttajien asemaa heikentävät poliittiset päätökset, esim. nk. kolmen kuukauden sääntö, lisäävät ennakoimattomuutta.

Kansainvälisen tason kilpailu on kovaa – riittävätkö pääkaupunkiseudun vahvuudet myös tähän? Esim. TKI-rahoituksen osuudessa ja yritysten yhteistyössä pk-seudulla on parantamisen varaa. Verrokkianalyysiä tarvitaan esim. siihen, mihin uudet yritykset syntyvät kansainvälisillä verrokkialueilla (Tukholma, Tallinna). Kansainvälisesti pääkaupunkiseudulla on hyvä maine turvallisena ja vakaana yhteiskuntana, mutta tällä hetkellä pk-seudun kilpailukykyä heikentää Venäjän tilanne (erit. tapahtuma- ja matkailualat).

Positiivista aluemarkkinointia tarvitaan, mutta **kotimainen kilpailu kuntien ja yritysten välillä** vie turhaan resursseja. Kasvukolmion väliset yhteydet ovat tiivistyneet ja keskuksat ovat kasvaneet lähemmäksi toisiaan mm. liikenteellisten yhteyksien parantumisen ansiosta. Työssäkäyntialueen laajeneminen parantaa työvoiman saatavuutta.

5.1.2 KUUMA-seutu

KUUMA-seutu on **heterogeeninen kokonaisuus**. Alueen kunnilla on erilaisia vahvuuksia, ja esimerkiksi tonttitarjonta ei ole jakautunut tasaisesti kuntien välillä. Monipuolisuus on kuitenkin myös KUUMA-seudun vahvuus: yrityksille on tilaa sijoitua lähellä pk-seutua mutta halvemmilla tontti- ja tilakustannuksilla.

Alueen sijainti keskeisten **valtakunnallisten liikenteen risteyskohtien ja väyläverkoston keskellä** on kotimaisittain hyvin saavutettava sekä työvoiman että logistiikan näkökulmasta, ja liikenteen sähköistyminen ja alenevat käyttökustannukset parantavat saavutettavuutta entisestään – toisaalta alueen poikittaisyhteyksissä on edelleen puutteita. Alueen **lähimarkkinat** ovat Suomen mittakaavassa suuret, ja työntekijöille on tarjota kohtuuhintaista asumista verrattain läheltä työpaikkoja (ml. pk-seudun työpaikka-alueet).

Koulutuksen vahvuutena ovat osaamiskeskittymät, ekosysteemit ja räätälöidyt ratkaisut – nämä tukevat myös vihreän siirtymän vaatimaa osaamista.

Koko Suomen tasolla **uhkia** ovat julkisen talouden kantokyvyn rajat, alueelliset tulonsiirrot, maahanmuuton varassa oleva hiipuva väestökehitys, yleinen deindustrialisaatio, toteutuvien investointien vähäisyys ja niiden rahoitettavuus sekä sääntelyn kehityksen vaikea ennakoitavuus.

Kansainväliseltä tasolta KUUMAN kilpailukykyä uhkaavat vaikeasti ennakoitava maailmantilanne (rahoitus, ilmastonmuutos, EU-lainsäädäntö) ja Keski-Euroopan vetovoimaiset ja kiinnostavat verokkialueet. Kansainvälisesti seudulla (kuten koko Suomessa) on poliittisesti vakaat olosuhteet, mutta huoltovarmuus (esim. paikallinen energiatuotanto) nousee esiin uutena epävarmuustekijänä.

5.1.3 Itä- ja Länsi-Uusimaa

Itä- ja Länsi-Uusimaa ovat hyvin erilaisia ja myös kunnat niiden sisällä poikkeavat toisistaan – kaikilla näillä on omanlaisensa vetovoimatekijät. Idässä alueen ”dynamo” on Porvoo, jonka ympärille kasvu keskittyy monessa mielessä. Lännessä toiminnot ja vetovoimatekijät ovat enemmän ”hajallaan”.

Sekä Itä- että Länsi-Uudellamaalla on tiettyjä **teollisuuskeskittymiä**, joiden ympärille on keskittynyt paljon ”positiivista kasvun kierrettä”

Matkailun ja asumisen vetovoimatekijöitä ovat kylämäisyys ja laajat virkistätymispalvelut, mm. Porvoolla ja Hangolla on perinteikäs vahva imago.

synnyttävää toimintaa, esim. Idässä Kilpilahden alue, joka edelleen vetää paljon alihankintayrityksiä, työvoimaa ja inhimillistä pääomaa puoleensa.

Alueelle on mahdollista sijoittaa **tilaa vaativia, melua ja muita ympäristöhaittoja aiheuttavia toimintoja**, jotka eivät mahdu pääkaupunkiseudulle. Haasteina tässä ovat yksityinen maanomistus, maankäyttösopimukset ja maankäytön kokonaisrakenne sekä hankkeiden sovittaminen yhteen ympäristökysymysten ja asuin ympäristöjen viihtyisyyden kanssa.

Saavutettavuus nähdään koko Suomen mittakaavassa sekä idän että lännen etuna muun muassa Helsinki-Vantaan lentokenttäalueen läheisyyden vuoksi. Kansainvälisen saavutettavuuden näkökulmasta erityisesti satamat ovat avainasemassa. Lännen osalta tärkeitä ovat nykyinen sekä mahdollinen tuleva **ratayhteys** sekä Turun moottoritie.

Sijainti pk-seudun läheisyydessä on vahvuus, sillä alueelta säteilee paljon ”hyvää” mm. maakunnan reuna-alueille (työpaikat asukkaille, työvoima reuna-alueiden omille yrityksille, muut kasautumishyödyt jne). **Kaikilta osin pääkaupunkiseudun vaikutus ei ulotu ulommalle maakuntaan** ja pääkaupunkiseudulle keskittyvällä kasvulla voi olla reuna-alueilla myös negatiivisia vaikutuksia mm. muuttoliikkeen osalta.

Liikenneverkon osalta yhteistyö valtion kanssa on avainasemassa. Tällä hetkellä valtion investointipäätösten viipyminen hidastaa tärkeiden liikennehankkeiden (esim. vt 51 parantaminen) toteutumista. Rataverkon kehittäminen on Suomessa Ruotsiin verrattuna sekavaa, tarvitaan vahvempaa yhteistä visiota (esim. Rantaradan kehittäminen Länsiradan rinnalla).

Matkailun ja asumisen vetovoimatekijöitä ovat kylämäisyys ja laajat virkistätymispalvelut, mm. Porvoolla ja Hangolla on perinteikäs vahva imago. Se, että ”kaikki tuntevat kaikki”, helpottaa arjen sujuvuutta. **Pienten kuntien elinvoiman säilyttämiseen** ja väestökehitykseen (nuoret ikäluokat vähenevät, vanhusväestö lisääntyy, työikäinen väestö vähenee) liittyy kuitenkin negatiivisen kasvun kierteen uhka. Uusilla investoinneilla olisi tähän merkittävä positiivinen vaikutus, mutta **heikkenevä väestökehitys on realiteetti**, johon on haettava ratkaisuja eri näkökulmista.

Uhkana alueilla on myös nykyinen **teollisuuden rakennemuutos**, joka nyt jo vähentänyt alueella työllisyyttä. Toisaalta rakennemuutos tarjoaa myös mahdollisuuksia etenkin vihreän siirtymän näkökulmasta.

5.2 Vihreän siirtymän vetovoimatekijät Uudenmaan alueilla

Ensimmäisen työpajan toinen teema käsitteli Uudenmaan kilpailukykyä nimenomaan vihreän siirtymän investointien näkökulmasta. Tältä osin työpajassa haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mikä tekee alueesta vetovoimaisen kohteen vihreän siirtymän investoinneille?
- Minkälaisille vihreän siirtymän investoinneille juuri tämän alueen vetovoimatekijät ovat houkuttelevia?
- Miten vihreän siirtymän investoinnit voivat vahvistaa alueen kilpailukykyä?

5.2.1 Pääkaupunkiseutu

Vihreän siirtymän valttikorttina pk-seudulla on **vahva panostus t&k-osaamiseen ja koulutukseen** (yliopistot), monipuolista vihreän siirtymän osaamista ja vahva startup- ja innovaatioekosysteemi (Slush): tuotekehitys tapahtuu täällä, mutta tuotanto muualla Uudellamaalla, jonne myös konkreettiset investoinnit suuntautuvat pk-seutua todennäköisemmin.

Resilienttiin vihreään siirtymään tarvitaan koko Uudenmaan monipuolinen yritystoiminta ja koko maakunnan kattavia innovaatioekosysteemeitä, joissa kullakin alueella on oma roolinsa. Esim. Tukholman seudulla on yhteinen seudun elinkeinostategia ja eri tavoin profiloituja klustereita ja vastaava toimintamalli voisi olla potentiaali myös Uudellemaalle?

Pk-seudulla on tarvittavaa kriittistä massaa ja sivuvirtoja, joita tarvitaan **kiertotalouden** raaka-aineeksi. Kokeilukulttuurista, esim. testbed-toiminnasta rakennusalan kiertotaloudessa, on saatu hyviä kokemuksia.

Kansainvälisessä vertailussa pk-seudun haasteena on **kasvuyritysten vähäinen määrä**.

Pk-seudulla **tilan puute** on selkeä rajoite, koska kasvavalla kaupunkiseudulla tilalle on vihreän siirtymän toimintojen lisäksi paljon muutakin käyttöä (tarvitaan tilaa säästäviä innovaatioita, esim. vertikaaliviljely).

Uhkiin varautuminen tuo **uusia mahdollisuuksia** yritystoiminnalle: uudenlainen ruoantuotanto, terveysteknologia, puhtaan siirtymän ratkaisut, uudet liikkumismuodot (dronet ja muu alailmatila, hyperloopit), matkailun uudelleenkohdentuminen ilmastonmuutoksen seurauksena

5.2.2 KUUMA-seutu

Seudulla kannattaa hyödyntää **klusteriajattelua ja synergiaetuja** jo olemassa olevien yritysten kanssa (esim. logistiikka, datakeskukset, teknologiateollisuuden pk-yritykset):

- Vihreän siirtymän investoinnit voidaan sijoittaa jo olemassa oleville alueille.
- Laajaa pinta-alaa vaativia yritysalueita voisi olla mahdollista rakentaa myös kuntarajat ylittäen.
- Ylikunnalliset energiaverkot: alueella on olemassa olevaa infraa ja mahdollisuus sen laajentamiseen (ml. sähkön ja veden saatavuus).

Osana laajempaa Helsingin seutua alueen kriittinen massa mahdollistaa **systemiset muutokset** (esim. kokonaisvaltainen siirtyminen fossiilittomaan energiaan). KUUMA:n väestörakenne suosii energiatehokkaita ja ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluita.

Kaavoituksellisesti siirtymä on haaste täälläkin, sillä väljempi yhdyskuntarakenne ei automaattisesti tarkoita valmiita sopivia sijaintipaikkoja.

Puhtaan energian riittävyys ja sähkönsiirtokapasiteetti voivat muodostaa pullonkauloja energiantensiiviselle vihreälle teollisuudelle.

Vihreän siirtymän innovaatioiden kannalta riskinä on, että niin julkiset toimijat kuin yrityksetkin keskittyvät liiaksi nykyhetkeen eivätkä panosta riittävästi tutkimukseen ja kehitykseen. Vihreän siirtymän yritykset eivät ole pelkkiä tilaa vieviä kierrätyslaitoksia vaan myös korkean teknologian yrityksiä, jotka tuovat tietotaitoa ja osaamista alueelle.

Tunnistetaanko KUUMA-seudun merkitys vihreän siirtymän näkökulmasta myös valtakunnallisella tasolla? Osallistuuko valtio seudun liikenneyhteyksien kehittämiseen, vai jääkö vastuu enenevässä määrin kunnille?

Uudenmaan alueiden erilaiset profiilit ja alueiden välinen yhteistyö ovat koko maakunnan vahvuus.

5.2.3 Itä- ja Länsi-Uusimaa

Vihreä siirtymä on molemmille alueille suuri mahdollisuus. Verrattuna muuhun Suomeen Itä- ja Länsi-Uudenmaan mahdollisuudet vihreiden investointien houkutteluun ovat vähintään yhtä hyvät koskien mm. vetyä, aurinkovoimaa, hiilinieluja, eri energiajärjestelmien kytkemistä toisiinsa. Myös suuremmille vihreän siirtymän toiminnoille on tilaa, esim. aurinkovoimalat, energian varastointi, vetylaitokset, tehtaat jne. Alueille tärkeiden öljynjalostuksen ja kemianteollisuuden muuttuminen hiilineutraaleiksi voi tuoda merkittäviä vihreän siirtymän investointeja. Turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta johtuen ainoastaan tuulivoimainvestointeja voi olla alueilla hankala toteuttaa.

Vihreisiin investointeihin kytkeytyy tyypillisesti **sähkön saatavuus**, mikä on molempien alueiden vahvuus (esim. suunnitelmat Inkoon terästehtaasta, Loviisan ydinvoimala). Sähkön siirtoon vaadittavaan infrastruktuuriin on panostettu ja panostetaan paljon. Myös muu **infrastruktuuri**, mm. sijainti Suomen etelärannikolla, hyvät yhteydet muualle Suomeen, alueen isot satamat, meren läheisyys jne., on vihreän siirtymän investoinneille otollinen.

Hankkeiden toteutettavuuteen liittyy kuitenkin paljon epävarmuutta. Panostuksista huolimatta puhtaan sähkön ja sähkönsiirtokapasiteetin riittävyys arveluttavat. Vihreän siirtymän hankkeista on suunnitelmia ja lupauksia, mutta investointien toteutumisesta ja toteutettavuudesta on toistaiseksi vielä vähän näyttöä. Paikallisen hyväksyttävyyden kannalta on ongelma, että hankkeiden hyödyt ja haitat jakautuvat epätasaisesti. **Globaalit ja paikalliset ympäristönäkökohdat eivät aina kohtaa.** Esimerkiksi sähkölinjoja on totuttu vetämään suorina linjoina pisteestä toiseen ympäristöarvoista välittämättä. Vaikka kunnissa on paljon tilaa, suuri osa siitä on metsää, jonka kaatamista esimerkiksi aurinkopaneelientien alta on vaikea perustella. Paljon hankkeita on valituskierteessä. Väärin uhkakuvien ja salaliittoteorioiden ehkäisemiseksi tarvitaan vahvaa viestintää – myös siitä, että tieto karttuu vähitellen YVA-prosessin edetessä.

Vihreän siirtymän hankkeiden edistäminen paikallisesti on pienissä kunnissa usein haastavaa. Kuntien omat **resurssit** eivät riitä mittavien hankkeiden läpiviemiseen ja infran toteuttamiseen. Valtion ja maakunnan tasolta tarvitaan näihin tukea (periaatteita, prosesseja). Esim. ulkopuolinen konfliktinhallinnan tuki on osoittautunut erittäin hyödylliseksi.

Vihreän siirtymän osalta (ja laajemminkin) Uudenmaan alueiden erilaiset profiilit ja alueiden välinen yhteistyö ovat koko maakunnan vahvuus.

5.3 Asunto- ja maapolitiikan keinot varautua väestönkasvuun

Selvitystyön toisen työpajan teemana oli asuminen ja maankäyttö. Asuntojen tarjonta luo edellytykset väestön kasvulle ja muuttoliikkeen toteutumiselle, mutta ei yksinään riitä takaamaan positiivista väestökehitystä. Suurin osa Tilastokeskuksen syksyn 2024 ennusteen väestönkasvusta kohdistuu Uudellemaalle, mutta Uudenmaan eri alueiden välillä on huomattavia eroja ja

väestönkasvu keskittyy Tilastokeskuksen ennusteen mukaan voimakkaasti pääkaupunkiseudulle.

Kasvun pullonkaulojen välttämiseksi kaavoituksen tehtävä on varmistaa tonttitarjonta hyvin saavutettavissa sijainneissa, erityisesti keskuksissa ja raiteiden varsilla. Kun maahanmuutosta yhä suurempi osa on työperäistä, asuntojen ja työpaikkojen sijainti sekä niiden väliset liikenneyhteydet ovat keskeinen vetovoimatekijä. Työpaikka-alueiden säilyttäminen kasvavalla seudulla vaatii erityistä huomiota, mutta sen rinnalla tulisi edistää asuin- ja työpaikka-alueiden nykyistä vahvempaa sekoittumista. Väestön ikääntyessä palveluiden saavutettavuuden merkitys korostuu.

Saavutettavuutta voidaan edistää monipuolisella yhdyskuntarakenteella, missä maankäytön suunnittelun on avainasemassa, jotta uudet asuinalueet voidaan rakentaa kestäväällä tavalla. Maapolitiikan tulee olla pitkäjänteistä, aktiivista ja suunnitelmallista, ei yksittäisten suhdanteiden tai vaalikausien vietävissä. Maanhankintaan tarvitaan selkeitä linjauksia.

Tonttivarannon varmistaminen edellyttää riittäviä kaavoitusresursseja. Kaavoitusprosessit ovat hitaita, ja uusien asuntoalueiden kaavoittaminen ja rakentaminen voi viedä vuosikymmeniä. **Kaavoitukselta vaaditaan yhä monimutkaisemmaksi käyvää tasapainoilua asuntorakentamisen ja ympäristökysymysten välillä.**

Kasvukeskuksissa haasteena on viher- ja virkistysalueiden säilyttäminen ja nykyisten asukkaiden vastustus liiallisena ja liian tiiviinä pidettyä rakentamista kohtaan, kun taas vähäisen kasvun alueilla huomiota vaatii uusien asuntojen tuotannon ohjaaminen yhdyskuntarakenteen kannalta kestäviin sijainteihin. Hitaamman kasvun alueilla korostuu tarve täydennysrakentamiseen, kasvukeskuksissa joukkoliikenneinvestoinnit vaativat tehokasta maankäyttöä. **Kasvun eriytyminen alleviivaa kuntien välistä yhteistyötä.** Pääkaupunkiseudulla ja tietyissä KUUMA-kunnissa kasvun rajat alkavat tulla vastaan, kun taas ulommalla maakunnassa kasvua voisi olla enemmänkin.

Tarve investoida infrastruktuuriin ja julkiseen liikenteeseen kasvaa, mikä vaatii merkittäviä taloudellisia resursseja ja pitkän aikavälin suunnittelua. Riittämättömät infrainvestoinnit voivat muodostaa kasvun pullonkaulan ja rajoittaa uusien alueiden joukkoliikennesaavutettavuuden kehittymistä. Raidehankkeet ohjaavat vahvasti asuntotuotantoa ja sitouttavat poliittisia päättäjiä asuntotuotannon tavoitteisiin.

Asuntopolitiikka ja ohjauksen keinot

Kasvukeskuksissa asuntopula voi pahentua ja hinnat nousta entisestään, mikä vaikeuttaa erityisesti nuorten ja pienituloisten asunnon hankintaa. Asumisen korkea hinta rajoittaa myös vanhenevan väestön muuttoa lähemmäs palveluita. Näkymät tulevaisuuden asumispreferensseihin ja miten esim. ilmasto- ja ympäristökysymykset niihin vaikuttavat ovat vielä rajallisia. Nykyinen asuntokanta on joka tapauksessa osittain vanhenevaa eikä kaikilta osin vastaa tulevaisuuden tarpeita. Millä ehdoin ja miten tätä rakennuskantaa pystytään käyttämään ja tarvittaessa muuttamaan?

Kuntien keinot ohjata asuntotuotantoa ja sovittaa yhteen eri asuntotyyppisiä ja hallintamuotoja ovat rajalliset. Tekeillä olevat lakimuutokset uhkaavat

Asuntotarjonnalta vaaditaan nykyistä suurempaa monipuolisuutta, jotta eri väestöryhmien tarpeet ja asumispreferenssit on mahdollista huomioida.

joiltain osin heikentää kuntien keinoja ohjata asuntorakentamista pitkän aikavälin tarpeita vastaavasti. Valtakunnallisen asuntopolitiikan tempoilevuus ja ennakoimattomuus vaikeuttavat kuntien pitkäjänteistä suunnittelua. ARA- ja ASO-asuntojen tulevaisuus on epävarma, ja uusia kohtuuhintaisen asumisen ratkaisuja tarvitaan, mutta niiden kehittäminen vie aikaa. Kunnilla on kasvava vastuu kohtuuhintaisen asumisen turvaamisessa. Tontti- ja asuntotarjonnan varmistaminen on tässä avainasemassa. Toisaalta välimallin asuntotuotantoon kaivataan kipeästi ratkaisuja. Esimerkiksi uusille maahantulijoille tarvitaan rahoitusmekanismeja, jotka mahdollistavat omistusasunnon hankinnan pienellä pääomalla. Vuokra-asuntotuotantoa tarvitaan lisää myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Vuokra-asumisella on monien päättäjien keskuudessa huono maine. Myöskään kunnan ja rakennuttajien prioriteetit eivät aina kohtaa.

Muuntojoustavuus ja elinkaariajattelu

Ikääntyneiden osuuden kasvu tuo asuntopolitiikan omat paineensa ja asettaa uusia vaatimuksia esteettömyydelle, palvelujen saavutettavuudelle, julkisille liikenneyhteyksille ja asuntojen muuntojoustavuudelle.

Asuntotarjonnalta vaaditaan nykyistä suurempaa monipuolisuutta, jotta eri väestöryhmien tarpeet ja asumispreferenssit on mahdollista huomioida. Asuntokuntien keskikoon pienentyessä ja ikääntyneiden sekä maahanmuuttajien osuuden kasvaessa kerrostaloasumisen ja pienten asuntojen kysyntä todennäköisesti kasvaa. Lisäksi esim. useamman sukupolven muodostamille asuntokunnille tarvitaan suurempia kerrostaloasuntoja. Ydinalueille pientaloja mahtuu vain rajallisesti, mikä ohjaa lapsiperheiden muuttoliikettä vastaisuudessaakin ulommalle maakuntaan.

Sekä kaavoihin että rakennuskantaan tarvitaan muuntojoustavuutta, jotta voidaan varautua väestön ikääntymiseen ja tulevaisuuden muuttuviin

asumisen tarpeisiin (ml. laitosasuminen). Muuntojoustavuus mahdollistaa asuntojen jakamisen tai yhdistämisen elämäntilanteiden muuttuessa. Muuntojoustavuus koskee myös palvelurakennuksia. Ikääntyneiden asumisen kehittämiseksi **kunnilta ja hyvinvointialueilta vaaditaan uudenlaista yhteistyötä.**

Segregaatio ja alueiden eriytyminen

Segregaation ehkäisyn merkitys korostuu entisestään. Segregaatio voi koskea melko pieniäkin kohteita ja yksittäisiä kortteleita. Segregaatiohaasteet

kohdistuvat tietyille alueille ja jopa yksittäisiin rakennuksiin. Väestön erilaistuminen maksukyvyyn suhteen yhdistettynä asumisen tukijärjestelmän muutoksiin uhkaa vahvistaa segregaatiokehitystä. Myös riittämättömät joukkoliikenneinvestoinnit lisäävät liikenneköyhyyttä, mikä puolestaan voi lisätä segregaatiota.

Maahanmuuttajien asumisen tarpeista ja preferensseistä kaivataan tietoa: monipuolisen asuntotarjonnan lisäksi tarvitaan palveluja vieraskielisille. Suunnittelun ja kehittämisen tueksi tarvitaan tietoa, dataa ja ennusteita.

Taulukko 8. Väestökehityksen uhkat ja mahdollisuudet vuoteen 2060 mennessä.

Mahdollisuudet	Uhkat
<p>Monipuolinen asuminen: Uudenmaan eri alueet tarjoavat erityyppistä asumista erilaisiin tarpeisiin, mikä on suuri mahdollisuus koko maakunnalle. Tiivis-matala-asuminen tuo mahdollisuuksia yhdistää pientalo- ja kerrostaloasumisen hyviä puolia.</p> <p>Ikääntyvän väestön potentiaali: Työvoimapulan lisääntyessä ikääntyvien työntekijöiden arvostus kasvaa, ja heitä halutaan pitää pidempään työelämässä. Ikääntyvän väestön asumismuotojen kehittäminen voi luoda uutta taloudellista toimintaa.</p> <p>Kasvu tuo hyvinvointia: Pääkaupunkiseudun kasvu vetää mukanaan myös muita Uudenmaan kuntia, parantaen koko alueen hyvinvointia. Vastaavasti Uudenmaan väestön kasvu voi tuoda menestystä koko Suomelle.</p> <p>Kestävä kasvu: Kasvun ja kestävyysyden yhdistäminen on mahdollista, vaikka vaatiikin tasapainoilua erilaisten tavoitteiden välillä.</p> <p>Kansainväliset osaajat: Maahanmuuton jatkuessa Suomeen saadaan ulkomailta korkean tason osaamista.</p>	<p>Epätasainen kasvu: Kasvu ei jakaudu tasaisesti Uudenmaan alueella. Kuntien välinen kilpailu parhaista muuttajista ei edistä koko maakunnan vetovoimaa. Ydinalueilla joudutaan tasapainoilemaan kasvun ja lähiluonnon säästämisen välillä, kun taas joillain alueilla saatetaan tarvita keinoja hallita supistumista.</p> <p>Segregaation riski: Maahanmuuton keskittymisen haitat on pyrittävä estämään.</p> <p>Taloudelliset realiteetit: Kuntien on vaikea yhdistää strategioita ja taloutta. Pientaloasumista halutaan, mutta se vaatii investointeja, joihin ei välttämättä ole varaa tai halua. Toisaalta on riski, että investoidaan infrastruktuuriin uusilla omakotialueilla, mutta alueet eivät toteudu suunnitellusti muuttuvassa maailmassa.</p> <p>Lainsäädännölliset muutokset: Kaavoituksen ohituskaistat, kuten puhtaan siirtymän sijoittamislupa, tuovat haasteita yhdyskuntarakenteen hallittavuudelle, ympäristölle ja aidolle kestävyydelle.</p> <p>Ilmastonmuutos ja globaalit kriisit: Ympäristökatastrofit, sodat ja taloudelliset kriisit voivat vaikuttaa muuttoliikkeeseen ja maahanmuuttoon.</p>

5.4 Kuntien keinot varautua investointeihin ja työpaikkoihin

Selvitystyön viimeisessä työpajassa tarkasteltiin lähemmin sitä, miten kunnat voivat varautua niihin, kokoluokaltaan jopa erittäin suuriin investointeihin, joita vihreä siirtymä mahdollisesti tuo tullessaan.

Investoinnit ja työvoiman kysyntä ovat kahdensuuntaisessa vuorovaikutuksessa keskenään: osaava työvoima houkuttelee investointeja, jotka tuovat lisää osaavaa työvoimaa. Työpaikkojen määrän lisääntyessä kunnissa pitää suunnittelussa ja päätöksenteossa osata ottaa huomioon, mitä tästä seuraa ja miten seurauksiin pitää varautua. Varautumista tarvitaan niin maankäytön, liikenteen ja asumisen kuin palvelutarjonnankin suunnittelussa ja toimeenpanossa.

5.4.1 Kuntien keinot houkuttaa investointeja ja työpaikkoja

Kaavoituksessa tulee varautua strategisesti ja tavoitteellisesti riittävän kauas tulevaisuuteen kaupan, palveluiden, asuntotuotannon, infran, liikenteen ja teollisuuden kasvuun ja investointeihin, ja suunnitelmat tulisi mielellään saada mukaan myös maakuntakaavaan. Riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta yrityksille on oleellista, ml. suuret teollisuus- ja työpaikkatontit liikenteelliseltä saavutettavuudeltaan ja energiansaanniltaan sopivissa sijainneissa. Tässä suhteessa tilannetta on katsottava kuntarajojen yli, esimerkiksi teollisen toiminnan tontteja on pk-seudulla vähän, mutta KUUMA-seudulla niille on enemmän tilaa.

Investointeja voidaan houkuttaa tarjoamalla yrityksille kasvutilaa kaavoituksen ja infrastruktuurin avulla. Kaikkea ei kuitenkaan kannata hamuta: tarvitaan strategista suunnittelua sen suhteen, minkälaisia yrityksiä ja työpaikkoja halutaan ja minkälaisia tarpeita näillä yrityksillä on. Asemakaavoitettuja tontteja pitää olla valmiina erilaisiin tarkoituksiin, kilpailukykyisellä

hinnalla. Varastoon kaavoittaminen ei kuitenkaan aina ole mahdollista. Tällöin sujuvat kaavoitus- ja lupaprosessit mahdollistavat nopean reagoinnin yritysten tarpeisiin. Asemakaavoja on mahdollista laatia nopeasti ”mittatilaustyönä”, kunhan yleiskaavallinen tilanne on kunnossa .

Asemakaavoitukseen kaivataan yrityksiltä paremmin tietoa konkreettisista tarpeista sekä alustavaa sitoutumista. Tarvitaan työpaikka-alueiden profilointia, markkinointia ja aktiivista viestintää investointimahdollisuuksista oikeissa kanavissa, myös seudullista yhteismarkkinointia (esim. KUUMA-seudun Helsinki Ring of Industry). Ankkuriyrityksillä on suuri merkitys ja ne vetävät alueelle mukanaan myös muita yrityksiä.

Erityisesti liikenneväylien ja niihin kohdistuvan infran toteutuksessa ja suunnittelussa tarvitaan kuntien, maakuntaliiton ja valtion yhteistyötä. Joustavat, turvalliset ja nopeat liikenneyhteydet sekä tie- joukkoliikenne ja dataliikenteessä ovat kaikessa liiketoiminnassa ja asumisessa välttämättömät. Datakeskukset ja vetyhankkeet vaativat panostuksia kunnallistekniikkaan, etenkin vesijärjestelmiin ja sähkön siirtokapasiteettiin. On jo tilanteita, joissa sähköverkon riittämätön kapasiteetti on noussut investoinnin pullonkaulaksi. Kunnan mahdollisuudet vaikuttaa sähköinfraan ovat kuitenkin rajalliset.

Investointeja voidaan houkuttaa tarjoamalla yrityksille kasvutilaa kaavoituksen ja infrastruktuurin avulla.

Investointien houkuttelussa osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen on avainasemassa. Uudenlaiset yritykset tarvitsevat uudella tavalla koulutettua henkilökuntaa, myös matalapalkkaisemmille aloille. **Erityisesti korkean osaamisen toimialoilla, mutta myös uutta osaamista vaativien hankkeiden kohdalla (esim. datakeskukset) korostuu yritysten ja alueen korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten välinen yhteistyö** ja yritysten keskinäinen verkostoituminen (ekosysteemit). Kunnalla voi olla tässä aktiivinen rooli yhteistyön alustana ja fasilitaattorina, kunnan ylimmästä johdosta alkaen (kunnan johtajien tulee tavata yritysten johtoa). Vahvat ekosysteemit toimivat houkuttimena myös kansainvälisesti.

Laadukkaan ja monipuolisen asuntotarjonnan varmistaminen työntekijöille on keino tukea työvoiman liikkuvuutta. Houkutteleva, toimiva ja elävä asuinympäristö (ml. kulttuuritarjonta ja tapahtumat) on vetovoimatekijä sekä asukkaille että kaupan yrityksille, joiden tarjonnalle asukkaat luovat kysyntää. Vakaa toimintaympäristö ja kaavoituksen luoma pitkä näkyminen on tunnistettu investointien vetovoimatekijäksi. Riskinä on, että nyt käynnissä olevilla lakimuutoksilla heikennetään tätä.

5.4.2 Varautuminen maankäytön, liikenteen ja asumisen suunnittelussa ja toteutuksessa

Suunnittelun pitää olla pitkäjänteistä ja strategista. **Kunnalla tulee olla visio ja näkemyksiä, mitkä ovat sen vahvuudet ja minkälaista yritystoimintaa kuntaan halutaan.** Ajantasainen yleiskaava antaa raamit kunnan tahtotilalle yritysten sijoittumisessa. MAL- ja muu seudullinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää seudun yhteisen näkymän luomiseksi koko seudun (PKS + KUUMA) tulevasta kehityksestä sekä kuntien maankäytön, liikenteen ja asumisen tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

Puhtaan siirtymän sijoittamislupa, joka astuu voimaan 1.1.2025, vaikeuttaa merkittävästi tavalla

kaavoituksen mahdollisuuksia ennakkointiin ja varautumiseen.

Aktiivinen maapolitiikka ja suunnitelmallinen maanhankinta maanomistuksen pirstaleisuuden vähentämiseksi ovat varautumisessa avainasemassa riittävien maavarantojen varmistamiseksi sopivissa sijainneissa. Työpaikka-alueilla tulee olla myös laajenemisvara. Lunastuslaki kuitenkin tulee vaikeuttamaan maan hankintaa, jos maanomistajilla ei ole halukkuutta myydä ja kunnalla puolestaan ei ole halua tai mahdollisuutta lähteä lunastuksiin. Tätä varten tarvitaan vahva visio siitä, mistä päin maata kannattaa hankkia.

Kaavoitukselta tarvitaan joustavuutta ja ketteryyttä, jotta muuttuviin tarpeisiin voidaan vastata nopeasti. Kuntaorganisaation ketteryys vaikuttaa yritysten investointipäätöksiin. Olennaista on, että maankäytön toteuttamisen suunnittelu on kunnossa eli ketju kaavoitus – toteutuksen suunnittelu – infrarakentaminen – resursointi toimii yhteen hyvin ja ajallaan.

Kaavoituksen haasteet nousevat esiin erityisesti uusilla alueilla, joissa yritystoimintaa ei vielä ole. Olemassa olevien keskittymien, kuten Kilpilahden, laajentaminen on usein helpompaa.

Infrastruktuurin kynnysinvestointeja pitää pyrkiä minimoimaan, mutta niihin pitää silti varautua. Liikenneinvestointien ohella vihreässä siirtymässä panostuksia tarvitaan ennen kaikkea energian saatavuuteen ja siirtokapasiteettiin. Yllättävät investoinnit haastavat infraa ja sähköverkkoa, ja esimerkiksi hukkalämpöä voi jäädä hyödyntämättä.

Monipuolinen asuntotarjonta ja viihtyisät asuinalueet ovat tärkeä tekijä työvoiman houkuttelussa. **Asuntotilanteen tulee vastata työntekijöiden moninaiisiin tarpeisiin.** Vaikka kuntaan tulisi suurikin teollinen investointi, voi sinne töihin tulevan perheessä olla lisäksi aivan toisella alalla työskentelevä, eri ikäisiä lapsia jne. Asumisen ja liikkumisen pitää toimia koko perheelle. Joukkoliikenne ja muut liikkumiseen liittyvät palvelut ovat tärkeitä

työpaikkasaavutettavuuden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Asumisen, liikenteen ja työpaikkojen yhteensovittamisessa tarvitaan kokonaisvaltaista näkemystä ja nykyistä vahvempaa päätöksenteon tulevaisuusorientoituneisuutta.

5.4.3 Varautuminen palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa

Palveluverkon solmujen sijoittamisen tulee perustua parhaaseen mahdolliseen tietoon ja laskelmiin. Skenaariotyö ja kasvuskenaarioiden vaikutusten arviointi ovat tässä tärkeitä työkaluja. Tiedon laatu, hajanaisuus ja ajantasaisuus vaikeuttavat tiedolla johtamista. **Tiedon liikkuminen kunnan eri toimialojen välillä sekä kunnan ja hyvinvointialueen välillä on välttämätöntä** (esim. tilastojen hyödyntäminen kaavoittaja ja palveluverkon suunnittelijan yhteistyönä), mutta toistaiseksi vuoropuhelua hyvinvointialueiden kanssa on niukasti tai ei lainkaan.

Maahanmuutto vaikuttaa merkittävästi Uudenmaan väestönkasvuun tulevana vuosina ja vaikeuttaa ennakointia. Myös pendelöinti tuo palveluiden ennakointiin haasteita. Ennakointi tarvitsee parikseen joustavuutta, jotta se antaa valmiuksia reagoida nopeisiin muutoksiin (esim. lapsimäärän lisäys). Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että rakennusten käyttötarkoituksia ei tulisi rajata liian tarkasti joustavuuden säilyttämiseksi.

Koulujen ja päiväkotien tilantarvetta on haastavaa ennakoida. Tähän vaikuttaa mm. investoinnin tyyppi (kuinka paljon työllistää, rakentamisen aikana vs. sen jälkeen, tuleeko perheet mukana jne.). **Tiiviissä kaupunkirakenteessa koulujen ja päiväkotien tilantarve on kasvava haaste.** Koulujen ja päiväkotien sijaintia koskevissa päätöksissä on huomioitava vaikutukset asuinalueiden eriytymiseen ja segregatioon. Palveluiden keskeinen sijainti ja hyvät liikenneyhteydet palvelevat perheitä, joissa vanhempien työpaikat sijaitsevat seudulla eri suunnilla. Oma kysymyksensä on, missä määrin kuntien tulisi voida tarjota

Maahanmuutto vaikuttaa merkittävästi Uudenmaan väestönkasvuun tulevana vuosina ja vaikeuttaa ennakointia.

englanninkielistä peruskoulutusta ja palveluita. Ne voivat olla vetovoimatekijä ulkomailta tulevien työntekijöiden houkuttelemiseksi mutta eivät ole ratkaisu perheille, jotka haluavat muuttaa Suomeen pysyvästi. Myös virkistyspalvelut ja muut vapaa-ajan palvelut on laitettava kuntoon asukkaiden ja työntekijöiden houkuttelemiseksi.

5.4.4 Entä jos investointeja ei saada ja työpaikkoja ei tule?

Jos työpaikkojen määrä vähenee, kuntien on varauduttava laskeviin verotuloihin. Toisaalta samalla myös investointeja tarvitaan todennäköisesti vähemmän. Investointien lisäksi toimitilan tarpeeseen vaikuttaa etätöiden määrä, mikä tällä hetkellä näkyy vajaakäyttöisinä tai tyhjinä toimistotaloina. Väestörakenteen muuttuessa kuntien on sopeutettava palveluitaan, mikä voi olla poliittisesti haastavaa. Kiinteistä palveluista voi olla tarpeen siirtyä liikkuviin tai etäpalveluihin. Sote-menojen osalta päätökset palveluista ja niiden rahoituksesta ovat kuitenkin valtion ja hyvinvointialueiden vastuulla.

Monipuolinen elinkeinorakenne auttaa kestämään sekä suhdannevaihteluita että investointien toteutumattomuutta. Matalan kynnyksen neuvonnalla ja elinkeinopalveluilla voidaan tukea yritysten perustamista, rekrytointia ja sijoittumista. Kasautumishyödyt ohjaavat myös monien vihreän siirtymän investointien sijoittumista. Yritysten ja asukkaiden houkuttelussa kuntien kannattaa yhtä kaikki tukeutua omiin vahvuuksiinsa.

Kunta voi olla houkutteleva asuinpaikka myös muualla työssä käyville, kunhan liikenneyhteydet mahdollistavat säännöllisen pendelöinnin. Tässä suhteessa **investoinnit hyviin joukkoliikenne-yhteyksiin luovat resilienssiä.** Myös loma-asukkaat voivat tuoda kuntaan elinvoimaa, ja osa heistä asuu mökkipaikkakunnalla osan ajasta ympäri vuoden. Väestön ikääntyessä eläkeläiset ovat tässä suhteessa merkittävä ryhmä ja etätyö mahdollistaa joustavat asumisratkaisut varsinkin asiantuntijatyötä tekeville. Silti osa-aikainen asuminen ei välttämättä riitä ylläpitämään ympärivuotisia palveluita. Etätyötrendi vaikuttaisi myös olevan tasaantumassa.

Uusimaa tulisi nähdä yhtenä työmarkkina-alueena, jossa investointi yhteen kuntaan hyödyttää usein koko maakuntaa.

5.4.5 Yhteistyö kuntien, maakuntaliiton ja valtion kesken

Uusimaa tulisi nähdä yhtenä työmarkkina-alueena, jossa investointi yhteen kuntaan hyödyttää usein koko maakuntaa. Pääkaupunki-seudun kansainvälinen vetovoima heijastuu myös muualla Helsingin seudulle. Työvoiman liikkuvuus kuntarajojen yli on yleistä, joten investoinnit yhdessä kunnassa voivat tarjota työpaikkoja useamman kunnan asukkaille.

Liikenneverkkojen suunnittelu, joukkoliikenteen kehittäminen ja matkalippujärjestelmät, kunta-rajat ylittävät infrastruktuurit (esim. sähköverkot), työllisyysalueiden välinen yhteistyö ja seudullinen yhteistyö asumisen suunnittelussa ovat ilmeisiä konkreettisen yhteistyön paikkoja. Myös markkinoinnissa kansainvälisen näkyvyyden saavuttamiseksi voidaan tehdä enemmän yhdessä (esim. KUUMA-seudun Helsinki Ring of Industry).

Kuntien erilainen, toisiaan täydentävä profilointi tukee markkinointiponnistuksia muodostamalla yhdessä houkuttelevan kokonaisuuden (seudullinen ”tarjontapaletti”). MAL-seutus suunnittelu hyödyttää laajasti myös seudun ulkopuolisia kuntia ja tuottaa paljon tietoa kuntien käyttöön. Vapaaehtoiset seutus suunnitelmat ovat keino luoda yhteistä visiota ja tahtotilaa.

Suuret investoinnit koettelevat pienten kuntien resursseja. Valtiolta kaivattaisiin taloudellista tukea investoinnin vaatimiin infrastruktuuri-parannuksiin, mutta myös asiantuntija-apua. Valtion rahoituksen allokoinnissa kuntien välinen vuoropuhelu on äärimmäisen tärkeää. Valtion suuntaan tapahtuvassa edunvalvonnassa tarvitaan maakunnan liiton tukea kunnille ja edunvalvonnan määrätietoista kehittämistä koko maakunnan tasolla.

6. Johtopäätökset

Uudenmaan talous, työpaikat ja väestökehitys ovat kohdanneet edellisten vuosikymmenien aikana useita murroskausia. Tällaisia ovat olleet mm. 1990-luvun lama, 2000-luvun alun it-kuplan puhkeaminen ja vuoden 2008 finanssikriisin jälkeinen pitkittynyt taantuma. Aivan viime vuosina ensin pandemia ja sitten Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ovat heiluttaneet voimakkaasti sekä talouden suhdanteita että muuttoliikkeitä ja niiden suuntaa.

Murroksia on odotettavissa myös tulevaisuudessa. On esimerkiksi varsin ilmeistä, että Uudellamaalla väestö tulee ikääntymään ja ulkomaalaistaustaisen väestön osuus kasvaa. Geopolitiikka, kansainväliset suhdannevaihtelut sekä

Projektoiden tärkein tehtävä on kuvata mahdollisia ja toisistaan riittävän selvästi poikkeavia kehityskulkuja. Vaihtoehtojen pohjalta voidaan valmistella suunnitelmia ja toimenpiteitä, joilla tulevaisuuteen voidaan varautua.

tulevaisuudessa yhä useammin myös ilmastonmuutos ja siihen kytkeytyvät ympäristökatastrofit voivat kuitenkin vaikuttaa ennalta arvaamattomasti siihen, kuinka paljon ja mistä päin maailmaa muuttajia tulee. On selvää, että ilmastonmuutos ja siihen liittyvä hiilidioksidipäästöjen vähentämisen tarve, energiamurros, digitalisaatio ja tekoälyn edistyminen tulevat ohjaamaan tulevina vuosina monin tavoin Uudenmaan kehityksen suuntaa. Sen sijaan paljon epävarmuutta liittyy siihen, miten nämä muutokset tulevat vaikuttamaan asumiseen, työntekoon, yritystoimintaan, liikkumiseen sekä yhdyskuntarakenteisiin. Työnteon, asumisen, kaupankäynnin ja liikkumisen tavat ovat olleet liikkeessä viime vuosina myös etätyön ja verkkokaupan yleistyttyä ja pandemian vauhdittamana, eikä toistaiseksi ole vielä täysin nähtävissä, minkälaisia muutoksia näihin ilmiöihin liittyy tulevaisuudessa.

Tulevaisuuden murrosten ennustaminen tästä päivästä liki 40 vuotta eteenpäin on mahdotonta. Sen vuoksi tässä selvityksessä ei anneta ennusteita, vaan projisoidaan vaihtoehtoisia ja toisistaan poikkeavia kehityskulkuja nykytilanteesta lähtien. Mikään tässä selvityksessä vuoteen 2060 asti esitettävä projektiovaihtoehto tuskin toteutuu sellaisenaan, ei etenkin alueiden tai kuntien tasolla. Projektoiden tärkein tehtävä on kuvata mahdollisia ja toisistaan riittävän selvästi poikkeavia kehityskulkuja. Vaihtoehtojen pohjalta voidaan valmistella suunnitelmia ja toimenpiteitä, joilla tulevaisuuteen voidaan varautua. Samalla ennakointi antaa mahdollisuuden myös ohjata tulevaisuutta haluttuun suuntaan.

6.1 Väestö ikääntyy ja moninaistuu, kaupungistuminen jatkuu

Väestön ikärakenne tulee muuttumaan tuntuvasti seuraavina vuosikymmeninä kaikissa projektivaihtoehdoissa. Eryteisesti yli 60-vuotiaiden väestöosuus kasvaa systemaattisesti. Vastaavasti lasten ja nuorten osuus supistuu. Väestön ikääntymisen seurauksena lisääntyvä työvoimavaltaisten hoivapalveluiden kysyntä saa aikaan kiristyvää kilpailua osaavasta työvoimasta, mikä heijastuu muille aloille. Nopean kasvun vaihtoehdoissa maahanmuutto kuitenkin pitää työikäisten väestön määrän kasvussa koko jakson ajan. Sitä vastoin hidastuvan kasvun vaihtoehdossa työikäisten määrä alkaa laskea 2040-luvun puolivälistä alkaen. Jos näin käy, työikäisen väestön kasvun hiipuminen heijastuu Uudenmaan yritystoimintaan ja työpaikkakehitykseen, verotuloihin ja julkiseen talouteen.

Luonnollinen väestönkasvu hiipuu kaikissa projektivaihtoehdoissa. Sen vuoksi **työmarkkinoiden toimivuus edellyttää paljon työperäistä maahanmuuttoa.** Uusimaa kilpailee työn perässä muuttavista tulijoista muun Euroopan maiden ja alueiden kanssa, ja kilpailun voi odottaa kiristyvän sitä mukaa, kun luonnollinen väestönkasvu myös muualla Euroopassa heikkenee. Maakunnalla ja kunnilla tulee olla ymmärrystä omista vahvuuksistaan ja visio siitä, mikä alueella houkuttelee ihmisiä, jotka ovat valmiita muuttamaan työn perässä maasta ja maanosasta toiseen.

Digitalisaatio vähentää työn ja kaupankäynnin riippuvuutta fyysisestä sijainnista. Toisin kuin pandemian aikaan uumoiltiin, paikkariippumattomuus ei silti ole kääntänyt muuttoliikkeen suuntaa pois päin suurista kaupungeista ja kaupunkiseuduilta, vaan **pandemiavuosien jälkeen muuttoliikkeen suunta on palautunut aiemmalle kaupungistumista vahvistavalle uralle.** Väestön ikääntyminen ja yhden hengen kotitalouksien yleistyminen tekevät palveluiden läheisyydestä yhä tärkeemmän kriteerin asuinpaikkaa valittaessa. Myös maahanmuutto vahvistaa kaupungistumisen trendiä. Vaikka ulkomailta muutetaan eri puolille Suomea, paremmat opiskelu- ja työmahdollisuudet, monipuolisempi palvelutarjonta ja sosiaaliset kontaktit vetävät maahanmuuttajataustaista väestöä muualta Suomesta kohti suurimpia kaupunkeja ja aivan erityisesti pääkaupunkiseudulle. Tämän selvityksen nopean kasvun vaihtoehdoissa maahanmuuton muuttovoittoa riittää kaikkiin Uudenmaan kuntiin, mutta todennäköistä on, että maahanmuuttajataustainen väestö keskittyy pääkaupunkiseudun ulkopuolellakin kuntien keskustaajamiin. **Ikääntyminen, maahanmuutto ja asukkaiden taustojen moninaistuminen heijastuvat monella tapaa myös asumiskysyntään ja erilaisten asuinalueiden vetovoimaan sekä ennen pitkää palveluiden tarpeeseen.**

Väestön ikärakenne tulee muuttumaan tuntuvasti seuraavina vuosikymmeninä kaikissa projektivaihtoehdoissa.

Väestönkasvu ja asukasrakenteen muutos vaikuttavat asumiseen, työhön ja liikkumiseen

- **Uudenmaan väestönkasvu perustuu tulevaisuudessa maahanmuuttoon.** Maahanmuuton ansiosta väestön ikärakenne säilyy nuorempana kuin ilman maahanmuuttoa. Silti Uudellamaalla kaikissa kasvuvaihtoehtoissa ikääntyneen väestön määrä lisääntyy erittäin voimakkaasti
- **Maahanmuutto ja väestön ikääntyminen muokkaavat Uudenmaan työ- ja asuntomarkkinoita.**
 - Työperäinen maahanmuutto parantaa työvoiman tarjontaa ja työmarkkinoiden toimivuutta.
 - Asukasrakenteen monipuolistuminen heijastuu asumistarpeisiin, asumisen kysyntään ja valintoihin sekä asukkaiden palvelutarpeeseen.
- **Väestön ja työpaikkojen kasvu ei jakaudu tasaisesti Uudenmaan alueella.** Pääkaupunkiseudun kasvu parantaa kuitenkin koko maakunnan hyvinvointia vetämällä mukanaan myös muita Uudenmaan kuntia.
- **Uudenmaan eri alueet tarjoavat erityyppistä asumista erilaisiin tarpeisiin.** Asuntotuotannon ohjaus vaatii monitahoista yhteistyötä koko maakunnan alueella (kunnat-maakunta-valtio, kuntien eri toimialat, hyvinvointialueet).

6.2 Vihreä kilpailukyky kysyy hyvinvointia ja innovaatioita

Uudenmaan kestävä kasvu tulevaisuudessa edellyttää maakunnalta vahvaa kilpailukykyä suhteessa sen pohjoiseurooppalaisiin verrokkialueisiin. Euroopan keskuspankin entisen johtajan Mario Draghin tuoreessa mietinnössä (Draghi 2025) Euroopan kilpailukyvyyn kirittämiselle asetettiin kolme keskeistä tavoitetta: innovaatiokuilun umpeen kurominen suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan, hiilestä irtautuminen sekä turvallisuuden vahvistaminen ja liiallisten riippuvuuksien vähentäminen. Samat teemat ovat ilmeisen relevantteja myös Uudenmaan kilpailukyvyyn edistämiseksi. On kuitenkin huomattava, että **yri-tysten ja työvoiman houkuttelun, tuottavuuden ja innovaatioiden ohella maakunnan kilpailukykyä**

määrittävät myös asukkaiden ja ympäristön hyvinvointi (esim. Laakso 2021b). Kilpailukyvyyn ulottuvuudet eivät ole irti toisistaan. Esimerkiksi luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut kasvattavat asukkaiden hyvinvointia ja sitä kautta alueen vetovoimaa myös yrityksille.

Aluetaloudellisen tutkimuksen yleinen näkemys on, että alueet tarjoavat yrityksille toimintaedellytykset, jotka vaikuttavat yritysten sijainnivalintaan, investointeihin, tuotantoon ja kilpailukykyyn. Elinkeinotoiminnan näkökulmasta Uudenmaan vahvuudet suhteessa verrokkeihin ovat liittyneet teknologiateollisuus- ja startup-vetoiseen innovatiivisuuteen, tasa-arvoon, hyvään työelämän ja vapaa-ajan tasapainoon sekä verrokkeja vähäisempään segregatioon asuinalueiden ja väestöryhmien välillä. Mm. tuottavuudessa ja

innovaatiokyvykkyydessä samoin kuin työperäisen maahanmuuton houkuttelussa Uusimaa sitä vastoin on pärjännyt verrokkeja heikommin. (MAL 2023.)

Uusimaa ei ensisijaisesti kilpaile Suomen muiden alueiden kanssa vaan ennen muuta muiden pohjoismaisten pääkaupunkiseutujen – Tukholman, Oslon ja Kööpenhaminan-Malmön ja niitä ympäröivien alueiden – kanssa. Kansainvälisesti ja pohjoismaisessa vertailussa Uudenmaan haasteena on suhteessa muuhun Eurooppaan verrattain kaukainen sijainti, heikko kansainvälinen saavutettavuus ja korkeat matkustus- ja kuljetuskustannukset. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on lisäksi muuttanut pysyvästi – tai vähintään hyvin pitkäkestoisesti – koko Suomen geopoliittista sijaintia, kansainvälistä saavutettavuutta ja asemaa globaalissa taloudessa. Tilanteeseen sopeutuminen vaatii panostuksia kestävään saavutettavuuteen sekä logistiikassa että henkilöliikenteessä.

Vihreä ja puhdas siirtymä ja kiihtyvä teknologiakehitys ovat tulevien vuosien suuria muutostrendejä, jotka vaikuttavat alueiden suhteelliseen asemaan. Ne myös kytkeytyvät vahvasti toisiinsa, koska vihreä siirtymä ja siihen tiiviisti kytkeytyvä energiamurros luovat kysyntää aineellisille ja aineettomille älykkään teknologian investoinneille.

Ilmastopäästöjen rajoittaminen Uudenmaan, Suomen ja EU:n tavoitteiden mukaisesti edellyttää teknologian uudistumista, kulutustottumusten radikaalia muutosta ja energiantuotannon murrosta kohti fossiilittomia vaihtoehtoja. Vihreä siirtymä avaa uusia mahdollisuuksia korkean teknologian teollisuudelle ja sitä tukeville palveluille ja voi synnyttää Suomeen ja Uudellemaalle täysin uudenlaista tuotantoa. Digitalisaatio ja tällä hetkellä harppauksin etenevät tekoälypohjaiset ratkaisut edellyttävät panostuksia tutkimus- ja innovaatiotoimintaan ja osaamisen kehittämiseen sekä investointeja mm. laskentatehon kasvattamiseksi. IT-ala ja osaamisintensiiviset palvelut ovat Suomessa keskittyneet vahvasti Uudellemaalle, etenkin pääkaupunkiseudulle, joka Euroopan mittakaavassa merkittävä osaamisintensiivisen

Projektiossa oletetaan, että panostukset tutkimukseen, kehittämiseen ja koulutukseen sekä investoinnit fyysisiin tuotannontekijöihin parantavat maakunnan kilpailukykyä, edistävät yritystoiminnan kasvua sekä lisäävät työvoiman kysyntää ja vetävät alueelle muuttajia erityisesti maahanmuuton välityksellä.

teollisuuden ja palveluiden keskittymä. Uudenmaan menestyminen edellyttää investointeja TKI-toimintaan sekä aineelliseen ja aineettomaan pääomaan.

Vihreä siirtymä on toimintojen sijainnin kannalta voimakkaasti kaksijakoinen ilmiö.

Kaupunkikeskustat ja muut kestävältä saavutettavuudeltaan erinomaiset sijainnit ovat luontainen valinta useimmille energiasiihtymän korkeaa teknologiaa edistäville yrityksille ja kansainvälisten yritysten pääkonttoreille. Sitä vastoin energiatuotanto ja monet muut vihreän siirtymän toiminnot – aurinkovoimapuistot, akkuteollisuus ja akkujen kierrätys, vetyteollisuus, kiertotalouspuistot – vaativat ympärilleen merkittävästi tilaa, erityisen hyviä raskaan liikenteen logistisia yhteyksiä sekä mahdollisuutta kytkeytyä kanta- tai suurjänniteverkkoon.

Jotta Uusimaa voisi nousta merkittäväksi tekijäksi uusien teknologioiden kehittämisessä – innovaatiokuilun umpeen kuromisessa – se edellyttää sekä yrityksiltä että julkiselta sektorilta investointeja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, nykyaikaisiin tuotantovälineisiin ja sekä vahvaa panostusta koulutukseen ja osaamiseen ja osaavan työvoiman saatavuutta. Fossiilista irtautumista edistävillä vihreän siirtymän investoinneilla on keskeinen rooli tässä kokonaisuudessa. Uudenmaan nopean kasvun skenaario ja sitä kuvaavat vaihtoehtoiset väestö- ja työpaikkaprojektiot perustuvat tällaisen kehityspolun toteuttamiseen. Projektiossa oletetaan, että panostukset tutkimukseen, kehittämiseen ja koulutukseen sekä investoinnit fyysisiin tuotannontekijöihin

parantavat maakunnan kilpailukykyä, edistävät yritystoiminnan kasvua sekä lisäävät työvoiman kysyntää ja vetävät alueelle muuttajia erityisesti maahanmuuton välityksellä.

Tuotanto, työpaikat ja väestö kasvavat keskinäisten vuorovaikutusketjujen kautta. Keskittyvän kasvun vaihtoehdossa teknologia- ja muut panostukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne hakeutuvat kaupunkien olemassa oleviin työpaikkakeskittymiin. Laajentuvan kasvun vaihtoehdossa taas oletuksena on, että erityisesti vihreän siirtymän tai muut teolliset hankkeet ja niitä tukevat infrastruktuuri-investoinnit lisäävät työvoiman kysyntää laajemmin koko Uudellamaalla.

Kilpailukyky edellyttää investointeja ja osaamista – alueiden erilaiset profiilit ovat vahvuus

- Uudellamaalla toimivan vientivetoisen teollisuuden ja sitä tukevien palveluiden **kasvu edellyttää investointeja tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä aineelliseen pääomaan**, kuten koneisiin ja laitteisiin sekä tuotantorakennuksiin. Parantuva kilpailukyky ja tuottavuus mahdollistavat sekä tavara- että palveluviennin kasvun.
- Kansainväliset yritykset kilpailuttavat maita, alueita ja kuntia tuotantolaitosten sijoittumisalueina. Kansainvälisesti Uudenmaan haasteena on kilpailijamaihin ja -alueisiin verrattuna kaukainen sijainti, heikko saavutettavuus ja korkeat matkustus- ja kuljetuskustannukset.
- Vihreä siirtymä ei etene yksittäisten hankkeiden varassa vaan perustuu arvoketjuille. Onnistunut vihreä siirtymä vaatii alueiden välistä yhteistyötä, jossa **Uudenmaan alueiden erilaiset profiilit ovat vahvuus**:
 - Pk-seudun vahvuuksia ovat TKI-toiminta, osaamisintensiiviset palvelut ja ekosysteemit sekä energiantuotanto.
 - KUUMA-seudulla painottuvat teollinen tuotanto, logistiikka ja pk-seudun läheisyydestä saatavat edut.
 - Länsi- ja Itä-Uudellamaalla rantavyöhykkeen satamat ovat merkittävä vetovoimatekijä, samoin alueen vahva teollinen historia, joka luo polkuriippuvuuden kautta vahvan pohjan teollisille vihreän siirtymien investoinneille.
- Investointien volyyymia, ajoitusta ja sijoittumista on erittäin vaikea ennustaa.

6.3 Kasvun haasteet

Nopea kasvu, joka voi alueellisesti painottua hyvin erilaisin tavoin, tuo maankäytön, liikenteen ja infrastruktuurin suunnitteluun monia haasteita.

Rakentamismahdollisuuksien puute ja liikennejärjestelmän heikko toimivuus voivat muodostaa pullonkaulan, joka väestönkasvun hiipumisen ja työpaikkojen tyrehtymisen kautta heikentää alueiden taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia. Uudellamaalla, erityisesti Helsingin seudulla, kaavoitetun rakennusmaan puute hyvin saavutettavissa sijainneissa oli aikaisempina vuosikymmeninä krooninen ongelma, joka yhdessä heikosti toimivan liikennejärjestelmän kanssa rajoitti asukkaiden muuttoliikettä seudulle, nosti asumiskustannuksia ja heikensi yritystoiminnan kasvuedellytyksiä (Loikkanen & Laakso 2016). Toisaalta asuntotuotannon painottuminen voimakkaasti pieniin kerrostaloasuntoihin on aivan viime vuosina osoittanut, että runsas tonttivaranto ja sijoittajavetoinen rakentaminen voi yhdyskuntarakenteen ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen näkökulmasta olla myös riski.

Kasvu edellyttää rakentamismahdollisuuksia asumiselle ja yritystoiminnalle sekä energiainfrastruktuuria ja liikennejärjestelmää, jotka mahdollistavat hyvän saavutettavuuden maakunnan eri alueilla.

Kaavoitus sekä liikenteen ja infrastruktuurin suunnittelu mahdollistavat kasvun toteutumisen, mutta eivät takaa kasvua. Maankäytön ja liikenteen suunnittelusta riippumatta on mahdollista, että Uudenmaan talouden, työpaikkojen ja väestön kasvu hidastuu ulkoisen toimintaympäristön muutosten vuoksi tai muista syistä. Hidas kasvu tai pitkäaikainen taantuma voi toisaalta helpottaa jatkuvasta kasvusta aiheutuvia paineita, mm. päästöjen ja luonnonympäristön suhteen, kun asunto- ja toimitilarakentamisen tarve ja paineet liikennejärjestelmäninvestointeihin vaimenevat. Toisaalta työvoiman kysynnän hiipuessa työttömyys lisääntyy ja verotulot pienenevät sillä seurauksella, että investointeihin on vähemmän varaa ja myös hyvinvointivaltion ylläpitämisen rahoituspohja heikkenee ja väestön ikääntymisestä aiheutuvat paineet sosiaali- ja terveystaloudellisia ja muita hyvinvointivaltion instituutioita kohtaan kasvavat ja sosiaalinen eriytyminen lisääntyy.

Kasvuskenaariosta riippumatta on selvää, että ristiriidat rakentamisen ja luonnon säilyttämisen välillä tulevat mitä todennäköisimmin kasvamaan. Vihreä siirtymä on ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta välttämätön ja voi vaikuttaa suotuisasti maakunnan ja sen alueiden kilpailukykyyn ja työllisyyskehitykseen, joskin työllisyysvaihteluissa on hankkeiden välillä merkittäviä eroja. Samalla siirtymään liittyy oikeudenmukaisuuden ja ympäristön hyvinvoinnin näkökulmasta monia haasteita. Kaavoituksen ja maankäytön saralla näitä aiheuttaa mm. se, että monet vihreän siirtymän toiminnoista vaativat tilaa ja sijoittumispaikasta riippuen voivat aiheuttaa luontokatoa tai maisemahaittoja. Ristiriitaiset tavoitteet taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristön kestävyden osalta korostavat kaavoittajien paineita punnita erilaisia vaihtoehtoja, joihin liittyy moniulotteisia arvovalintoja taloudellisen kasvun, asukkaiden yhdenvertaisuuden ja luonnon hyvinvoinnin välillä. Punnintaa tukemaan tarvitaan monipuolista tietoa ja siihen perustuvaa arviointia, joka mahdollistaa vaihtoehtoisten ratkaisukokonaisuuksien vertailun mahdollisimman yhteismitallisesti (ks. esim. Laakso ym. 2023).

6.4 Varautuminen ja yhteistyö luovat tulevaisuutta

Kasvu edellyttää rakentamismahdollisuuksia asumiselle ja yritystoiminnalle sekä energiainfrastruktuuria ja liikennejärjestelmää, jotka mahdollistavat hyvän saavutettavuuden maakunnan eri alueilla.

Tämän selvityksen projektiot tarjoavat jokaiselle Uudenmaan alueelle kasvuhaarukan, jonka sisällä väestö- ja työpaikkamäärä todennäköisesti tulevana vuosina ja vuosikymmeninä vaihtelee. Maakunnan ja kuntien maankäytön suunnittelun tehtävänä on osoittaa, mille alueille mahdollista kasvua suunnataan tai millä alueilla nykyistä rakennetta tiivistetään. Jos nopea kasvu realisoituu, kunta luo edellytyksiä rakentamiselle kaavoituksella ja toteuttamalla infra-investointeja. Jos kasvu on hidasta tai trendit kääntyvät laskuun, on tärkeää priorisoida, mihin vähäistä kasvua suunnataan ja mihin rajalliset investoinnit ja kehittämiskanokset kohdistetaan.

Kasvuhaarukan leveys muistuttaa kasvun suuruuden ja suunnan epävarmuuksista. **Laadukas ennakointi vaatii kunnalta visiota toivotusta tulevaisuudesta mutta myös varautumista siihen, että visio ei toteudu.** Maapolitiikalta varautuminen vaatii ennakoitua kasvun suunnasta ja suuruudesta riippumatta pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta ja aktiivisuutta. Ajantasainen yleiskaava antaa raamit kunnan tahtotilalle. Sen rinnalle kaavoitukseen tarvitaan lisäksi prosesseja, jotka tarvittaessa mahdollistavat reagoinnin nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja tarpeisiin.

Laadukas ja monipuolinen asuntotarjonta sekä houkutteleva ja elävä asuin ympäristö palveluneen ovat vetovoimatekijä asukkaiden lisäksi myös yrityksille. Suuremmille kunnille monipuolinen elinkeinorakenne helpottaa suhdannevaihteluiden vaikutuksia mutta auttaa myös yli niistä tilanteista, joissa toivotut investoinnit eivät kunnan ponnisteluista huolimatta toteudu. Pienemmille kunnille resilienssiä luovat sujuvat pendelöintiyhteydet – investoinnit joukkoliikennedyhteyksiin

– joiden ansiosta kunta voi olla houkutteleva asuinpaikka, vaikka työpaikka sijaitsee toisen kunnan alueella.

Uudenmaan alueilla on keskenään erilaisia vahvuuksia. **Alueiden selkeästi toisistaan erottuvat ja toisiaan täydentävät profiilit ovat maakunnan vahvuus niin asumisen, työpaikkojen kuin vaikkapa vihreän siirtymän investointien näkökulmasta.** Erilaisuus tarkoittaa, että alueiden ja kuntien ei tarvitse kilpailla keskenään samoista asukkaista ja yrityksistä. Uusimaa tulisikin nähdä yhtenä työmarkkina-alueena, jossa investointi yhteen kuntaan hyödyttää usein koko maakuntaa. Parhaimmillaan pääkaupunkiseudun kansainvälinen vetovoima vetää mukaansa myös muut Uudenmaan kunnat ja siten parantaa koko maakunnan hyvinvointia. Vastaavasti Uudenmaan kasvu tuo menestystä myös muualla Suomeen.

Alueiden erilaisten vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen maakunnan kilpailukyvyyn vahvistamiseksi edellyttää vahvaa yhteistyötä maakunnan sisällä kuntien kesken mutta myös yli maakuntarajojen. Yhteistyön tärkeys korostuu, kun muistetaan, että muualla Itämeren alueella suuret infrastruktuurihankkeet (Öresundin silta Kööpenhaminan-Malmön välillä ja nopeat junaratayhteydet Baltian maiden pääkaupunkien sekä Osloon ja Tukholman välillä) parantavat naapurimaiden välisiä yhteyksiä ja korostavat Suomen ja Uudenmaan kansainvälisen saavutettavuuden haasteita.

2010-luvulta alkaen uudet maakuntakaavat, yleiskaavat ja raideliikennetarkaisut sekä MAL-yhteistyö ovat mahdollistaneet pitkäjänteisen ja systemaattisen suunnittelun, joka on vahvistanut kuntien välistä yhteistyötä ja parantanut niiden valmiuksia vastata kasvun haasteisiin (Antikainen ym. 2017). Vihreään siirtymään liittyvät suuren kokoluokan teolliset investoinnit korostavat monitahoisen yhteistyön tarvetta uudella tavalla. Pienelle kunnalle mittavan teollisuushankkeen vaatimukset infrastruktuurin ja asumisen kehittämiseksi ovat huomattavan kova ponnistus. Kuntien sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä

tarvitaan mm. asumisen, liikenteen ja muun infrastruktuurin suunnittelussa ja toteutuksessa sekä ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Niin maankäytön, asumisen kuin liikenteenkin saralla yhteistyö vaatii onnistuakseen konkretiaa – yhteisesti asetettuja konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä liikenteen ja muun infrastruktuurin suunnittelussa, joukkoliikenteen kehittämisessä sekä asuin- ja työpaikka-alueiden sijoittamisessa ja markkinoinnissa. Maakunnan liitto voi toimia yhtenä yhteistyön foorumina mutta myös yhteistyön välittäjänä hyvinvointialueiden ja valtion suuntaan.

Alueiden erilaisten vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen maakunnan kilpailukyvyyn vahvistamiseksi edellyttää vahvaa yhteistyötä maakunnan sisällä kuntien kesken mutta myös yli maakuntarajojen.

Tulevaisuus on epävarmaa – kasvusuuntien ennakointi auttaa reagoimaan myös yllätyksiin

- **Projektit tarjoavat kunnille kasvuhaarukan**, jonka sisällä väestö- ja työpaikkamäärä vaihtelee melko suurella todennäköisyydellä. Erot eri kasvuvaihtoehtojen välillä ovat erittäin merkittäviä erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.
- **Kaavoitus sekä liikenne- ja infrastruktuurisuunnittelu mahdollistavat kasvun toteutumisen, mutta eivät takaa kasvua.**
- Jos nopea kasvu realisoituu, kunta luo edellytyksiä rakentamiselle kaavoituksella ja toteuttamalla infra-investointeja. Jos kasvu on hidasta tai trendit kääntyvät laskuun, on tärkeää priorisoida, mihin vähäistä kasvua suunnataan ja mihin rajalliset investoinnit ja kehittämispanokset kohdistetaan.
- Ydinalueilla joudutaan tasapainoilemaan kasvun ja lähiluonnon säästämisen välillä, kun taas joillain alueilla saatetaan tarvita keinoja hallita supistumista.
- **Alueiden väliset erot ja toisiaan täydentävät profilit ovat Uudenmaan vahvuus, joiden täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää monitahoista yhteistyötä kuntien, seudun, maakunnan liiton ja valtion kesken.**

7. Lähteet ja kirjallisuus

Antikainen, J. ym. (2017) Kaupunkien mestarien liigaan. Selvitys Helsingin seudun kansainvälisen kilpailukyyn vahvistamisesta. MDI.

Busk, H. ym. (2023) Vihreän siirtymän vaikutukset työmarkkinoille ja ammattirakenteeseen. Valtioneuvoston selvitys 2023:1.

Euroopan komissio (2019) Euroopan vihreän kehityksen ohjelma. Komission tiedonanto. 11.12.2029.

Gaia (2024) Vihreän siirtymän investointien talousvaikutukset EK:n vihreän siirtymän hankkeiden dataikkunan pohjalta. Loppuraportti 8.10.2024. Gaia/SWECO.

Haapanen, M. & Tervo, H. (2023) Koronapandemian vaikutus lähtömuuttoon Uudeltamaalta. Kansantaloudellinen aikakauskirja – 119. vsk. – 4/2023.

Honkatukia, J. ym. (2019) Alueellisen taloustiedon tietokanta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisuja 2019:41.

Laakso, S. (2019) [Muuttajat ja Uudenmaan aluetalous](#). Uudenmaan liiton julkaisuja E 219 – 2019.

Laakso, S. (2021) [Uudenmaan kasvun vaihtoehdot. Väestö- ja työpaikkaprojektiot](#) sekä asunto- ja toimitilakannan muutosarviot. Uudenmaan liiton julkaisuja E 236 – 2021

Laakso, S. (2021b) [Uudenmaan elinkeinojen tilannekuva ja tulevaisuuden näkymät](#). Uudenmaan liiton julkaisuja E241 – 2021.

Laakso, S. ym. (2023) [Maankäytön ja liikenteen monitavoitteisen arvioinnin kehittäminen \(MONTAVA\)](#). Uudenmaan liiton julkaisuja C 100 – 2023.

Loikkanen, H. & Laakso, S. (2016) Tiivistyvä kaupunkikehitys: tuottavuuden ja hyvinvoinnin kasvun perusta. Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiö, Vuosikerta 5.

MAL 2023. Helsingin seudun kansainvälinen kilpailukyky. MAL 2023, Helsingin seudun liikenne, Uudenmaan liitto.

Pajula, T. ym. (2018) Carbon Handpring Guide. VTT Technical Research Centre of Finland.

Peljo, J. (2025) Vihreiden investointien status ja näkymät. Kalvosarja 13.2.2025. Elinkeinoelämän keskusliitto.

Vasara, P. ym. (2023) Suomen hiilikädenjälki. Kokonaisraportti, tammikuu 2023. AFRY.

VN (2022) Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä. Loppuraportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:73.

Ympäristöministeriö. Mitä on vihreä siirtymä? <https://ym.fi/mita-on-vihrea-siirtyma> (luettu 15.2.2025).

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi